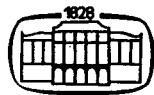

MONUMENTA LINGVAE
MONGOLICAE COLLECTA

VI

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST 1974

HISTOIRE SECRÈTE
DES MONGOLS

TEXTE EN ÉCRITURE OUIGOURS
INCORPORÉ

DANS LA
CHRONIQUE ALTAN TOBČI
DE
BLO-BZAN BSTAN-'JIN

PAR
LOUIS LIGETI

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST 1974

On sait depuis longtemps que l'Altan tobči, chronique mongole due à Blo-bzañ bstan-'jin, laquelle date du début de la seconde moitié du XVIIe siècle, comprend une bonne partie de l'Histoire secrète des Mongols. Or le compilateur de l'Altan tobči nous donne une idée assez fidèle de la source utilisée à cet effet, un manuscrit mongol de l'Histoire secrète en écriture ouigoure: il faut seulement supprimer les additions ultérieures et corriger les formes estropiées ou rajeunies par lui.

Le texte mongol de l'Histoire secrète actuellement connu ne nous est accessible que par sa transcription chinoise exécutée tout à la fin du XIVe siècle, au début des Ming; le texte en écriture ouigoure ne nous est malheureusement pas parvenu. Cette circonstance suffit à elle seule pour que la version offerte par l'Altan tobči présente un intérêt incontestable.

Mais il y a plus. Une comparaison minutieuse nous permet de constater dès maintenant que le compilateur du XVIIe siècle et les transpositeurs du XIVe siècle n'avaient pas sous les yeux une seule et même rédaction mongole. La rédaction utilisée par le compilateur paraît plus ancienne: elle ne comprenait que les faits et gestes

ISBN 963 05 0581 9

de Gengis khan, sans la moindre allusion à la lutte qui éclata entre les lignées d'Ögödei et de Toloui. En revanche, les transpositeurs avaient à leur disposition une rédaction plus récente, augmentée d'interpolations, dont l'une cherchait à justifier l'évincement de la maison d'Ögödei. Aussi l'année du rat invoquée dans le colophon ne peut-elle correspondre qu'à 1252, éventuellement à 1240; la date 1264 proposée dernièrement doit, pour des raisons solides, être définitivement écartée. Mais à ces questions je reviendrai ailleurs.

Le texte mongol de l'histoire secrète offert par l'Altan tobči, malgré son état vicié, présente les traits caractéristiques du mongol préclassique et dans quelques rares cas, même dans le domaine de l'orthographe préclassique.

Voici quelques mots sur l'édition du texte mongol qui va suivre.

Le manuscrit de l'Altan tobči n'est sûrement pas l'autographe de l'auteur, il n'en est qu'une copie assez médiocre. C'est ce qui explique sans doute le grand nombre de noms propres estropiés. Les anciens termes et expressions tombés en désuétude n'étaient plus compris par le lecteur contemporain, c'est pourquoi l'auteur, éventuellement le copiste, y a ajouté, en plus petits caractères, à gauche, des gloses. Hélas, bon nombre de

ces gloses s'avèrent fausses, en même temps beaucoup de termes anciens sont restés sans équivalents explicatifs et, sous le calame du copiste, ont pris une forme altérée, méconnaissable. En outre le texte entier de l'Altan tobči, y compris les passages tirés de l'Histoire secrète, reflète un caractère dialectal qui dénonce le XVIIe siècle.

Pour des raisons techniques, j'ai dû, à mon grand regret, renoncer à une édition critique du texte qui aurait porté toutes les variantes d'origine individuelle ou autre.

Voici comment j'ai procédé pour sauver tout ce que j'ai jugé important de cet appareil critique encombrant que serait la liste complète des leçons variantes. Dans le choix des leçons variantes, je me suis guidé sur l'Histoire secrète retranscrite sans toutefois perdre de vue que les formes offertes par cette dernière ne sont pas toujours les seules possibles ni les seules authentiques.

Les gloses seront mises entre parenthèses (), sans considérer si elles sont correctes ou fausses:

qarayutai (sekür) [5a]

ečin-e (dalda) [6a]

söni may-a (manayar) [7b]

qutula-da, lu qotola-da (bügüde-dür)

[10a]

nayidumu (eyetümü) [22b]

sarayur (edür) [28a].

Les mots omis par inadvertance, ajoutés également à gauche de la ligne principale, tracés en plus petits caractères, seront mis entre parenthèses / /:

/esergü tesergü/ [5a]

/yisün/ nasutu [13b]

/nengjijü/ [20a].

Les mots et expressions omis par inadvertance dans le texte principal sont ajoutés, sur l'autorité de l'Histoire secrète, entre crochets:

[Bekir-bayatur neretü bülüge:] [8b]

Toyoril qayan-u [degüü] [27a]

[Qaraldai-toqurayun] [31a].

Après le mot offert par l'Altan tobči on trouvera entre crochets, précédée du signe d'égalité, la leçon suggérée par l'Histoire secrète:

kögsimel [=köngsilemel], glosé à tort

par (kögsin) [6a]

oi büri [=jubar] [11a]

adqun [=qadqun] [18a]

üjejü manayar [=učumayar] [64a].

Le renvoi aux formes offertes par l'Histoire secrète est presque impératif lorsqu'il s'agit de noms propres. Cependant, cette fois ce n'est pas seulement

l'Altan tobči qui nous présente des leçons inadmissibles, mais l'Histoire secrète peut aussi nous fournir, surtout lorsqu'il s'agit des noms rares, des leçons altérées. Pour le même nom répété plusieurs fois sous la même forme altérée nous nous sommes contenté d'un seul renvoi pour ne pas encombrer inutilement la présente édition.

En voici quelques exemples:

Kirgis [=Geniges] [9b]

Silqu [=Qilqu] müren [26b]

Qačuyun [=Qačiyun] [31a]

Quduy [=Qudus] [31a]

Maq-a [=Menen] [31b]

Köke čoy [=Kökö-čos] [31b].

Les phénomènes phonétiques d'un idiome dialectal du XVIIe siècle, introduits dans le texte de l'Histoire secrète reproduit par l'Altan tobči, n'ayant aucun intérêt dans le cas présent, ont été omis dans notre édition sans autres remarques.

Toutefois je tiens à insister sur un fait important: le texte actuel (vocabulaire, grammaire) de l'Histoire secrète est authentique pour 1252 (le fond, sans les interpolations, remonte aux années antérieures à 1240), mais la prononciation fixée par les transpositeurs ne vaut que pour le dialecte mongol des transpositeurs de la fin du XIVe siècle. Les anciennes transcriptions

chinoises du mongol prouvent jusqu'à l'évidence que le système phonétique mongol des transpositeurs était différent, sur bien des points essentiels, de celui du mongol du XIIIe siècle, parlé dans l'entourage des grands khans.

Comment lisait-on, de vive voix, le texte de l'Histoire secrète vers 1252? Voilà une question à laquelle la réponse nous échappe aujourd'hui.

H i s t o i r e s e c r è t e d e s M o n g o l s

Texte incorporé dans l'Altan tobči

1. [4a] Töbed-ün eng terigün Küjü-
gün-sandali-tu qayan-ača saluysan Dalai-subin Altan-
-sandali-tu qayan-u köbegün anu yurban buyu: aq-a
anu Boroču : ded anu Sibayuči odqan inu Börte-činu-
-a buyu : öber Jayuraban mayulalduju Börte-činu-a
umara Jüg Tenggis dalai getülju Jad-un yajar-a ire-
ged : er-e ügei Ioo-a- [4b] -maral neretü ökin-i
abču Jad-un yajar-a nutuylan Mongyol omoγ-tan bolba :
deger-e tngri-yin Jayayabar Tenggis dalay-yi getül-
ju iregsen Börte-činu-a : Ioo-a-maral qoyar Buryan-
-qaldun-a nutuylaju aysan ajuyu : tere qoyar-ača
Bata-čayan töröbe :

2. Bata-čayan-u köbegün Tamačin ne-
retü bülüge : Tamačin-u köbegün Qoričar-mergen bü-
lüge : Qoričar-mergen-ü köbegün AyuJam-boyorul bü-
lüge : AyuJam-boyorul-un köbegün Sali-yalJayu bülü-
ge : Sali-yalJayu-yin köbegün Yeke-nidün neretü bü-
lüge : Yeke-nidün-ü köbegün Sem-soči neretü bülüge :
Sem-soči-yin köbegün Qaračus neretü bülüge :

3. Qaračus-un köbegün Buryan-qal-
dun-u ebür eteged urusqu Budaγan (Buda)-boyorčin-
-u terigün-e törögßen : BorJigidai-mergen Mongyol-
Jin-yoo-a gergei-tü bülüge : MongyolJin-yoo-a-tača

törögsen Torqolĵin-bayan Boroyĉin-γoo-a gergei-tü :
Boroldai-qubilai ĵalayu-tu (köbegün-tü) : Dayir
Boro qoyar külüg-üd mori-tu bülüge : Boroyĉin-
-γoo-a-taĉa törögsen : Duu-a-soqor Dobu-mergen qo-
yar bülüge :

4. Duu-a-soqor manglai dumda yaĵĉa
nidütü bögetele yurban negüri (negüdel) yaĵara ü-
ĵen bülüge :

5. [5a] nigen edür aq-a degü qo-
yayula görögeleged Burĵan-qaldun-a degere yarbasu
Düyiren / oi siyuy-yin / kerü-deĉe (ger-eĉe) Tüng-
gelig-yoroqon (ĉünggür tala tökü) uruyu nigen bö-
lög irgen negüĵü ayisuquy (ireküy)-yi aq-a inu Duu-
-a-soqor üĵejü

6. ügülerün : Tünggelig-yoroqan
(ĉünggür tala tökü) uruyu negüĵü ayisuqui (ireküi)
irgen-ü ditora nigen qarayutai (sekür) tergen-ü
ölĵigede (ködegei-aral-tur) sayuysan nigen ökin-ü
öngge ger-e (gerel) endeĉe üĵegdemü : kümün-e ese
ögtegsen bögesü degüü-tegen ĉimada yuyisu kemeĵü:
Dobu-mergen-i üĵere (ayulĵar-a) ilegebe :

7. tede irgen-tür kürbesü ünün kü
kümün-e ese ögtegsen : γoo-a sayin ner-e aldar ye-
ketei Alun-γoo-a neretü ökin aĵuyu ::

8. tede irgen Baryuĵin-tümed-ün

eĵen Qorildai-mergen-ü Baryuĵin-γoo-a-taĉa törög-
sen Alan-γoo-a tere aĵuyu :

9. Qorildai-mergen Tümed-ün yaĵar-
-tur-ıyan bulayad (bulya) keremüd görögü yaĵad qo-
rilaĵu qorilalduĵu / esergü tesergü / öber ĵayura-
ban mayuqalin (mayu) bolulĉaĵu Qorilar-un omoγ-tan
bolba : Burĵan-qaldun-a görögüli (görögesün) ola-
-tu bui kemen Burĵan-qaldun-a-aĉa Burĵan-Uriyang-
qai Singsing-bayan-tur negüĵü ayısun (iren) aĵuyu :
Qori-tümed-ün Qorildai-mergen-ü ökin : Ariγ-usun-a
törögsen Alun-γoo-a-yi Dobu-mergen-ü abuysan yosun
teyimü bülüge ::

10. Alun- [5b] -γoo-a Dobu-mer-
gen-tür ireĵü / Bügünütei / Belgünütei ner-e-ten
qoyar köbegün töröbei :

11. Duu-a-soqor dörben köbegün-tei
bülüge : tedüi atala Duu-a-soqor ügei boluysan-u
qoyina : dörben köbegün inu : Dobu-mergen abay-a-
-yuyan uruy-a (töröl-e) ülü toyan doromĵilaĵu qa-
yaĵu / orkiyad / negübe : Dörben omoγ-tan bolba :
Dörben-ü (Dörbed) ebüges tede bülüge ::

12. tegün-ü qoyina Dobu-mergen
nigen edür Toboĉay-ündür degere görögelen odbasu :
oi dotor-a nigen kümün ĉeü (ĉögö) buyu alaĵu ebde-
ged : abid (boγoni) qabiry-a inu siraĵu sayun a-

juyu :

13. Dobu-mergen kürčü nökor siroly-
-a /ireküy-eče/ kemegeđ : yağun kümün bui či keme-
besü tere kümün ügülerün : bi Uriyangqan-u kümün
bui kemegeđ : ayuški-tu /jıldü/ arasun inu abču
busu bügüde miqan-i anu Dobu-mergen-e ögbe :

14. Dobu-mergen tere miqan-i abču
qariju ayisqui-tur (ireküi-tür) : jayura nigen ya-
danggi kümün : üçüken köbegün-iyen kötelju ayisun
(iren) ajuyu :

15. Dobu-mergen ügülerün : či ya-
ğun kümün bui kemebesü : tere kümün ügülerün : Ma-
yalıy Bayayuday-yin kümün bui : eyin yadaju yabun
amu bi : ene köbegün-iyen čimada ögsü : tere miqan-
-ačayan nada öggümü či kemebesü :

16. Dobu-mergen tere čeu (čögö)
buyu-yin örögesün yuy-a inu quylju [6a] ögču
tere köbegün-i inu ger dotor-a jaruqu bülüge :

17. tedüi atala Dobu-mergen ügei
bolba : Dobu-mergen ügei boluysan-u qoyina : Alun-
-yoo-a er-e ügei yabuju Buyu-qatagi : Buyučı-salji :
Bodančar-mungqay nereten yurban köbegün töröbei :

18. Belgünütei Begünütei qoyar kö-
begün inu eke-yügen ede köbegüd-i töröbei kemen e-
čin-e (dalda) ügüleldür-ün : aq-a degü üy-e qay-a

kümün ügei bülüge : ede köbegüd kenügei bolba :
ene Mayalıy Bayayudai kümün ger-ün daruy-a bülüge :
tegünügei bui j-e kemen kemeldüküy (ügüleldüküy)-
-yi Alun-yoo-a uqaju :

19. qabur-un nigen edür ügüče kög-
simel [=köngsilemel] (kögsin) qonin-u miq-a činaju
tabun köbegüd-iyen quriyaju : jergelegülju sayul-
yayad nijeged müsün-i bariylju : köbegüd quyluy-
tun kemen ögbesü : köbegün inu quylju orkiba : basa
jiči tabuyad müsün qamtu čuylaju ögbesü ese quyl-
bai :

20. tendeče eke inu Alun-yoo-a ü-
gülerün : qoyar köbegüd minu sereküi tan-u ede yur-
ban köbegüd-i töröbei kemen : ken-ü yağun-u köbegüd
bui kemen seremüi j-e : sereküi ber tan-u jöb bui :

21. söni büri sira čegüken kümün
ireju : kegelı minu ilbiju : ger-de erüke dotay-a-
-yin ger-e-lüge oroju : naran saran gilbaran (man-
dun) [6b] yarqu čay-tur : sira noqai bolju silbel-
jiju yarču odum bülüge :

tegüber uqabası :

temdeg inu

tngri-yin köbegün bui j-e

kemen sanam bülüge bi : qaraçu kümün-tür qanidqan
(adalidqan) buu ügüledkün : mön-e qoyina qari-yin
qad ulus-un efen bolbasu : tende man-a uqaqun
(medekü bui) ĵ-e ta : qara terigütü kümün busu bui
ĵ-e : yayun čigi bolbasu (yambar ču bolba) ta qo-
yar-un nökor següder tan-u boltuyai kemebesü :
qoyar köbegüd inu ese dongyodba (dayun ese yar-
ba) :

22. basa Alun-yoo-a köbegüd-tegen
suryal ügüler-ün : tabun köbegüd minu ta yayča
kebeli-eče töröbei ĵ-e : ta tabuyula ey-e öber-e-
-ten bolbasu: tuyar-un yayča müsün metü kilbar i-
laŷdaqun ta : tere čuy müsün (talaysan) metü
nigen ey-e-tü bolbasu : ken-e ber yekin bolqun
(daruydaqun) ta kemebe : tedüi atala Alun yoo-a
ügei bolba ::

23. eke-yügen ügei boluysan-u qo-
yina : aq-a-nar degüü-ner aduyun-ıyan qubıyaĵu a-
bulčaba : Belgünütei Bügünütei Buyu-qatagi Buyučı-
-salĵi dörben aq-a-nar inu qubi abulčabai: ang-
qan-u degüü Bodançar-i mungqay bidayu buyu kemen
uruy-a (töröl-e) ülü toyan qubi ese ögbe :

24. Bodançar qubi ese kürteĵü :
eyin atala yayun kemeĵü : yool dayari-tu qodoli
segül-tü oroy singqula-yi unuĵu : ükübesü abasu

ĵayayan minu medetügei kemen : Onan [7a] -müren
uruyu odba oduyad Onan-u Balĵun-aral-a kürčü e-
besün embüle (kürümel) ger kiĵü tende aba /sayuba/ :

25. aysan (sayuysan) üĵügür-e (ya-
ĵar-un ündür-e) nigen edür boroyčın qarçayai qara
quru bariĵu idekü-yi üĵeĵü : yool dayari-tu qodo-
li segül-tü oroy singqula-yin segül-ün kilyasu-bar
urŷalajı bariĵu asaraba (qarçayay-yi teĵiyebe) :

26. tendeče ideküi idegen ügei bol-
ĵu : Börte-činu-a-yin yun-dur qorçoyaluysan görö-
gesün-i mariyaĵu qarbuĵu alayad : öber-ıyen ber
ideged : qarçayay-yuyan ber teĵiyeged tere on yar-
ba :

27. qoyitu on ireĵü qabur bolbasu :
noyod yalayud irebesü qarçayay-yuyan tataĵu oyor-
basu (talbibasu) :

yoĵiyula tutum
qongsıyun (deleddüged)

üni (öni) üngĵigüle (sayula) tutum
üngsigün ünüstetele

noyod yalayud-i bariyulĵu iden büküi-tür

28. Düyiren (oy-yin) kerü-deče Tüng-

gelig (čönggür)-yoroqan (töküm) uruyu nigen bö-
lög irgen negüjü ayisuquy (ireküy)-yi Bodančar ü-
jejü qarčayay-yuyan bariyad tede irgen-tür odču :
edür bariyuluysan noyosun-ača ögčü : ösüg umdayan
uužu söni embüle (ebesün kürümel)-tür-iyen qarižu
qonoqu bülüge :

29. tede irgen Bodančar-un qarča-
yai yuyibase ese ögbe : tede irgen Bodančar-i ke-
nügei bui yayun-uyai bui kemen asaqu ügei : Bodan-
čar ber tede irgen-i yayun irgen kemekü ügei ya-
bulčabai :

30. tedüi atala Buyu [7b] -qata-
gi aq-a inu : degüü minu Bodančar ene müren-ü uru-
yu oduluy-a : esen-ü ükübeü kemen erin odbasu :
tede Tünggelig (čönggür)-yoroqan-a (töküm-e) bükü
irgen-eče teyimü nigen kümün teyimü mori-tu bülüge
kemen surabasu :

31. tede irgen ügüler-ün : morin
kümün ber činu suraqi-tur adali teyimü kümün bui :
edür büri man-tur irežü noyosun-ečegen ögčü ösüg
umdayan uužu odumu : söni may-a (manayar) qamiy-a
qonomu : nigen boroyčin qarčayai-tu bui : öröne
umara-ača kei bolbasu tere qarčayay-yuyan bariyu-
luysan noyod yalayud-un ödüd burčaliy časun metü
butaražu keyisčü iremü : bi ber qarčayai inu yuyi-

basu ese ögbe : edüge irekü čay inu bolba : qorum-
qan küliy-e kemebe :

32. tedüi atala Tünggelig-yoroqan
ögöde nigen kümün ayisun (ayisui) irebesü Bodončar
mün ažuyu : aq-a inu Buyu-qatagi degü-yigen Bodan-
čar-i üžeged tanižu abuyad ülü ügüleldün qarin qa-
taribasu :

33. Bodančar aq-a-yuyan qoyina-
-ača dayažu yabužu ügüler-ün : bey-e terigütei de-
gel žaq-a-tai sayin kemebe : aq-a inu ese dongyod-
ba (dayun ese yarba) :

34. basa qorumqan yabulčan kižü (ya-
bulčažu) mün üge-ben ügülebe : ese dongyodba (da-
yun ese yarba) : basa mün üge-ben ügülebesü : aq-
-a inu ügüler-ün : [8a] tuyar-ača yambar üge ü-
gülemü kemebesü :

35. Bodančar ügüler-ün : ta aq-a-
-nar qubi abulčažu nadur ülü ögkü-yi ker medemü :
ene üge-yi ker ese medebe kemeged : tuyar-un ir-
gen yeke üçüken ügei : ekin terigün ügei kilbar
bui : bida teden-i dayuliy-a (dobtuluy-a) kemebe-
sü :

36. Buyu-qatagi ügüler-ün : teyin
kiküy-yi aq-a-nar degüü-ner-luy-a eyetüldüy-e ke-
meldüžü

37. ger-tür-iyen kürčü : aq-a-nar degüü-ner-lüğe eyetüldüjü mün Bodančar-i yaĵarčī-layulĵu tede irgen-i dayuliqui (dobtulqui)-tūr

38. Bodančar nigen dumda (büdügün) keġeli-tü em-e-yi bariba : yayun kümün bui kemebe-sü : tere em-e ügüler-ün : Angqan-u Adangqan Ĵar-čiyud Uriyangqaday-yin kümün bui kemebe :

39. (deest)

40. tere dumda keġeli-tü em-e Bodančar-tur ireĵü nuġun köbegün töröbe : Ĵad irgenüġei geĵü Ĵurčidei kemen nereyidbe : tere Ĵurčidey-yin köbegün Tügüdei neretü bülüğe : Tügüdey-yin köbegün Büri-bulčiru : Büri-bulčiru-yin köbegün Qara-qadaġan neretü bülüğe : ĴaĴirad omoy-tan bolba : ĴaĴiran-u ebüges tede bülüğe ::

41. qoyina Bodančar-ača köbegün töröbe : bariĵu abuysan em-e-eče törögsen köbegün kemen Baġaridai geĵü nereyidbe Baġariday-yin köbegün Čiduqul neretü bülüğe : tegün-ü köbegün inu mene metü töröbe : Menen [8b] - Baġarin omoy-tan bolba : Baġarin-u ebüges tere bülüğe ::

42. Dobu-mergen-ü Begünütey-yin uruy (töröl) Begünüd omoy-tan bolba : Belgünütey-yin köbegüd Belgünüd omoy-tan bolba : Buyu-qatagi-yin köbegün Qatagin omoytan bolba : Qatagin-u

ebüges tere bülüğe : Buyučī-salĵi-yin köbegün Salĵiyud omoy-tan bolba : Salĵiyud-un ebüges tere bülüğe : Bodančar-un ablin em-e-teče törögsen Barim-sigir-a-tu Qabičī-bayatur neretü bülüğe : BorĴigin omoy-tan bolba : BorĴigin-u ebüges tere bülüğe ::

43. Barim-sigira-tu Qabičī-bayatur-un eke-yin inġe em-e-yi Bodančar tataĵu bülüğe : tere inġe-teče törögsen Ĵegürly-e-dei neretü bülüğe : Bodančar büküi-tür Ĵüġeli-tür /daruy-a/ bülüğe :

44. Bodančar-i üġei boluysan-u qoyina Adangqan-Uriyangqadai kümün ger-ün daruy-a bülüğe : tegünüġei bui Ĵ-e kemen : Ĵüġeli-teče ġary-a-luy-a : Ĵegürlyed omoy-tan bolba : Ĵegürlyed-ün ebüges tere bülüğe :

45. Barim-sigir-a-tu Qabičī-bayatur-un köbegün [Bekir-bayatur neretü bülüğe :] Bekir-bayatur-un köbegün Menen-tudun neretü bülüğe : Menen-tudun-u Nomalun /torġun gerġey/-eče doloyan köbegün töröĴüġü : angqan-u aq-a inu Qačī-külüg : Qačīn : Qačīyu : Qačīla : Qaraldai : Qačīyun : Načīn-bayatur : ner-e-ten ede doloyan bülüğe :

46. [9a] Qačī-külüg-ün köbegün

Qayidu neretü bülüge : noyamsiy aburi-tu-yin tula :
 Noyakin omoy-tan bolba : Noyakin-u ebüges tere bülüge :
 Qaçıyü-yin köbegün Barulatai neretü bülüge :
 idegen-i baruy-un tula Barulas omoy-tan bolba :
 Qaçılla-yin köbegün idegen-e baruñun-a yeke bey-e-tü-yin tula :
 Yeke-Barula kemen nereyidbe Barulas kü omoy-tan bolba :
 Erdem-tü Barula Tödegen terigüten Barulas-un ebüges tere bülüge :
 Qaralday-yin köbegün buda metü qadqulayçı eki terigün ügey-yin tula
 Budayad omoy-tan bolba : Budayad-un ebüges tere bülüge :
 Qaçıyün-u köbegün Adarki-dai neretü bülüge :
 aq-a degüü Jayura ende tēde keleñü Jenggüççi (olgiyan ügülegçi)-yin tula :
 omoy Jayura aduruyçı bui : Muqur-qayuran terigüten :
 Adarkin omoy-tan bolba : Adarkin-u ebüges tere bülüge :
 Naçin-bayatur-un köbegün Uruyudai Mangyutai ner-e-ten bülüge :
 Uruyuday-yin köbegün Uruyud bülüge :
 Mangyutay-yin köbegün Mangyud omoy-tan bülüge :
 Uruyud Mangyud-un ebüges tere bülüge :
 Naçin-bayatur-un ablin gergey-eçe törög-sen Siñiyü-dai :
 Doqolqudai qoyar bülüge : Siñiyud Doqolqud omoy-tan bolba :
 teden-ü ebüges tere bülüge :

47. Qayidu-yin [9b] köbegün Bai-singqor-doysin :
 Čaraqai-lingqu : Čauñin-örtegei yurban bülüge :
 Bai-singqor-doysin-u köbegün Tum-

binai-seçen neretü bülüge : Čaraqai-lingqu-yin köbegün Senggüm-bilge neretü bülüge :
 Senggüm-bilge-yin köbegün Isalai qayan terigüten Tayiçiyud omoy-tan bolba :
 Tayiçiyud-un ebüges teyimü bülüge :
 Čaraqai-lingqu-yin köbegünügey-eçe törög-sen Besüd neretü bülüge :
 Besüd omoy-tan bolba : Besüd-ün ebüges tede bülüge :
 Čauñin-örtegey-yin köbegün Oronar Qongqotan Arulad Sönid :
 Qabturqad Keyid Kirgis [-Geniges]-ün ebüges tede bülüge :

48. Tumbinai-seçen-ü köbegün Sam-Qaçula :
 Qabul qayan qoyar bülüge : Sam-Qaçula-yin köbegün Bultaçu-bayatur neretü bülüge :
 Bultaçu-bayatur-un köbegün Mergen-seçen bülüge :
 Qabul-seçen-ü doloyan köbegün-i angqan-u aq-a inu Ökin-barqay :
 Bartan-bayatur : Qutuytu-mönggür : Qutula qayan :
 Qulan-bayatur : Tödegen : Qadayan ede doloyan bülüge :

49. Ökin-barqay-un köbegün Jürü-a-tu Jürki neretü bülüge :
 köbegün inu Saça-beki : Tayiçu qoyar bülüge :
 Jürkin omoy-tan bolba : Jürkin-ü ebüges tede bülüge :

50. Bartan-bayatur-un köbegün Yisügei-bayatur :
 Nekün-tayıñi : Menggetü-kiy-a : Mergen-yeketei :
 Daritai-odçigin : [loa] tede tabun bülüge :
 Süjigil üñin-eçe töröñüğü : Süjigil

üjin Mongyol Tarıyüjin-Tarçıyüjin-Yisüdey-yin ö-
kin ajuıy : Qutuy-tu-mönggür-ün köbegün Büri-bö-
ke : Onan-u tün (siyui)-tür Jürkin-lüge qurimla-
qui-tur Belgütei noyan-u mürü qay-a çabçıysan te-
re bülüge :

51. Qutula qayan-u köbegün Čoči •
Kirmaıy • Altan • yurban bülüge : Noyakin omoy-
-tan bolba : Qulan-bayatur-un köbegün Yeke-čeren
bülüge : Badai Kisiliy qoyar darqad-un noyan tere
bülüge : Qadaıyan Tödegen qoyar uruy (töröl) ügegün
bülüge :

52. qamuy Mongyol-i Qabul qayan
meden yabuba : Qabul qayan-u qoyına Qabul qayan-
-u üge-ber doloyan köbegün inu bögetele : Tayıdı-
yud-un Senggüm-bilge-yin köbegün Amaıyai-qayan me-
den yabuba :

53. Buyır-naıyur Kölen-naıyur qoyar-
-un Jayura urusqu [=Urııyın] müren-e bükün uruy
noyan [=Ayırıyud] Buyırıyud Tatar irgen-e Amaıyai
qayan ökin-iyen ögču : öbesüben üdeıü odqu bolıyan
Tatar irgen çuy-yin irgen Kiyad /östen/ Amaıyai qa-
yan-i bariıju : Kitad-un Altan qayan-tur abču od-
qui-tur : Amaıyai qayan Besütei Balıyaıçı neretü el-
či-ber-iyen ügüleıü ilegerün : Qabul qayan-u dolo-
yan köbegün-ü dotora Qutula-da (bügüde-dür) ügüle :

minu arban köbegüd-ün dotora Qadaıyan-tayisi-da ü-
güle : kemen ügüleıü [lob] ileger-ün : qamuy-un
qayan ulus-un eıen bolıju bögetele öbesüben (öber-
-ün) ökin-iyen üdeıü bolun namaıyar gegdekün [=ke-
sedkün] (neretü bi) Tatar irgen-e bariıydaba : ta-
bun quruıyud-ıyan kimul tamutala : arban quruıyud-i-
yan kimul qadudtala ači-yi minu aburan sorıdım
kemeıü ilegeıüğü :

54. tere çay-tur : Bartan-bayatur-
-un köbegün Yisügei-bayatur Onan müren-e sıbaıy-
lan büküi-tür Merkid-ün Yeke-čiledü Olqunud irgen-
-eče ökin-i abču egüskeıü ayısuqui-tur Jolıyaıju :
tergen-tür inu önggeıııü üıebesü öngge Jısün busı-
tai (sayıtai) ökin qatun-i üıeıü ger-tür-iyen qa-
rııju aq-a-yuıyan Nekün-tayisi-yi : degüü-yuıyan Da-
ritai-odçıgin-i udurıdču

55. kürküi-lüge : Čiledü ayuıju qur-
dun qubi-yuıyan yuy-a deleddüged : quburi (yorbi)
alus buruyuduluy-a : qoyına-ača inu yurbanıula uda-
ıyarid-un /daru/ qatarıbasu Čiledü qosıyü (öndeyin)
quçııju (qaltarııju) tergen-tür-iyen irebesü : Öge-
len üjin ügülerün : tuıyar-un yurban arad-i uıqabau
či : tede kümün-ü čirai čirai busu bui : amin-tur
čınu qoor kürgekı medege ügeı irgen bui amin ele
čınu bolbasu : qarayı (sekür tergen) tutum qatud :

öljige (ködegei aral) tutum ökid bui j-e : minu
metü öngge-tü-yi oldaqun j-e : busu daki ner-e-
tei kümün uçirabasu Ögelen nereyiddüyü j-e :
çi amin-ıyan qorıyayad (qorın) yorçi (yabu) ⇨
[lla] qoroy ünür-i minu ünüsçü yabu kemen çam-
çaban mültüljü öggülüge : morin degere-eçe na-
ruyi[d]çu odqui-dur qoyına-aça inu aq-a-nar de-
güü-ner yurbaıyula qosıyü quçıldııyü (öndeyin qata-
rin quçıyulıyü) irebesü : Çiledü ayuıyü qurdun qu-
bi-yuyan deleddüged Onan müren ögede juıyus (ja-
rin?) dutayajıyü talbıba (orolduba) :

56. qoyına-aça inu doloyan yorbi
dabatala nekeıyü güiçen yadaıyü qarııyü ireged : Yi-
sügei-bayatur : Ögelen üjin-ü delbege (çilbuyur)-
-eçe bariıyü aq-a inu Nekün-tayısı uduridçu degüü
inu Darıtai-odçigin temegen geliıyü ayısuqui-tur :
üjin eke yeke dayun-bar uyılaıyü ügülerün : aq-a
minu Çiledü :

kei ögede

kegül-ıyen keyısügseger :

keger yajar-a

kegeli-ben ölösügseger bülüge :

edüge ker ele kisü bi kemen : qoyar sibelger-i-

yen nıken-te aru degere : nıken-te ebçigün dege-
re oıorçu (orkııyü) ker ele kııyü oduy-a kemegeđ :

Onan-müren tolkıstala :

oi büri [=ıubur] dayurıstala :

yeke dayu-bar uyılaıyü ayısuqui (ireküi)-tur :
Darıtai-odçigin jergeçeıyü yabuyad ügülerün :

dabarıqu çin-u

dabay-a olan dababa :

uyılaqu çin-u :

usun olan getülbe :

qayılabasu ülü sonosqu •

qarabasu ülü üıegdem :

sem bol (dayun buu yar) kemen idqaba : Ögelen ü-
jin-i Yısügei-bayatur-un abuısan yosun eyimü bülü-
ge ::

57. Amaıai qayan Qadaıyan [llb]

Qutula qoyar-i nereyiddügsen ber qamuy Mongıol
Tayıçııyud Onan-u Qorqoy-ııgür-tür Qutula-yi qayan
bolıyaba : Qadaıyan-i tayısı (tayise) bolıyaba :

Mongyol-un /Qadaγan-tayisi ber/ ebüdüg-eče üle-
gü boltala debsebei :

58. Amaγai qaγan-u ös abun (abay-
-a kemen) Qutula qaγan : Qadaγan-tayisi qoyar :
Tatar irgen-tür çeriglen morilaγu : Tatar-un Kö-
yiten-barya-bayatur Tömüjin-lüge Qoribuγ-a Ğali-
buγ-a terigüten Tatar-tur arban γurban-ta qadqul-
duγu : Amaγai qaγan-u ösil ösin : kisal kisan ya-
daba kemebe :

59. [12a] tende Yisügei-baya-
tur Tatar-un Tömüjin Qoribuγ-a terigüten Tatar-i
dayuliγu (dobtolγu) irebesü tende Ögelen üjin köl
kündü bülüge : Onan-u Deligün-bolday-a büküi-tür :
qara morin Ğil-un Ğun-u terigün sara-yin arban
Ğirγuyan-a ulayan tergel edür-ün : [12b] edür
düli čay-dur Činggis qaγan töröbe : töröküi-tür-
-iyen barayun γar-tur-iyen šaγay-yin tedüi qara
nöĞin-i adqun töröbe gekü : bayar miliyaqui-tur
Tatar-un Tömüjin-ügey-yi abču iregsen-tür törö-
be kemen temür ölögei-tür ölögeyidüγü Tömüjin ge-
γü nereyiddügsen yosun eyimü bülüge ::

60. [13b] Yisügei-bayatur-un
Ögelen üjin-eče törögsen Tömüjin : Čoči-qasar :
Qačiγu Tömüge-(:)odčigin : tede dörben bülüge :
Tömülün neretü nigen ökin bülüge : Tömüjin yisün

nasutu büküi-tür : Čoči-qasar doloyan nasutai bü-
lüge : Qačiγun tabun nasutai büküi-tür : Tömüge-
-odčigin γurban nasutai bülüge : Tömülün ölögei-
-tü bülüge : Yisügei-bayatur-un nököge gergei Su-
Ğigil-eke-eče törögsen Begter Belgetei qoyar bü-
lüge :

61. Yisügei-bayatur Tömüjin-i
/yisün/ nasutu büküi-tür Ögelen üjin-ü törküd Ol-
qunuud irgen-eče ökin γuyisu kemeγü : Tömüjin-i
abayad yorčibai (odbai) : oduyad Čegčer [14a] Či-
qurγu qoyar-un Ğayura Qonggirad-un Deyi-sečen Ğol-
γaba :

62. Deyi-sečen ügülerün : Yisügei
quda qamıγ-a odumu či kemebesü : Yisügei-bayatur
ügülerün : ene köbegün-tegen naγaču-nar Olqunud
irgen-eče ökin γuyisu kemen irelüge bi kemebe :
Deyi-sečen ügülerün : köbegün čin-u

nidün-tür-iyen γal-tu :

niγur-tur-iyen genel-tü

köbegün buyu :

63. Yisügei quda bi Ğegüdüün Ğe-
güdülebe : ene qoyar söni : čayan šongqor naran
saran qoyar-i : adqun nisču ireγü γar degere minu

bayuba : ene j̄egüdü-ben kümün-e ülü ügülen ajuyu :
bi naran saran qoyar-i qaraju üj̄egden (üjen) bü-
lüge : edüge ene šongqor adquju ireju : yar-tur
minu gegen çayan bol̄yaba : yambar ele sayin-i ü-
jekü kemelüge bi : yayun bolbasu : šongqor anu
tan-u Kiyad irgen-ü sülde ireju j̄iyaysan (Jāyay-
san) ajuyu :

64. bida Qonggirad irgen erte e-
dür-eče ::

qari ulus-i ülü temečen :
qaçar yoo-a ökin-iyen :
qayan boluysan-dur tan-u
qasay tergen-tür unuylju :
qara buyur-a kölgeju :
qatariylju odçu :
qatud-un sayurin-tur :
qamtu sayulyan bülüge ::

ulus irgen-i ülü temečen :
öngge sayin ökin-iyen :
öljigetei tergen-tür unuylju :
öle buyura kölgeju :
egüskeju odçu :
ündür [14b] sayurin-u

örögele eteged tan-u sayulyan bü-
lüge ::

erte edür-eče bida Qonggirad irgen : qaçar yoo-a
qatud-tai : öngge sayin ökid-tü bülüge : j̄ige
jisüten : ökin öngge-ten bülüge :

65. nuyun köbegün man-u
nutuy-iyen qarayu :

ökin uruy man-u
öngge-ben üj̄egülüyü :

Yisügei-bayatur quda : ökin minu üçüken bui :
ger-tür minu odçu üj̄etügei kemeju ger-tür-iyen
bayul̄yaba :

66. ökin-i inu üj̄ebesü :

nidün-tür-iyen yal-tai :
niyur-tur-iyen genel-tei

ökin-i üj̄ejü : oyin-tur-iyen oroqulba : Tömüjin-eče
nigen nasun yeke (ilegü) (-ečegen) arban nasutu
ajuju : Börte neretei ajuju : söni qonoju mana-
yarsi anu yuyibasü : Deyi-sečen ügülerün : olan-ta

γuyil̄yaǰu ögbesü degeǰilegdekü : čögöken-te γu-
yil̄yaǰu ögbesü doromǰilaydaqu : ökin kümün-ü ĵa-
yayan : törögsen egüden-tür ötelkü yosun ügei
aǰuγu : ökin-iyen ögsügei bi : köbegün-iyen kür-
gen-i /minu/ ta talbiǰu od kemebesü : ĵ-e keme-
ǰü quda bolulčaba : Yisügei-bayatur ügülerün :
köbegüd-iyen kürged-te talbiǰu odsuyai köbegün
minu : noqay-ača čočimtayai bui : buu čočiyul ke-
meged : kötel morin-iyen beleg ögčü Tömüǰin-i kür-
ged-te talbiǰu odba :

67. [15a] Yisügei-bayatur qari-
ǰu ireküi ĵayura Čegčer Sira-kegere Tatar irgen-
dür umdayasur-un : qurim-tur anu bayubasu tede
erte dayisun aǰuγu : Yisügei Kiyad /östen/ irebe
kemen erten-ü dayuliydayısan (dobtoluydayısan)-iyan :
kegesülen duradču ösleldün [=oyisuladun] : qoor-
a qoliǰu ögčigüi : ĵayura mayui odur-un (ber ya-
bun) γurban qonoy yabuǰu ger-tür kürčü yekede či-
legerkebe :

68. Yisügei-bayatur ügülerün :
minu dotora mayui bui : oyira dergede ken bui ke-
mebesü : Qongqotan-u Čaraq-a ebügen-ü köbegün
Menglig oyira'bui kemebesü : uriǰu iregülǰü ügü-
lerün : čay-a (köbegün) minu Menglig : köbegün
üčügüketü bülüge bi : köbegün-iyen Tömüǰin-i kür-

gen-te talbiǰu qariǰu ayisuqui (ireküi)-tur :
ĵayura Tatar irgen qurimlan aǰuγu : umdayasur-un
bayuluγ-a bi : oyisulaydaba : dotora minu mayui
bui : üčüken qoçoruγısan degüü-ner-iyen : belbe-
sün berged-iyen : ker asaraqı či mede : köbe-
gün-i minu Tömüǰin-i ödterken odču abču ir-e :
čay-a (nilq-a) minu Menglig kemegeđ nöğčibeı :

69. Yisügei-bayatur-un üge-yi busu
 ülü bolyan Menglig odču Deyi-sečen-e ügüler-ün Yi-
 sügei aq-a Tömüj-in-i masi mörögedčü örö (jirüken)-
 -ben ebedümü : Tömüj-in-i abur-a irebe bi kemebe :
 Deyi-sečen ügülerün : quda köbegün-iyen mörögedkü
 bolbasu [15b] odtuyai : ödter üjejü : ödter ire-
 tügei kemebe : Menglig Tömüj-in-i abuyad irebesü ...

70. tere qabur Amayai qayan-u qa-
 tun Örbei Soḡatai qoyar qatun : yeke /dayu/ irayu
 yarču aqui-tur Ögelen üjin qoḡid odbasu Örbei Soḡa-
 tai /irayu/ yaruysan inu idegen-eče qoḡidayulbasu :
 Ögelen üjin Örbei Soḡatai qoyar-a ügülerün : Yisü-
 gey-yi minu ükübe kemen : köbegüd-i minu yeke ülü
 bolquy-ača : yekes-ün kesig bilegür sarqud-ača ye-
 kin qoḡidayulumui ta : üjged odču ülü serigülün
 ölisüged negükün bolbai ta kemebe :

71. tere üge-tür Örbei Soḡatai qo-
 yar qatun ügülerün : Amayay-yi ükübe kemen : Öge-
 len-e kürtele eyin kemegekü bolba :

uriju ülü ögtekü mörtei či :

učirabasu idekü yosutai či :

kür(g)ejü [16a] ülü ögtekü mör-
 tei či :

kürtebesü idekü yosutai či :

72. ede ekes köbegüd-i nutuy-tur
 gegejü negüdkün : buu böged abču yabudqun kemen :
 manayarsi edür-eče Tayičiḡud : Onan-müren ögede
 Tarḡutai-kiriltuy Tödegen-girte tan ködeler-ün :
 (ger-iyen abun ködeljü yabuyad) Ögelen üjin eke
 köbegüd-i nutuy-tur gegejü negüder-ün (negübei)
 Qongqotan-i Čaraq-a ebügen odču idqan ügüleküi-
 -dür : Tödegen-girte ügülerün :

čegel usun (čeügen) niduraluy-a :
 [čeügen] čilayun čaraluy-a

kemegek negüjüğüi : Čaraq-a ebügen-i ker idqaqu
 bülüge či kemejü : qoyina-ača inu jida-bar suyu
 yudus inu jidalajü :

73. Čaraq-a ebügen yara-tu bolju :
 ger-tür-iyen irejü berke kebteküi-tür : Tömüj-in
 üjere odbasu tende Čaraq-a ebügen ügülerün : sa-
 yin ečige-yin čin-u quriyaysan bida bürin ulus-i :
 Tayičiḡud aq-a degüü tan-u abču negüderün (negü-
 küi-tür) : idqabasu (idqasuḡai) kemen oduluy-a :

eyin kigdebe bi kemejüğü : tere üge-tür inu Tömü-
jin uyilayad yarču yorčiba (odba) : tende Ögelen
üjin irgen-iyen abču negügder-ün (negür-ün) :
bey-e-ber-iyen morilaju Jarimud irgen-i idqaju-
yu : tede ber irgen ülü toytan Tayičiyud-un qo-
yına-ača negüjüğü :

74. Tayičiyud [16b] aqa degüü
anu : Ögelen üjin belbisün üçüken önöčin-i eke
köbegüd-i nutuy-tur gegeju negüjüğü ::

Ögelen üjin em-e mergen töröjü :
önöčin köbegüd-iyen tejiyerün :
örnitele boytalaju :
ögçitele büsüleju :
Onan-müren ögede erte [-irada] güijü :
ölirsün moyilsun tegüju :
edür [=üdür] söni qoyolai-ban tejiye-
be ::

sülder-tei törögsen üjin eke :
suu-tan köbegüd-iyen tejiger-ün :
čögörsün širo-a bariju :
südün gičigin-e uquju :
söni edür nöğčiyebei ::

qatun törögsen üjin eke :
qad köbegün-iyen tejiyer-ün :
qayilasun širo-a bariju :
qaldud temgün güijü :
qayilasun manggirsun uquju :
qantala čadtala idegülju tejiyebei ::

Jarčim-dai törögsen üjin eke
Jayayatan törögsen köbegün-iyen teji-
yerün :

Jaba yool-i ülü üleden :
Jadqasun tömösun uquju :
Jarčim-tay-a (sayitur) tejiyebei ::

yoo-a törögsen üjin eke :
qutuy-tan törögsen köbegüd-iyen teji-
yer-ün :

yool Jaba ülü üleden :
yoyorsun manggirsun-iyar tejiyebei :
yoo-a üjin eke-yin :
yoyod manggir-iyar tejiyegsen köbegüd
inu :

qutuy-tan sayid bolur-a kürbe ::

qatun üjin-ü /eke-yin/:

qaliyarsun manggirsun-iyar teĵiyeg-

sen köbegüd inu :

qad sayid bolur-a [17a] kürbe ::

sütei üĵin-ü

südün giĉigin-e-ber teĵiyegsen köbegüd

inu :

sülsüten seĉed bolur-a kürbei ::

ĵarĉim-dai törögsen üĵin eke-yin :

ĵadqasun tömesün-iyer teĵiyegsen köbe-

güd inu :

ĵayay-a-tan sayid bolur-a kürbei ::

75. er-e sayid bolun baraĵu :

erekün umdayan-i (sic) eriy-e kemeldü-

ĵü :

eke-yin aĉi qariyulur-un ::

elgügür geügi bariĵu :

eke Onan-u ergi degere sayuĵu :

eremdeg ĵemdeg ĵiĵasun geügileĵü ::

ĵegüber elgügülĵü ĵamay dotora kü :

ĵedkün geügileĵü gölmi ĵubĉiyur uyaĵu :

ĵiramud ĵiĵasun-i sigüĵü

ĵiĉi eke-yi aĉılan teĵiyebe ::

76. nigen edür Tömüĵin • Qasar •

Begter. • Belgetei • dörbegüle qamtu sayuĵu geügi
tataqui-tur : nigen gegegen soqosun oroĵu : Tömü-
ĵin Qasar qoyar-aĉa Begter • Belgetei • qoyar bu-
liyaĵu yabuba : Tömüĵin • Qasar • qoyayula ger-
-tür-iyen ireĵü : üĵin eke-tür ügülerün : öĉüğü-
dür nigente bulĵuquy-yi yodolidĉu (kereldün) mün
teyin buliĵu abuluy-a : edüğe basa gegegen soqo-
sun geügi ĵayuyusan-i Begter Belgütei aq-a degüü
qoyar bulibai : ker alduqun bida kemebe : tere ü-
ge-dür üĵin eke ügülerün : yegüĵi bütügei : (ya-
yun-u tula) aq-a-nar degüü-ner yekin teyin [17b]
kildümü ta :

següder-eĉe busu nökör ügei :

segül-eĉe öber-e öĉĉige ügei :

tere Taiĉiyud aq-a degügi-yin ĵasiyun berke aĵu :
ken aburaqun kemeĵü bülüge : erten-ü Alun-yoo-a-
-yin tabun köbegüd metü yekin ey-e tan-u öbere
bolbai : ta bütügei (teyimü buu üiled) kemebe :

77. köbegüd inu ese dongyodba e-
güden orkiyad yorĉiba : Begter ulqun degere sirγ-a

ayta-tan yisün morid-ıyan qaraĵu sayun aĵuĵu :
Tömüĵin umara-aĉa : Qasar emüne-eĉe daldulaldu-
ĵu sumuban solbiĉaĵu kürküi-lüğe : Begter üĵeged
ügülerün : aq-a degüü-lüğe alalduqui-tur nökor
següder bolulĉay-a :

següder-eĉe nökor ügei :
segül-eĉe busu ĉöĉige ügei bülüge :

nökor kümün-ü yasıĵun berke ese kü bülügei-üü :
edüğe yekin namayi ta aman-u qayasun (qalisun)
nidün-ü surmusun bolĵamui : bi yekin eyin aĵda-
ba : yolunta-yi minu buu bürelgedkün : yaĉĉa Bel-
gütey-yi minu buu tebĉidkün kemen ĵabilaĵu küli-
ĉebel : Tömüĵin Qasar ta emüne-eĉe inu qoyına-
-aĉa inu ötürmeleĵü odbai :

78. ger-tür-ıyen qariĵu irebe-
sü üĵin eke köbegün-ıyen ĉirai uĉaĵu ügülerün ::

qani-ban baraysad
qatayıĵin sayunam :
qalayun-aĉa [18a] minu
qayal-un yarur-un
qara ĉisun yar-tur-ıyan
adqun [=qadqun] töröggen bülüge ::

qarbısu-ban qaĵaĵu noĉai metü :
qadan-tur dobtulqu salbar metü :

ayur-ıyan darun yadaqu arslan metü
amidu-yi ĵalĵıqu mangyus metü ::

següder-tür-ıyen dobtulqu ŝongqor
metü :
sem-ıyer ĵalĵıqu ĉuraq-a metü :

botoĵan-ıyan borbin qaĵaĵu buyura
metü :
boroyan edür dobtulqu ĉinu-a metü ::

ĵulĵayan-ıyan [-kegüd-ıyen] gelin
yadaĵu
[kegüd-ıyen] ideki anggir metü :
kebtel-yügen köndebesü ömögerkü ĉö-
göbörı metü :

barıĵu ülü sayaraqı bars metü :
balamad dobtulqu barıy metü
baraba ele ta ::

següder-eĉe busu nökor ügei :

segül-eče busu čöčige ügei ::

Tayıçiyud aq-a degüü-yin yasıyın dayus-un yadan
büküi-tür : ker ay-a kemejü eyin kildün bui (ki-
müi) ta : kemen köbegüd-iyen öteges üge öriyedkin
qayučin üges qadayulun masi mayuyılan ügülebe :

79. tedüi atala Tayıçiyud-un Tar-
yutai-kiriltuy • turqay-ud-ıyan uduridču irejü

qoluyad • qoñıju •

silüged • siberiñigüi

[kemen] irejügüi : tedüi ayuju Ögelen üjin ekas
köbegüd aq-a-nar degüü-ner Onan-u siyui oi-tur
sirylulaju : Belgetei modun quyur-a tatalaju : si-
bege (küriy-e) bariba : Qasar qarbulalduju : Qa-
çiyun [18b] Temüge • Temülün • yurban-i jaba
jayaıra dürüjü bulyaldu (dayilun) büküi-dür : Ta-
yıçiyud dayudaju ügüler-ün : aq-a-yuyan Tömüjin-
-i ilege : busud tan-u kereg ügei kemegdeju : Tö-
müjin-i morilayulju : sem-ıyer buruyudqan oi du-
tayun ilegekü-yi : Tayıçiyud üjeju üldeküi-tür :
Tergün-e-ündür-ün siyui-tur orobasu : Tayıçiyud
oron yadaju : siyui orçin-a sakiba :

80. Tömüjin siyui dotora yurban

qonobasu : edüge yarsu kemen morin-ıyan kötelju
ayisuqui (ireküi)-tur morin-aça emegel inu mültü-
rejü qoçorçuyı : qariju üjebesü kömüldürge kömül-
dürgelegseber olang olanglaıysabar mültüreju qo-
çorçuyı : tedüi dotoraban sedkirün olang çigi
(batu) boltuyai (bolbasu) : kömüldürge ker mül-
türekü bülüge : tengri minu idqan amuy-uu kemen
sedkiju emegel-ıyen toqodqun oroju basa yurban
qonoba : basa yarsu kemen ayisuqui-tur siyuy-yin
amsar-a qosiliy-un tedüi kürü (çilayu) amsar-i
inu böglen tusçu : tengri minu idqan aquy-uu ke-
men basa yurban qonoba : yerü yisün qonoıy idegen
ügei aju : ner-e ügei ber ker üküküi bui kemen
yarçu ireju tere qosiliy-un tedüi çayan kürü (çi-
layu)-yin orçin bükü yarbasu ülü bolqu modun-i sumu-
çi kituy-a-bar oıtaçıju [19a] morin-ıyan kötel-
-ün qalturiyuluyad yarqui-luy-a : Tayıçiyud saki-
ju sayun ajuıyı : bariju abuyad odçu

81. Tarıutai-kiriltuy tan ulus
irgen-tür-ıyen kürcü jasaı ügüleldüju : Tömüjin-
-i ayil tutum-tur-ıyan niñeged qonoıylju bitügü-
lün (kesün) yabuqui-tur : jun-u terigün sarayin
arban jıryuyan-a ulayan tergel edür Tayıçiyud O-
nan-u ergi degere qurimlaldıju naran singgebesü
ele tarqabai : tende Tömüjin-i tere qurim-tur gel-

büre keüked kümün-iyer sakiyulju bülüge : qurim-un
aran-i tarqayuluyad tere gelbür-e keüked kümün-i
ginji bayu-bar-iyen ekin-i inu deledüged güijü :
Onan-u tün (siyui)-tür orobai oroju kebteju ü-
jegdeküy-eče ayuju usun-u qargi-dur kebteju ba-
yu-ban usun uruyu urusqaju niyur-iyen ile kebte-
be :

82. tere aldaysan kümün yeke da-
yu-bar bariy-a-tu (ginjitü) kümün-i aldaba : kemen
qayilaqui-tur tarqaysan Tayičiyud quriju ireju e-
dür metü sarayur-a Onan-u tün-i (siyuy-yi) bedere-
bei (temečebai) bederebesü (irebesü) usun-u qar-
gi-tur gedergü kebteju büküi-tür : Süldütey-yin
Torqan-sira jöb dayariju üjeju ügülerün : usun-a
čilmei ügei : oytaryuy-a mör ügei qamiyasi odbai
kemege aq-a degüü čin-u sidün aman bilegüdüju a-
yisui [19b] : jöb ele kebtejugü eyimü arq-a-tu-
yin tula :

nidün-tür-iyen yal-tu

niyur-tur-iyen ger-e-tü bui

kemen idqan ajuyu : či teyin kü kebten : bi ülü
jiyaaju ögkü kemen nöğčibe (önggereregülbe) : Tayi-
čiyud bederebesü (irebesü) bedereju (ireju) ya-

daju :

83. qariju mün mör-iyer qarın be-
derey-e (irey-e) kemeldüju mör-iyer qarın bedere-
ju (ireju) ayisuqui (ireküi)-tur : basa Torqan-
-sira ügülerün : Tayičiyud noyan bida gegen čayan
edür-iyer kübčün kümün-i aldaba : qarangyui söni
ker olqu : möd-iyer-iyen yabuyad yažad-iyen yegüd-
ken bedereju (ireju) tarqaju manayar edür čiyulun
bederebesü (irebesü) qamiy-a odqu kemegeju : te-
yin boltuyai kemeldüju : teyin bederiküi-tür :
Torqan-sira dayariju ügülerün : edüi bedereged
tarqaju manayar bederey-e kemeldüju tarqaba : na-
mayi üjelüge kemen kümün-e buu ügüle : edüge man-i
tarqayuluyad eke degüü-ner-iyen erin od kemen ü-
güleju qaribai :

84. teden-i tarqayuluyad dotora-
ban sedkir-ün : öčigen ayil bitegülün (kesün) a-
saraqı (tejiyeküi)-tur : Torqan-sira-yin ger-tür
qonobasu : Čimbai • Čilayun • qoyar köbegün inu
örö jirüke-ben ebedčü : söni ginji bayuyu-yi minu
suladqaju qonoqulum bülüge : edüge basa Torqan-sir-
-a namayi üjeju ülü jiyan yorčiba (odba) : [20a]
minu amln-i mün kü tede aburamuyu kemen : Torqan-
-sira-yin ger-i erin Onan-müren ögede yorčibai :

85. ger-ün belge inu gegün-ü sün

tüsürügsen ösüg (ayıray)-iyen söni düli bolta-
la bülekü bülüge : tere belge-ber bayın bayın
sonosçu : bolıyoıad kürçü ger-tür inu oroqui-
-luy-a : Torıyan-sıra ügüler-ün : eke degüü-ner-
-iyen erin od ese kelegsın buyu esegü kemelü-
gey (ese kelegsın buyu)-üü : ende yekin irebe
kemebesü : Ćimbai Ćilayun qoyar köbegün inu ü-
gülerün : sibayüqan (turuyun-a) turumtay-a <tu-
ruyun-a) üldegdejü : buta-tur qorıyalabası buta-
bar aburayı : silıyud-un iregsın kümün-i yekin
teyin kememü Ći kemegeđ : eĆige-yügen ülü taıya-
lan ginji bayuyı-yı anu ĆuĆalju ıal-tur tülejü :
qoyitu nungıyasutu qara tergen-tür niıyüju kümün-
-tür ülü kelen : Qadaıyan neretü ökin degüü-tür-
-iyen asarayulba :

86. ıutayar edür TayiĆiıyud irejü
ene bayuyı-tu kümün qamıı-a odqu bida ıayura bol-
bai Ć-e : nökör ıayura-ban nengjileldüy-e kemejü :
ayıl büri nengjigseger kü : Torıyan-sıra-yin ger
tergen iseri-yin alam-tur kürtele üjejü ese olju
tere nungıyasutu qara tergen-tür unıju /nengjıjü/
amsar-a büküi nungıyasun : tatalajı köl-tür inu
kürküi-tür [2ob] Torıyan-sıra ügülerün : yerü ba-
sa eyimü qalayun-a nungıyasun dotora kebtegsın kü-
mün ker dayısqı ajıuyı : sedkil-tür-iyen adalı bol-

tala eri kemebesü : tere nengjigül bayıju irebe :

87. tere nengjigül-i oduısan-u qo-
yına Torıyan-sıra ügülerün : namayı ünese-ber ke-
yısken aldaba Ći : edüge ber bögesü eke degüü-ner-
-iyen erin od kemejü : ama Ćayan ermeg qulayĆin-
-i unıyulju tel eke-tü (qonin-u) quray-a bolıajı
kögür namuy-a ıasaıju emegel kete anu öggün : nigen
numu qoyar sumu ögü talbıju ilegebe :

88. Tömüjin tere oyıdun (oi sııyui)
sibegelejü qorıyalaısan ıajar-tur-ıyan kürçü : e-
besün-ü alurqai-bar möškiıju : Onan-müren ögede
möškiged öröne-eĆe Qımurı-a-yoroqan oroıu iren a-
ııuyı : tere ögede möškiged Qımurı-a-yoroqan-u Be-
der-qosııyun-a QorĆaqı-bolday-a büküi-tür ıolıal-
duba :

89. tende neıileldüjü : tendeĆe
odĆı Burıyan-qaldun-u ebür-e Gürelgü dotora Seng-
gür-yoroqan-u Qara-ıırüken-ü Köke-naıur-a nutuy-
lajı büküi-tür tarbay-a küĆügün-e alaıju iden bü-
lüge :

90. nigen edür sırı-a aıta naiman
morid ger-ün dergede bayıju büküi-tür : degermedĆin
irejü üjetele degermedĆü odbai : [2la] yabuyad-
-ıyar üjejü qoĆorbai : Belgütei oıotur dargi qong-
yor-i unıju : tarbayaĆııar-a oduısan ajıuyı : üdesi

naran singgegsen-ü qoyına Belgütei dargi qongyor-
-tur tarbay-a açıju nisqalañiyul-un yabayan kö-
telju irebesü : sirγ-a aγta bidan-i degerm-e ab-
ču odba kemebesü : Belgütei ügülerün : bi nekesü
kemebe : Qasar ügülerün : či ülü čidaqu bi neke-
sü kemebe : Tömüjin ügüler-ün : ta qoyar ülü
čidaqu bi nekesü kemeju : dargi qongyor-i unuju
sirγ-a aγta-tan-i ebesün-ü alurqai-bar möškiju
γurba qonoγ yabuju manayar erte nigen olan sürüg
aduyun-tur nigen keüked kümün gegün-i saγan bü-
küi-tür Jolγaju sirγ-a aγta-tan-i surabasu tere
köbegün kümün ügüler-ün : ene manayar erte naran
γarqay-yin urida sirγ-a aγta-tan naiman morid-i
egüber üldeju yorčiba : mör inu bi jiγaju ögsügei
kemeged : oγotur dargi qongyor-i talbiyulju : oroy
singqula-yi Tömüjin-e unuyulba : öber-iyen qubi-
-yuyan unuju ger-tür-iyen ülü odun : ečige eke-tür-
-iyen ülü ügülen namaγ-a (qobuy-a) saγuly-a-ban
keger-e talbiju : nökor či mengdeju ayisui (ireg-
sen) ajuγu : er-e-yin [21b] eril ele bögesü ni-
gen bui j-e bi čimadur nököçesü : ečige minu
Naqu-bayan kemegdemüi : bi γayča köbegün inu Bo-
yorči neretü bi kemeged : sirγ-a aγta-tan-i mör-
-iyer möškiju : γurban qonoju üdesi naran quburi
(dalda) tasin бүküi-tür nigen yeke küriy-e irgen-

-tür kürbesü : sirγ-a aγta anu tere küriyen-ü ki-
jayar-a ebesün ideju bayiquy-yi üjeged : Tömüjin
ügülerün : nökor či ende bayi : sirγ-a aγta man-
-u tere bui : bi oroju üldeju γarγasuyai kemebe-
sü : Boyorči ügülerün : nököçesü kemen irelüge
bi : edüge ende yekin bayiqu bi kemeged : qamtu
dobtulju oroyad sirγ-a aγta-tan-i üldeju γarbai :

91. qoyına-ača inu ubur subur

(ulam sulam) nekeju ayisun (iren) : nigen singqu-
la mori-tu ulayan degel-tü kümün urγ-a-ban bari-
ju γayčayar nekeju güiçeju irebe : Boyorči Tömüjin-
-e ügülerün : nökor numu sumu nada ača : bi qarbu-
laldusu kemebesü : Tömüjin ügülerün : nökor minu
tulada či erüstegüjei : bi qarbulaldusu kemebesü
qarbulalduba : tere čayan mori-tu ulayan degel-tü
kümün urγ-a-bar-iyen dokiju bayiju qoçorba : qo-
yitu nököd inu ubur subur güiçeju ireküi-lüge na-
ran [22a] quburi (dalda) tasin singgeju odba :
dügüsin (burui) bolju : qoyitu nököd inu baray-a
boldaju bayiju qoçorba :

92. tere söni düliged γurban edür
söni dülijü ger-ün oyira bolbasu Tömüjin ügülerün :
nökor bi čim-a-ača anggida morid-iyen ker abqui
bülüge : bi kedüy-yi inu abqu bui : či kedüy-yi
anu abunam kemebesü : Boyorči ügülerün : sayin

nökör mengdejü irebe kemejü tusa bolsu kemen ire-
lüge bi . oljalalçaju abasu kemebesü : eçige-yin
minu Naqu-bayan-u jögegsen yağça köbegün-tür inu
nada tügetele (barasi ügei) bui : tusa boluysan
minu yağun bolqu : kemejü ese abuba :

93. Naqu-bayan-u ger-tür kürbe :
Naqu-bayan köbegün-iyen Boyorçi-yi Jabqaju nisun
nilbusu-bar aju sayuqui-tur genedte Boyorçi kür-
be : Naqu-bayan nigen-te dongyoddumul nigen-te
inigemüi : köbegün minu Boyorçi ügüle yağun bol-
ba kemebesü : Boyorçi ügülerün : ene ken-ü sayin
nökör mengdejü odun ajuyu : nököçeju oduluy-a bi :
edüge irebe kemeged : ayulju odçu keger-e talbiy-
san namaγ-a sayuly-a-ban abçu irebe : Tömüjin-e
tel quraγ-a alaju künesü öggüged : namaγ-a degür-
ge Jasaju künesülegülbei : Naqu-bayan ügüler-ün :
qoyar Jalayus bui ta nököçeldüdkün : mön-e qoyina
buu [22b] tebçileldüdkün kemebe : Tömüjin tedü
odçu yurban söni edür yorçiju Senggür-yoroqan-a
ger-tür-iyen kürbe : Ögelen eke Qasar kiged de-
güü-ner inu erüju sayun ajuyu : üjeju bayasba ::

94. tende Tömüjin Belgütei qo-
yar Deyi-seçen-ü ökin Börte üjin-i yisün nasutai
büküi-tür üjeju iregsen-ber qayaçaju bülüge :
Kerülen-müren uruyu erin odbai : Çegçer Çiqurçu

qoyar-un Jayur-a Deyi-seçen Qonggirad tende aju-
yu : Deyi-seçen Tömüjin-i üjged bayasçu ügüler-
ün : Tayıçıyud aq-a degüü nayidumu (eyetümü) ke-
men medejü masi erüju çökelei (çökörebei) :
naran-i [-aran] üjebei bi çimayi kemeged : Börte
üjin-i neyilegülüged egüskebei : egüsken ayısür-
-un (ireküi-tür) Deyi-seçen Kerülen-ü Jol nuyu-
daça mariyan qalayun bolju Kerülen ögede qariba :
Börte üjin-ü eke Jotan ner-e-tei bülüge : ökin-i-
yen üdeju Gürelgü dotora Senggür-yoroqan-a büküi-
-tür kürgeju irebei :

95. Jotan-i qariyulun : Belgütey-yi
ilegeju : Boyorçi-yi nököçey-e kemen uriju ilege-
be : Boyorçi Belgütey-yi küregülüged eçige-tür-
-iyen ülü kelen :

bökötür qongyor-i unuju

boro örmegen Jangçin-iyen bögtürü-
ged :

Belgütei-lüge irebe : tere nököçegseber [23a]
nököçegsen yosun anu teyimü buyu :

96. tendeçe Senggür-yoroqan-aça
negüju : Kerülen-müren-ü terigün-e Bürgi ergi-tür
nutuylan bayuju : Jotan eke-yin sidkül (emüskel)

kemen qara bul̄yan daqu emüskeǰü bülüge : tere bul̄yan daqu-yi Tömüǰin Qasar Belgütei yurbaýula ab-
ču odču erte edür qayan eǰige-lüge man-u Kereyid
irgen-ü Ong qayan anda kemeldügsen aǰuýu : eǰige-
-lüge man-u anda kemeldügsen eǰige metü bui j̄-e :
Ong qayan tusatu buyu kemen medeǰü Tuýula-yin
qara tün-e (siyuy-a) büküi-tür odču Ong qayan-
-tur Tömüǰin köbegün ügüler-ün : erte edür eǰi-
ge-lüge manu anda kemeldügsen aǰuýu : eǰige kü
buyu kemen gergei bayul̄yaǰu irelüge : emüskel
qara bul̄yan daqu aǰiraba kemen ügülebe : Ong qa-
yan masi bayasču ügülerün ::

qara bul̄yan daqu-yin čin-u qariýu :
qayačaysan ulus-i činu
qamtudqaǰu ögsügei :

bul̄yan daqu-yin činu qariýu :
butaraysan ulus činu
bütügelgeǰü /ögsügei/ :
bögere-yin bögsen :
čegere-yin čegeǰin-tür atuyai

kemebe :

97. tendeče qariǰu ede ügea-i e-

ke-de ügüleǰü bügüdeger bayasulčabai :: Kerülen-
-ü Bürgi ergi-de büküi-tür : Uriyangqadaí kümün
ǰarčiýudai ebüge kürge-ben [23b] ügürču : ǰel-
me neretü köbegüd-iyen uduridču ireǰü ügüler-ün :
terigün Onan-u Deligün-bolday-a büküi-tür Tömüǰin
čimayi töröküi-tür : bul̄yan ölegei öggülüge bi :
ene köbegün-iyen ǰelm-e-yi öggülüge bi : üçüken
kemen abču oduluý-a : edüge ǰelm-e-yi

emegel-iyen toquýul :
egüden-iyen negegül

kemeǰü ögbe :

98. mün tende Kerülen-ü terigün-
-e Bürgi ergi-de büküi-tür : nigen manaȳar erte
gerel siral edür (ger-e serge ör) geyin büküi-tür :
Ögelen eke-yin ger dotora ködelküi (ǰaruqui) Qo-
yoyčın emegen bosču ügülerün : eke eke ödter bos
bos yaǰar delberemüi : tüberige sonostamui ǰal-
yamsiy-tan Tayičiýud ayisun ayu (iren amu) : eke
ödter bos kemebesü :

99. Ögelen eke ügülerün : köbe-
güd-i serigülüdkün kemeged : Ögelen eke ödter kü
bosbai : Tömüǰin nigen morin unuba : Ögelen eke
nigen morin unuba : Qasar nigen morin unuba :

Qačıyü nigen morin unuba : Belgütei nigen morin
unuba : Boyorçı nigen morin unuba : Ĵelm-e nigen
morin unuba : Temülün-i Ögelen eke degürbe : nigen
morin kötölbe : Börte üĴin morin-i dutaba :

loo. TömüĴin aq-a-nar degüü-ner
erte [24a] böged Buryan-qalduna-du yarbai : Qo-
yoĴčın emegen Börte üĴin-i qarayutai tergen-tür
sayulĴaĴu ed baraĴa-ban oroyulĴu bey-e-ben ter-
gen-tür sayuĴu : bögere alay üker-tür kölüged a-
yula-tur yorčiqui-tur : Tüנגgölge (čönggür)-yoro-
qan-a (töküm-e) ayısun büküi[-tür] erü baru-da e-
dür geyin büküi-tür esergü-eče čerig-ün arad (kü-
mün) qatarıĴu ergiĴü ireĴü : yayun kümün : či ke-
nügei bui kemen asaĴba : QoĴoĴčın emegen ügüleriün :
bi TemüĴinügei bui : yeke ger-tür qonin kirĴar-a
irelüge bi : edüge nungĴasun tegeĴü ger-tür-iyen
qariĴu ayısui kemeĴüğüi : tendeče tede čerig ügü-
leriün : TömüĴin ger-tür buyu-uu : ügey-üü : ger
keĴige (kedüi kiri) bui kemebesü : QoĴoĴčın eme-
gen ügüleriün : ger či oyira bui : TömüĴin-i bui
ügey-yi ese medebe bi : qoyına-ača bosuyad ire-
lüge bi : kemeküi-tür

lol. tere čerig-üd tedüi qatarı-
ba QoĴoĴčın emegen böger-e alay üker-iyen dele-
düged ödterken negükü bolĴan tergen-ü tenggeli qu-

ĴuraĴu odbai : tenggeli-ben quĴuraĴdaĴu yabayan-iyar
oi-dur kürčü [=güiĴü] oroy-a kemeldütele : daru-
ča mün čerig-üd Belgütey-yin eke-yi sundalayulĴu
qoyar köl-i inu čerbeĴegülĴü [24b] kürčü ireged :
ene tergen dotor-a yayun bui kemebe : QoĴoĴčın
emegen ügüleriün : unĴasun tegeĴü amu kemebe :
tede čerigüd-ün aq-a-nar inu ügüleriün degüü-ner
köbegüd baĴuĴu üĴedkün kemebe : degüü-ner köbe-
güd inu baĴuĴu tergen-ü qayalĴ-a negebesü dotora
inu qatun kümün sayun aĴu : tergen-eče čirčü ba-
yulĴaĴu QoĴoĴčın emegen qoyar-i sundalayulĴu abu-
Ĵad :

lo2. TömüĴin-ü qoyına Buryan-Ĵaldun-
-a Ĵurban-ta qučiĴulĴu (dobtulĴu) erüsün (ilayad)
yadaba : eyin teyin bulĴabasu (kögebesü) embü si-
bar berke oi inu čadqulang (<:) moyai sirĴubasu ülü
bolqu : berke oi siĴui bülüge : qoyına-ača inu
dayaĴu erüsün (ilayad) yadaĴuyui :: tede Ĵurban
Merkid kemebesü : Uduyid-Merkid-ün ToĴtay-a : U-
Ĵas-Merkid-ün Dayır-usun : Qayad-Merkid-ün QaĴa-
tai-darmala : ede Ĵurban Merkid erten-ü Ögelen e-
ke-yi Yeke-čiledü-eče buliyaĴu abuluĴ-a kemen :
edüge tere ösil ösin iregsen aĴuĴu : tede Merkid
ügüleriün : Ögelen-i ači aburan edüge ami-yi [=e-
me-yi] anu ebüges ečiges-ün ači (ösil)-yi abubai

bida kemeldüjü Bur̄yan-qaldun-a-ača bayuju : ger-
-tür-iyen qariba : tede Börte üjin-i Čiledü-yin
degüü Čilger-bökö-de asarayulba ::

103. Tömüjin [25a] tende yurban
Merkid mayad buyu : ger-tür-iyen qaribası esebesü
kemen qoyına-ača Belgütei : Boyorči Ĵelme yurban-i
yurban qonoy dayulju Merkid-i kögelgeju Tömüjin
Bur̄yan-qaldun-a degere-eče bayuju ebčigüben mögö-
ledčü ügüler-ün :: Qoyočin eke-yi

solongγ-a bolju
sonosqu-yin tula :

ün-e bolju
üjekü-yin tula :

büdün bey-e buruyud-un
bügiye [=bugiya] mör-tü [=mori-tu]
buyu-yin orum orumlaju :
buryasun ger gerlen :
Bur̄yan-qaldun-a degere yaruluy-a
bi ::

yağča amin-ıyan qayıralan :
qara [-yağča] mör-tü [-mori-tu]

qandayay-yin orum orumlan :
qal̄yasun ger gerlen :
Qaldun-a degere yarba bi ::

Bur̄yan-qaldun-a
bögesün-ü tedüi amin-ıyan
buljiyuldaba :
Qalduna-Bur̄yan-a
qariyaçı-yin tedüi amin-ıyan
qalqalaydaba bi :

edüge Bur̄yan-qaldun-i manayar büri ma[l]iyasun :
üdesi büri öčisügei : uruy-un uruy minu uqatuyai
kemen : naran esergü büse-ben küjügin-tegen el-
güju : malay-a-yi yar-tur-ıyan segeldürčü : yar-
-ıyan ebüdüg-tür-ıyan daruju : Qaldun-a jüg yi-
sün-te sögödcü öčin sačuli sačuba :

104. [25a] tedüi keleleĵü (keleleĵü) Tömüĵin : Qasar Belgütei ħurbayula Kereyid-ün Ong qayan-tur Tuħulan-müren-ü qara tün-e (siħui) büküi-tür odċu ügülerün : ħurban Merkid : genen büküi-dür [25b] ireĵü em-e köbegüd-i minu daħulıĵu odba : qayan eċige minu aburaĵu em-e köbegüd-i ködelĵü negülgeĵü ögtügei kemen irebe bi kemebesü : tere üge-yin qariħu Toħoril Ong qayan ügüler-ün : bi urida ċimadur ese-gü ügülelügey-üü : bulħan daqu abċu irerün : eċige-yin ċay-un anda kemeldügsen eċige minu bui ĵ-e kemen emüskel emüskegdebesü : tende bi ügüler-ün

bulħan daqu-yin ċin-u qariħu :

butaraysan ulus-i ċin-u :

bütügeldüĵü ögsügei :

qara bulħan daqu-yin ċinu qariħu :

qayaċaysan ulus-i ċinu

qamtudqaĵu ögsü

kemen

ċegere-yin (ĵeger-e)-yin ċegeĵin
böger-e (taulai)-yin bögsen-tür a-
tuyai

ese-gü kemelügey-üü bi : edüge tere üges-tür-iyen
kürċü:

bulħan daqu-yin ċinu qariħu :

bügüde Merkid-i büreltele aħulĵu :

Börte üĵin-i ċinu nekegölĵü ögsü :

qara bulħan daqu-yin ċinu qariħu :

qamuy Merkid-i qaldaċiĵu :

qatun Börte-yi ċinu

qariħulĵu abċu iresü bida :

ċi ĵamuq-a degüü-te kele kiĵü ilegebe : ĵamuq-a
degüü /edüge/ Qorqona[ħ]-ĵigür-e bui ĵ-e : bi en-
de-eċe qoyar tümen bolĵu ĵegün ħar bolun morilasu :
ĵamuq-a degüü tendeċe qoyar tümen bolĵu barayun ħar
bolun morilatuyai : bidanu bolĵay-a ĵamuq-a degüü-
teċe boltuyai kemebe :

105. [26a] tedüi Tömüĵin Qasar:
Toħoril qayan-aċa qariĵu ireĵü ger-tür-iyen kürċü
Tömüĵin : ĵamuq-a-tur : Qasar . Belgütei . qoyar-i

ileger-ün : Ğamuq-a anda-tur kürçü ügüle kemen ü-
güleĞü ileger-ün :: yurban Merkid ireĞü

örö-ben [=oro-ban] oĞтары (ebedkü)

bolba bi :

ömeg [=öner] nigeten busuyu bida :

ösil-iyen ker ösikä bida ::

ebür-iyen emteldebe bi :

eligen-ü uruy busuyu bida :

ači-yuyan ker abqun bida

kemeĞü : Ğamuq-a-ta ügüleĞü ilegegsen üge edüi
buyu : basa Kereyid-ün Toyoril Ong qayan-u ügüleĞ-
sen üge-yi Ğamuq-a-ta ilegerün : erte edür Yisü-
gei qayan ečiĞe inu tusa sayin kigsen-i sedkiĞü :
bi qoyar tümen bolĞu barayun yar bolun morilasu :
Ğamuq-a degüü-te keleleĞü ilege : Ğamuq-a degüü
qoyar tümed Ğegün yar bolun morilatuyai : qamtud-
qu bolĞuy-a Ğamuq-a degüü-teče boltuyai kemebe
kemebesü : ede üges-i dayusqan baraĞu Ğamuq-a ü-
güler-ün : TömüĞin anda-yin

örö [=oro] oĞтары (ebedkü) bolba

kemen medeĞü :

örö minu ebedbe :

ebür emterebe kemen medeĞü :

elige minu ebedbe :

ösil-iyen ösin :

Uduyid • Uyas-Merkid-i ülidkeĞü :

üĞin Börte-yi aburay-a ::

qamuy Asqad [=Qayad]-Merkid-i qalda-

čiĞu :

qatun Börte üĞin-i

qariyulan aburaya :

ači [26b] -yuyan aburan : edüĞe

gölme-iyen dabsiqui-tur :

kenggerge-yin dayum bolĞaĞu :

kökideĞ Toy[t]ay-a Buyur-a-keger-e

bui Ğ-e :

[dabčitu] qor dayibalĞuquı [=dar-

balĞaqui]-tur

dayiĞiyçi Dayir-usun

iren [=Orqon] Selengge qoyar-un Jayur-a-tu siq-a
(Jiqa)-ta Talun-aral-a (ködege) bui J-e :

qamqayulsun keyisküi-tür :

qara oi temeçegçi :

Qayatai-darmala edüge :

QaraJü-keger-e bui J-e

edüge bida dötölen : Silqu [=Qilqu]-müren oroJü :

saqal bayan esen atuyai :

sal uyaJü oroy-a :

tere kökideg Toytay-a-yin

erüke degere-eçe inu oroJü

erkin ege-te inu

embürü daYariJü :

em-e köbegüd-i inu

eçültele ayuluy-a :

qutuy ege-te inu

quyuru daYariJü :

qotala ulus-i inu

qoyosun boltala ayuluy-a ::

106. Jamuq-a basa ügülerün : Tö-
müJin anda Toyoril qayan aq-a qoyar-a ügüle kemen
ügüleJü ileger-ün :

qaray-a-tu tuy-ıyan saçuba bi :

qara buq-a-yin arasun-ıyar

bürigsen bürkiren büküi :

dayu-tu kenggerge-ben deledbe bi :

qara qurdun-ıyan unuba bi :

qatayu degel-ıyen emüsbe bi :

qatan Jıdaban barıba bi :

qadqur-a-tu sumu-ban ödülebe bi :

Qalayun [=Qayad]-Merkid-tür :

qadquldun morılay-a :

edüge böged kemen ügüle ::

urtu qaray-a-tu tuy-ıyan saçuba bi :

üker-ün [27a] arasun-ıyar bürigsen

ödken dayu-tu kenggerge-ben deledbe

bi :

oroy qurdun-ıyan unuba bi :

üdegösütü quyay-ıyan emüsbe bi :

üker-tü [=onggi-tu] ildü-ben barıba

bi :

onitu sumu-ban onilaba bi :

Uduyid-Merkid-tür üküldüy-e bi

böged kemen ügüle : Toyoril qayan aq-a morilar-un : Bur̄yan-qaldun-u ebür-iyen Tömüjin anda-yi ta Onan-müren-ü terigün-e Botoyan-boyorji-ta bol̄jayal (bol̄jiy-a) tende boltuyai : bi ende-eče Onan-müren ögede Botoyan-boyorji-ta bol̄jayal ya-
jar-a neyileldüy-e kemen ügülejü ilegebe :

1o7. Ĵamuq-a-yin ede üges-i inu Qasar Belgütei qoyar : Tömüjin-e ügülejü Toyoril Ong qayan-a kele kürgebei : Toyoril qayan Ĵamuq-a-yin ede üges-i kürgegüliged sača qoyar tümed (qoyar tümed çerig-üd) morilabai : Toyoril qayan morilar-un : Bur̄yan-qaldun-u ebür Kerülen-ü Bür-gi ergi Ĵorin ayisui kemen Tömüjin Bür-gi ergi-te bürün : mör-tür bui kemen Ĵayilaba : Tüנגgülig ögede negüjü Tana-γoroqan-a Bur̄yan-qaldun-u e-bür-e bayuĴu Tömüjin tende çerig egüskejü : Toyoril qayan-u [degüü] Ĵiy-a-gambuu nigen tümen : Toyoril qayan nigen tümen : Kimurq-a-γoroqan-a Ayil-qaralda [=qarayana-da] bayuĴu büküi-tür ne-yilen bayubai :

1o8. Tömüjin [27b] Toyoril qayan Ĵiy-a-gambuu γurbayula qamtudču : tendече

ködeljü Onan-u terigün Botoyan-boyorji-ta kürbesü Ĵamuq-a bol̄jayal ya-
jar-a γurban edür urida kürçü-güi : Ĵamuq-a ede Tömüjin Toyoril qayan Ĵay-a-gambuu tan-u çerig-üd-i üjged : Ĵamuq-a qoyar tümen çerig-iyen ĴasaĴu bayıĴuyui : ede ber Tömüjin Toyoril Ĵay-a-gambuu tan : çerig-üd-iyen Ĵasayad kü morılan Ĵiçi neyileldüjü tanilduĴu Ĵamuq-a ügüler-ün :

boroyan ber bögesü

bol̄jayal (bol̄jiyan)-tur :

qura ber bögesü

qural-tur buu qoĴiday-a

ese-gü kemelügey-üü (kemen ese kelebey-yü) bida : Mongγol

Ĵ-e andayar-tan busu-γu (bisiu) qo-

Ĵiday-san-i

Ĵerge tede [=teče] γarayay-a kü

/kemen/ ese-gü kemelügey-üü (ese-gü ügülebesü) ke-mebe : Ĵamuq-a-yin ene üge-tür Toyoril qayan ügülerün : bol̄jayal ya-
jar-a γurban edür qoĴid bolba :

kemen yutuyluqu (doroyildayluqu)-yi čimarlaqu
(buruyusiyauqi)-yi řamuq-a degüü medetügei keme-
be : bolřařal-un (bolřiyan-u) čimar (řim-e) edüi
bolřan ügüleldüřü :

109. Botoyan-boyorři-tača ködelřü
Kilřu-müren-e kürčü sal uyařu getülüged Buyur-a-
-keger-e Toytay-a-beki-yin

erüke degere-eče ::
erkin ege-de inu
embürü dařariřu :
em-e köbegüd-i inu
ečültele dayulibai :

qutuy ege-te inu
quřuru dařariřu :
gotala ulus-i inu
qoyosun boltala dayulibai ::

Toytay-a-beki-yi [28a] kebtege bögetele kürküi
bülüge : Kilřu-müren-e bükün řiřasučün bulayačün :
görögečün talbiřsan tere yisün řemen [=dayin ayi-
sui kemen] /edür/ söni dülin odčuyui : tere kelen
kürgegüülüged Uduyid-Merkid-ün Toytay-a-beki : U-
yas-Merkid-ün Dayir-usun : qoyar qamtudču <Kileng-

ge> Selengge uruqu : čögen beyes-iyen dutařan bu-
ruyudčuyui :

110. Merkid ulus Kelkei [=Selengge]
uruqu söni-de dürbeřü yabuqui-tur bidan-u čerig-üd
dürbeřü yabuqun Merkid-i söni-de kü dayulin (dob-
tulun) talan yabuqui-tur : Tömüřin dürbeřü ayisu-
qun (iregsen) irgen-tür : Börte Börte kemen dayu-
dařu yabuqui-tur učirařu : Börte üřin tede dürbe-
güľin irgen-tür büküi Tömüřin-ü dayu sonosču ta-
niřu tergen-eče bayuyad güiřü ireřü : Börte üřin
qonoyčün [=qoyoyčün] qoyar Tömüřin-i řiluy-a čulbu-
yur-ača bariřuyui : sarařur (edür) bülüge üřebesü :
Börte üřin-i taniřu teberildün řolřaldubai: tende
Tömüřin ber : Toyoril qayan řamuq-a qoyar-a mün
söni böged ügüleřü ileger-ün erikü kereg-iyen ol-
ba bi : söni buu düliy-e : ende bayuy-a bida keme-
řü ilegebei : Merkid-ün ulus-un dürbeřü ayisuqu
(ireküy)-yi söni-de sandurču řařura mün tende ba-
yurřu qonobai : Börte üřin eyin řolřalduřu : [28b]
Merkid-eče aburaysan yosun eyimü buyu ::

111. terigün urida Uduyid-Merkid-
-ün Toytay-a-beki : Uyas-Merkid-ün Dayir-usun : As-
qad [=Qayad]-Merkid-ün Qařatai-darmala ede yurban
Merkid ekilen : yurban řařun aran (kümün) edür-i-
yer Toytay-a-yin degü Yeke-čiledü-eče Yisügei-ba-

γatur Ögelen-i buliydaǵu (buliyaǵu) abtalai (a-
bubai) : kemen tegüni ösil (ösiy-e) : açiran
(abur-a) odçu : Tömüǵin-i Burǵan-qaldun-a-ta γur-
ban-ta quçıyulqui (dobtulun kögeküi)-dur Börte
üǵin-i tende örüsçü (barıǵu) Čiledü-yin degü Čil-
ger-bökede asarayuluysan aǵuγu : tere asaraysa-
bar anu [=aǵu] Čilger-böke dayıǵıǵu γar-un ügü-
lerün :

qara keriy-e

qalisu körisü idekü yosutu böge-

tele :

γalayun toγuruyud-i idesü kemen

ǵesin aǵuγu :

qatar maγu Čilger :

qatun üǵin-tür qalaqu bolun :

qamuy Merkid-e buruyu bolǵaba :

qaraçu maγu Čilger :

qara terigün-tür-iyen kürteki bol-

ba :

γayçaqan amin-iyen qorǵalan

γarsu [=qarangyu] qabčil-a sirγusu

qalq-a ken boldaquyu (bolumuyu) ::

quladu maγu sibayun

quluyun-a küčügün-e idekü ǵayayatu

bögetele :

γun toγuruyud idesü kemen ǵesin aǵu-

γu :

qunar maγu bi Čilger :

qutuy-tai sutai üǵin-e

quričaǵu erikü bolun :

qotala Merkid-e buruyu bolba :

qokir maγu Čilger:

qokimai terigün-tür-iyen kürteki bol-

ba bi :

qo[r]γosun-u (quγursun-u) [29a] tedüi

amin-iyen qorıyad :

qorγatu qarangyu qabčil-a sirγun dal-

dalasu :

qo[r]γosun (quγursun)-u tedüi amin-i

minu :

qorin ken ele bolγayu (bolγamu) :

kemeǵed dayıǵın dutaǵaǵu :

112. Qaǵatai-darmala-i erüsbe (oro-

ba) : qolčir-tu

qabtasun baγu emüskeǵu

qaldačaǵu [=Qaldun-burqan-a] ǵor(č)i-

γulba (yabuγulbai) :

Belgütei eke-yügen abur-a odçu : ger-tür inu barayun egüde-ber oroqui-luy-a : eke inu nabtarqai nekei degel-tei : Jägün egüde-ber yaruyad busu kümün-e ügüler-ün : köbegüd minu qad boljuyu kemegdemüi : bi ende mayu kümün-tür uçiraju amu : köbegüd-iyen çirai ker üjekü kemeged : güijü siyui oi-tur siryujuyui : tedüi ese oldaluy-a : Belgetei noyan Merkid-tey-yin kümün-i üjebesü eke-yi minu abçu ir-e kemejü yodalidqu bülüge (olan-a dayurisqaba) : Buryan-qaldun-a-tur quçilduysan (dobtuluysan) yurban Jajun Merkid-i uruy-un uruy-a kürtele ünesü-ber keyisken ülidkebei : ülegsen em-e köbegün-i anu ebüridkü (asaraq) metüs-i ebüridbei (asarabai) : egüden-tür sayulyaqun metüs-i egüden-tür-iyen oroçulbai :

113. Toyoril qayan Jamuq-a qoyar-i Tömüjin bisiren ügüler-ün : qayan eçige minu Jamuq-a anda qoyayula nököçegdejü : tengri yajar-a kücü auç-a nemegden :

erketü tengri-de nreyidçu :
 eke etügen-e [29b] kürbeçü [=kürgejü] :
 er-e neretü [-açitu] Merkid irged-i :
 ebür ba anu oytaryu (ebeçitü) bolçabai :

ali-be [=elige] anu emtelbei bida :

örö [=oro] ba anu oytaryu (ebeçin)

bolyabai :

uruy-un ba kümün-i ülidkebei bida :

ülegsen-i ba anu arbilabai bida :

Merkid irgen-i tedüi busangyaju (talq-a bolçaju) içuy-a (qariy-a) kemeldübei

114. Uduyid-Merkid dürber-ün :

bulayan malay-a-tu maral-un yodun yutultu ilgin Jarçay usun-u qaliyun qaliyuluysan (köbeglegsen) degel-tü tabun nasutu Kücü neretü nidün-tür-iyen çal-tu köbegüken-i bidan-u çerig-üd nutuy-tur qoçoraysan-i olju abçiraju (abçu) Ügelen eke-de sauy-a (teçiy-e) kemen ögbe :

115. Tömüjin Toyoril qayan Jamuq-

-a yurbayula qamtudçu : Merkid-ün

çorçan ger çoyorulaçu :

çoy em-e köbegüd-i arbilaju

Orqon Selengge qoyar-un sinay-a (kiy-a) Talqun (tala)-aral (ködege)-aça içurun (qaribai) : Tömüjin Jamuq-a qoyar qamtudçu Qorqona[ç]-Jubur Jorin

ičubai : Toyoril qayan ičur-un Buryan-qaldun-u
kerüber : Üker-tü-ĵibur daĵarin Quŷur-a-tu-ebe-yin
[=Qačayura-tu subčid] Uliy-a-tu-qabčil [=Uliy-a-tu
subčid] daĵarin göröged-i inu abalayad Tuŷula-yin
qara tün (siŷui) ĵorin ičubai (qaribai) :

116. Tömüĵin ĵamuq-a qoyar Qor-
qona[ŷ]-ĵibur-a neyilen baŷuĵu erten-ü anda bolul-
čaysan-ıyan duradulčan anda tungyuduldun (bolquy-
-a ügülen) amuralduba :: angq-a urida anda bolul-
čar-un Tömüĵin arban nigen [3oa] nasutai büküi-
-tür : ĵamuq-a quraltuy ŷayı : Tömüĵin-e ögčü :
Tömüĵin-ü činggeltüg-tü (naŷadun-tur anu) ŷayı-
-bar anda bolulčaĵu Onan-u mösün-tür ŷaŷalĵaqui-
-tur tende anda kemeldülüge : tegün-ü qoyına qabur
alanggir numu-tan qarbiyaldun (temečeldün) büküi-
-tür ; buŷu-yin eber-ıyer egüdügen daŷu-tu yor
(numun)-ıyan Tömüĵin-e ögčü : Tömüĵin-ü arča mang-
lai-tu ŷodoli aralĵilduĵu andalaldubai : nököge-
-de anda kemeldügen yosun anu :

117. urida öteges-ün andačilaqui
üge sonosču : anda kümün amin nigen ülü tebčildün
amin-u ariči (abural) boluyu : kemen amaralduqui
yosun teyimü buyu : edüge basa anda tungyuyulduĵu
(ügüleldüĵü) amuralduy-a kemeldüĵü : Tömüĵin Mer-
kid-ün Toŷtay-a-yi arbılaĵu (tegečileĵü) abuŷsan

altan büse-yi ĵamuq-a-ta büselegülbe : Toŷtay-a-
-yin nekekei qaliŷun-i ĵamuq-a-da oroŷulba [=unu-
yulba] (ögbe) ĵamuq-a qariŷu inu Uŷas-Merkid-ün
Dayir-usun-i arbılaĵu abuŷsan altan büse-yi Tö-
müĵin-e büselegülbei : Dayir-usun-i kü ebür [=e-
ber]-tü ünügün čayan-i Tömüĵin-e unuŷulbai : Qor-
qona[ŷ]-ĵibur-un ŷool-ta eger [=Quldaqar] qun-u
ebür-e Saŷlayar-modun-a anda kemeldüĵü amuraldu-
ĵu qurimlan tayılan [=toyılan] ĵirŷalduĵu söni
könĵilen-tegen [3ob] qamtu qonolduqun bülüge :

118. Tömüĵin-e ĵamuq-a qoyar amu-
raldur-un nigen on bolĵu : nököge on-u ĵarım amu-
ralduĵu : tere aŷsan nutuy-ača nigen edür negüy-
-e kemeldüĵü negür-ün : ĵun-u terigün sarayın ar-
ban ĵuryan-a ulayan tergel edür negübe : Tömüĵin
ĵamuq-a qoyar qamtu tergen-ü urida yabuĵu ayısu-
run (oduyad) ĵamuq-a ügüler-ün : Tömüĵin anda :

ayula siqam baŷuy-a :

aduyučin bidan-u

ŷal-čuy-a [=alačuy-a] kürtügei :

nai ĵöb-üü :

ŷool siqam baŷuy-a :

qoničin qurŷačin bidan-u

qoyolay-a kürtügei :

qoriy ügei busuynu-uu (bisiyu)

kemebe : Tömüjin Ĵamuq-a-yin ene üge-yi uqan yadaĵu sem-iyer bayıĵu qoçorçu negüri (negüdel) dumda terged-iyen küliyeĵü [=küliçeĵü] : Tömüjin ber Ögelen eke-te ügüler-ün : Ĵamuq-a anda eyin ügülemü :

aĵula siqam bayuy-a

aduĵučin bidan-u

ĵal-çuy-a [=alaçuy-a] kürtügei

nai ĵöb-üü :

ĵool siqam bayuy-a :

qoñičin qurĵaçin bidan-u

qoyolay-a kürtügei :

qoriy ügei busiynu-uu

kemen ügülemü : bi ene üge-yi inu uqan yadaĵu : qariyu inu yaĵu ba ese ügülebe : eke-teçe asaquy-a kemen irebe kemebesü : Ögelen eke-yi dongyoduy-a edüi (ügülekü-yin urida) : Börte üĵin ügüler-ün : Ĵamuq-a anda uyidumuyai kemegden bülüge :

[31a] edüge bidan-aça uyidqu çay inu bolba :

tuyar-un Ĵamuq-a anda-yin kelelegsen kelen bidan-tur böged Ĵigsiki metü üge buyu : bida ende buu bayuy-a ködölögseber siluĵuy-a ĵayça söni dülin ködöülüy-e kemebe :

119. Börte üĵin-ü üge-yi ĵöbsiyeĵü ülü bayun söni dülin ködelĵü ayısuqui-tur : Ĵayura mör-tür Tayiçiyud-i daĵariba : Tayiçiyud ber kökiĵü mün söni ĵöriçen Ĵamuq-a ĵüg ködelbe kü : Tayiçiyud-um Besüd-ün nutuy-tur nigen üçüken Kökeçü neretü köbegün-i nutuy-tur qoçoruy-san-i bidanuyai abçu ireĵü : Ögelen eke-de ögbe : Ögelen eke ger-tür-iyen teĵiyebe :

120. tere söni düliĵü edür geyibesü üĵebesü Ĵalayır-un Qaçuyun [=Qaçıyun]-toqurayun : Qaryai-toqurayun [Qaraldai-toqurayun] • ede ĵurban Toqurayun aq-a-nar degüü-ner söni dülildüĵü ayısun (iren) aĵuyu : basa Taryud-un Qadaĵan Daldurqan aq-a-nar degüü-ner tabun Taryud ayısun aĵuyu : basa Mengge-tü-kiy-a-nu köbegün : Önggür tan • Çangsiyud • Bayayud-iyar ayısun aĵuyu : Barlas-aça • Qubilai • Quduy [=Qudus] aq-a-nar degüü-ner irebei kü : Mangyud-aça Ĵetei • Doqolqu-çerbi • (törügü noyan) • aq-a degüü qoyar irebei kü : Boyorçi-yin degüü Egüle [31b] -çerbi • Arlad-aça qayaçajı aq-a-tur-ıyan Boyor-

či-tu neyilen irebei kü : Ĵelm-e-yin degüü Č[a]-
 urqan . Sübegetei-bayatur Uriyangqan-ača qayača-
 Ĵu Ĵelm-e-tür neyilen irebei : Besüd-eče Degei .
 Küčügür aq-a degüü qoyar irebei kü : Suldus-ača
 Čilgütei . Taqai . Tayičiγud-ača aq-a-nar degüü-
 -ner irebei kü : Ĵalayir-un Sira-domoγ . Arqai-
 -qasar . Bala . köbegüd-iyer-iyen irebei kü :
 Qongqotan-ača Söike-tü-čerbi (törügüü noyan) ire-
 be : Sükegen-ü Ĵegei . Qongdaqar-un köbegün Sü-
 kei-Ĵegün irebe . Negüdei Čayan-γoo-a irebe : Ol-
 qunud-tai Kinggi-tai . Qorlos-ača Sečigür . Dör-
 ben (dörbed)-eče Moči . Bedügün . irebe : Ikires-
 -ün Butu küreged (görögelen)-de . yabuysabar ire-
 bei kü : Noyakin-ača Ĵonggei [=Ĵungšai] irebei :
 Oroγar [=Oronar]-ača Ĵirγuyan irebei kü : Barlas-
 -ača Ibo-a-sečen . Qaračar köbegüd-lüge-ben ire-
 be : basa Bayarin-u Qorči . Usun ebügen Köke-čoy
 [=Köke-čos] . Maq-a [=Menen]-Bayarin-iyar ire-
 bei :

121. Qorči ireĴü ügüler-ün : Bo-
 dančar bo[γ]da-yin bariĴu abuγsan em-e-teče tö-
 rügsen ba : Ĵamuq-a-luy-a kegeli nige-ten [keke]
 γayča-tan bülüge : Ĵamuq-a-tača ülü qayačaquun bü-
 lüge bi : Ĵayarin ireĴü nadur nidün-tür üĴügülbei :
 qoyoyčün ünige ireĴü Ĵamuq-a-yi orčiĴu (orčin to-

γurin) yabuĴu ger [32a] tergen-i inu mürgülü-
 ged Ĵamuq-a-yi mürgüĴü : örögele eber-iyen qu-
 γuraĴu solĴir eber-tü bolĴu eber-i minu ača ke-
 men Ĵamuq-a-yin Ĵüg mürgülen mürgülen siroi sa-
 čun sačun bayimu : qoγ-a üker yeke ger gerlüge
 (barayan-i) degere ergüĴü (ačiĴu) kölĴü Ĵidkü-
 Ĵü : TömüĴin-ü qoyına-ača yeke tergegür-iyer mö-
 geren mögeren ayısür-un (iremüi) tengri γaĴar
 neyileĴü : TömüĴin-i ulus-un eĴen boltuyai ke-
 men : ulus tegeĴü ayısui (iremüi) kemen Ĵayarin
 nidün-tür üĴügülĴü nadur Ĵiγamu : TömüĴin či u-
 lus-un eĴen bolbasu namayi Ĵiγayāsan-u tula : ker-
 kiĴü Ĵirγayulqu či kemebe : TömüĴin ügüler-ün :
 ünen teyin ulus medegülbesü tümen-ü noyan bolγa-
 su kemebe : elige-dü [-ele edü] törö-yi Ĵiγayāsan
 kümün namayi : tümen-ü noyan bolγasu yaγun Ĵir-
 γalang bui : tümen-ü noyan bolγayāad ulus-un γo-
 γas (γoo-a) : sayin ökid-i abqayulĴu : γučin ba
 em-e-tü bolγ-a : basa kelelegsen (ügülegsen)-i
 minu kü sonos kemebe :

122. Ioyas [=Tunan] (γoo-a) te-
 rigüten Geniges nigen küriy-e (ayımay) irebe :
 basa Daritai-odčigin nigen küriy-e (ayımay) ire-
 bei kü : Ĵadaran-ača Muqul-a-quyu [=Mulqalqu] i-
 rebe : Ü[n]Ĵin-sayurin [=saqayid] nigen küriy-e

irebei kü : Ĵamuq-a-da [32b] -ača qayačan köde-
lüged Kimurq-a-yoroqan-u Ayıl-qarayan-a (üfel-de)
bayuĴu büküi-tür Sača(n)-beki : Tayıču qoyar ni-
gen küriy-e : basa Tayisi-yin köbegün inu Altan
Qučar-beki • nigen küriy-e : basa Qutala qayan-u
köbegün Altan-odčigin nigen küriy-e : Ĵamuq-a-ta-
ča qayačan ködelĴü : TömüĴin-i Kimurq-a-yoroqan-
-u Ayıl-qaray-a-[na]-ta bayuĴu büküi-tür neyilen
bayuĴu : tendeče negüĴü Gürelgü dotora Senggür-
-yoroqan-a Qara-Ĵirüken-ü Köke-naĴur-tu bayuĴu :

123. Altan Qučar Sača(n)-beki bü-
kün eyetüleldüĴü TömüĴin-e ügülerün : čimay-yi
qayan bolĴay-a : čimayi qayan bolĴabasu :

olan dayin (dayisun)-tur ayalaĴu

ayulĴu :

öngge sayin ökid : Ĵintu [-qatun]

/tere/

ordo ger : qari irgen-ü

qačar Ĵoo-a qatun :

qarĴam sayin ayta :

qatarıyulĴu abču ireĴü ögsü ::

oroĴ-a görögesün-i abalabasu :

utaraĴu ögsü :

oy-yin görögesün-i bederebesü :

ayu[1]da(1)Ĵu qarĴan ögsü ::

keger-ün görögesün-i :

kegeli inu nigedtele siqāĴu ögsü:

kebčeg [-qabčang] siqam-dur anu :

qayudal ügei örgügen ögsü ::

Ĵun-u görögesün-i :

Ĵuy-a inu nigedtele siqāĴu ögsü :

Ĵorbi-yin görögesün-i

qudqulaĴu qarĴan ögsü bi ::

qadqulduqui edür /anu/

qalq-a činu bisi [33a] bolĴabasu :

qara [-qari] siri-eče manu

qayačaayulĴu :

qara terigün-i manu

[ĴaĴar] kösör-tür ber gegeĴü od ::

engke edür

ey-e-yi čin-u ebdebesü :

eres qara-dača

em-e köbegüd-eče man-u

erügüljü :

ejen ügei yajar-a gegejü od :

edüi üge barilduju

eyin aman aldaju ::

degere möngke tengri-tür sačuli-ban sačuju : yi-

sün költü čayan tuy-iyān qadqun bayıyulju : ...

: :: Činggis qayan ner-e ögčü qayan bolıyabai ::

...

124. Činggis qayan boluyad Boyor-

či-yin degüü Egüle-čerbi qo(o)r (qorumsay sayā-

day) aysaba : Qačiyun-toqurayun qo(o)r aysaba :

Enggür [=Önggür] Söike-tü [33b]-čerbi : Qadayan •

Daldurqan • yurban ügüler-ün :

manaγar-un undan buu meküdegülsü-

gei (dutaγulsuyai) :

üde-yin undan buu osoldasuyai

kemen bayurčın bolba :: Degei ügüler-ün

sinegen [=silegen] ir(e)ge •

silün bolıyaju

manaγar buu meküdegülsü :

qonoy-tur buu qoγıdayulsu :

alayčiyud qonid-i aduyulaju

alam dügürgesü :

qon[gg]oyčiyud qonid-i aduyulaju

qotan dügürgesü :

qoyolančar mayu bülügei bi :

qonin adulaju

čayan miq-a [=yonjıyasun] idesü

kemen qonin aduyulabai :: /degüü inu Küčügüür ü-
gülerün:/

čegürgetei [=čoyoryatai] tergen-i

činu [=čigü] buu čügüdegülsü :

degesütei tergen-i

tergegür degere buu degedegülsü

[=čigüdegülsü] :

degesütei [=tenggisketei] tergen-i

tergegür degere buu tegüregülsü

kemeju tergeči bolbai : Dödei-čerbi ger dotora

ger-yin [=gergen] tudqar-i bekilesügei [=basala-

suḡai] kemebe : Qubilai Čigülgetei [=Čilgütei]
Qarqai-toḡorayun : ḡurbayula Qasar-luḡ-a niḡe
bolun : üldüs [aḡsaḡu]

küčirgegčid-i küḡün-i anu ker-
kigdekün [=kinggüridkün] (oḡta-
ludqun) :
omorqaqun-i omoriḡud-i anu öngle-
ḡidkün

kemebe : Belgütei : Qaraldai-toḡurayun qoyar-i :

aḡta bariqu
aḡtačin boltuḡai

kemebe : Tayičiḡud-tai : Qudu Mori-tu Bulḡalaqu
[=Mulqalqu] ḡurbayula-yi aduḡun aduḡulatuyai ke-
mebe : Arqai-qasar : Taqai . Sükei . Čayurqan dör-
begüle-yi

qola-yin qonočay [=qoḡočay] (qonoḡ)
oyir-a-yin odor-a (uduridqal) bol-
tuyai (ḡaḡarči)

kemebe : Sübegetei [34a] -bayatur ügülerün :

quluḡan-a bolḡu
qurimaldusu :

qara keriy-e bolḡu
ḡadaḡun bükün-i
qurimaldusu : [=qarmaldusu] :

nemüriy-e seḡeḡei [=sisigei]
(šayaḡai) metü
nemüreleldün sorisuyai :

gerisge (keriy-e) seḡeḡei [=si-
sigei (šayaḡai) bolḡu :
ger ḡüg gerisleldün (gerlen) qo-
riyasu [=sorisu]

kemebe :

125. tendeče Činggis qayan : qa-
yan bolḡu : Boḡorči ḡelm-e qoyar-a ügüler-ün :
ta qoyar namayi

següder-eče busu nökor ügei-tür
següder bolḡu :
sedkil-i minu amuḡulbai ḡ-e ta :
sedkil-tür atuyai :

segül-eče busu čöčige ügei-tür
segül bolju :

Ĵirüken-i minu amuyulbai Ĵ-e ta :
čegeĴi dotor-a minu atuyai :

ta qoyayula urida bayiysabar : ede бүкүн-i сана-
Ĵu ülegü aqun ta kemebe : basa Činggis qayan
Ĵarliq bolurun : tengri yaĴar-a kücü nemegdeĴü
ibegegdebesü : ta Ĵamuq-a anda-ača namayi kemen
sedkiĴü nököčesü kemen iregsed : öteges ölĴei-
-ten nököd minu ülegü boludqun ta (degedü tede-
ger nököčeldügsen arad) kemebe (eyin kemeĴü)
Ĵüg Ĵüg-eče tüsibei:

126. Činggis qayan-i qayan bol-
yabai : kemen Kereyid-ün Toyoril qayan-tur Ta-
qai • Sükei qoyar-i elči ilegebe : Toyoril qayan
ügüler-ün : TömüĴin köbegün-i minu qayan bol̄yaqu
tan-u nai Ĵöb : ta Mongyol qayan ügegün ker aqun
ta : ene ey-e-ben <ey-e-ben> buu ebderedkün :
ey-e [34b] Ĵanggi-ban (Ĵang-iyen) buu tayilud-
qun (buu aldarayaladqun) : aq-a [=Ĵaq-a]-ban
(ber-iyen) [buu] tarquludqun [=tamtuludqun] ke-
meĴü ilegeĴügüi :

CHAPITRE IV

127. Arqai-qasar • Čayurqan qoyar-
-i Ĵamuq-a-tur elči ilegebesü : Ĵamuq-a ügüler-ün :
Altan Qučar <Sača-beki •> qoyar-a ügüle kemen ügü-
leĴü ileger-ün : Altan Qučar • <Sača-beki •> ta
qoyar TömüĴin anda bida qoyar-un Ĵayura

sübege sečiĴü (čičiĴü)
qabiry-a qadquĴu

yekin qayačayulba ta : anda bida qoyar-i ülü qa-
yačayul-un qamtu бүкүi-tür TömüĴin anda-yi qayan
yekin ese bolyabai ta : edüge yambar ele sedkil
sedkiĴü qayan bolyabai ta : Altan Qučar • <Sača-
-beki •> ta qoyar ügülegsen üges-tür-iyen kürün :
anda minu sedkil-i amuyulju : anda-da minu sayitur
nököčeĴü ögüdkün kemeĴü ilegeĴügüi :

128. tegün-ü qoyına Ĵamuq-a-yin
degüü Taičar Ĵalam-a-yin ebür-e Ölegei-bulay-a
bürün bidan-u Sayari-keger-e бүkü Čoči-darmala-
-yin aduyun degermedüre odču : Taičar Čoči-dar-
mala-yin aduyun degermedčü abču odčuyui Čoči-dar-
mala aduyu-ban degermedčü odtajü nököd-iyen Ĵirü-

ke yadaɣdaɣu mün Čočı-darmala nekeɣü odču söni
aduɣun-ıyan kiɣayar-a kürčü : morin-ıyan del de-
gere elige-ber-ıyen kebteɣü [35a] kürčü Tai-
čar-un niruɣun-i quɣur-a qarbuɣu alaɣad aduɣu-ban
abuɣad ireɣüğü :

129. degüü-ben Taičar : alaydaba
kemen Ĵamuq-a terigüten Ĵajıran arban ɣurban qarı
nököčeɣü ɣurban tümen bolɣu Alaɣud-turqayud-i-
yar dabaɣu : Činggis qayan-tur morılaɣu ayısui
(iremüi) kemen : İkires-eče Müł(e)ke-totoɣ-a .
Boroldai qoyar-a : Činggis qayan-i Gürelgüde bü-
küi-tür kelen kürgen ireɣüğü : ene kelen (üge-
-yi) medeged : Činggis qayan arban ɣurban küri-
yed (ayımay) bülüge : ɣurban kü tümed bolɣu : Ĵa-
muq-a-yin esergü inu morılaɣu : Dalan-balɣud-a
bayıldıɣu . Činggis qayan . Ĵamuq-a tan-i ködel-
gegeɣü (köken) : Onan-u Čerene-qabčıyay-a qora-
bai : Ĵamuq-a ügülerün : Onan-u Čeren-qabčıyay-a
qorabai : bida ergiɣü qarır-un kemeged : Činos-
-un köbegüd-i dalan toyan-dur bučalaɣu : Negüdei
Čayan-ɣoo-a-yin terigün-i oɣtalɣu . morin-u segül-
-tür čirčü odbai :

130. Ĵamuq-a-yi tendече qariɣulu-
yad Uruɣud-un Ĵürçidei Uruɣud-ıyan udurıduyad .
Mangyud-un Quyıldar Mangyud-ıyan udurıduyad : Ĵa-

muq-a-ača qayačaɣu Činggis qayan-tur irebei : Qong-
qotan-u Menglig-ečige Ĵamuq-a-da aɣu : [35b] do-
loyan köbegün-lüge-ben irebei : Činggis qayan ö-
ber-tür-ıyen ulus irebei kemen bayasču Ögelen ü-
ɣın : Qasar . Ĵürkin-ü Sača-beki . Tayıču tan bü-
güde eyetüldün Ĵöbsiyeldüɣü : Onan-u tün-tür qu-
rimlay-a kemeldüɣü qurımılaquı-tur : Činggis qayan-a
Ögelen üɣın-e . Qasar ɣurban-a Sača-beki : nigen
tüsürge tüsürčüğü : basa Sača-beki-yin üçüken eke
[36a] Ebegey-e terigülen nigen tüsürge tüsürkü-
-yin tula : Qoriɣın qatun : Quɣurčın qatun : qoyar
man-a ülü terigülen ker tüsürüyü : kemen bayurči
Sikürči-yi aškıɣıy : bayurči Sikigür ügüler-ün :
Yisügei bayatur : Nekün-tayısı qoyar-i ügey-yin
tula : eyin aškıgdaqu man-u yaɣun kemeged : yeke
dayu-bar uyılaɣuyı :

131. tere qurım-i bidan-ača Bel-
gütei Ĵasayad : Ĵürkin-eče Büri-böke tere qurım-i
Ĵasan bülüge : Činggis qayan-u aɣta Qačıyın bariɣu
bayın bülüge : Ĵürkin-eče nigen em-e kümün duɣulɣu
ireged Ĵöbteki dürüge-yi oɣtalɣu abču odquy-yi Bel-
gütei üɣged : tere eme-yin köl-i inu quyu tasi-
ɣu orkiba : tendече Büri-böke tere qulaɣayıči-ban
ömögüren Belgütei-luy-a nasuda abuldur-un (nočolal-
dubai) : Belgetei barayın qanču-ban mültülɣü : ni-

čügün yabuqu bülüge : tere mültülügsen ničügün müri
inu : Büri-böke ildü-ber qaγ-a čabčijuyui . Belge-
tei teyin čabčiydaǰu böğötele yaγun-a ber ülü bol-
yan ülü senggeren : čisun čuburiyulǰu yabuqu-yi :
Činggis qayan següder-tür sayuǰu : qurim dotora-
-ača üjeǰü yarču ireǰü ügüler-ün : ker eyin kigden
[36b] bülüge : bida kemeküi-tür : Belgütei ügü-
ler-ün : mañayar edürei čabčiyısan bülüge : minu tu-
lada aq-a degüü-tür eyetüldün büküi-tür bütügei
(buu üiled) : bi ülü alǰaγu ilayari bui kemebe :

132. Belgetei tedüi idqabası ülü
bolun : modun-u gesigün-i quγur-a tatalaǰu : itü-
gesün büleǰür čuyučıǰu abču aškılalduǰu Ĵürkin-i
ilayču : Quγurčın qatun . Qoriǰın qatun qoyar-i
bulıǰu abubai : ... [37b] tegün-ü qoyına teden-
-ü teyimü üge bayıluy-a :: Ĵürkin Ĵiči mün Ĵokil-
duy-a kemeldüǰü Quγurčın qatun . Qorǰın qatun-i
içuyaǰu (dakiǰu) Ĵokilduy-a kemen : içuyaǰu nige-
čileldün Ĵokildun büküi[-tür] tere učir-a : Kitad-
-un irgen-ü Altan qayan : Tatar-un Megüǰin-segül-
-tü-yi : ey-e-tür-iyen ülü oroydar-un (ese orobai
kemen) Ongging čingseng-i čerig-üd-iyen Ĵasaǰu buu
sayar-a kemeǰü ileǰdeǰüǰü : Ongging čingseng Megü-
ǰin-segül-tü terigüten Tatar-i Ulǰa Ĵorin : aduyı
idegen selte-yi türıǰü ayısui kemen medebei : tere

kelen-i medeged :

133. Činggis qayan ügüler-ün :
erte edür-eče Tatar irgen ebüges ečiges-i bara-
ysan östen kisten irgen bülüge : edüge ene qa-
naly-a-tur qabsay-a bida kemeged Toγoril qayan-
-tur elči ileger-ün Altan qayan-u Ong-ging čing-
seng Tatar-un Megüǰin-segül-tü terigüten tede-
ger [Tatar-i] Ulǰa ögede türıǰü (kürču) ayısui
kememüi : ebüges ečiges-i bidan-u baraysan Ta-
tar-i qabsay-a bida : Toγoril qayan ečige ödter
iretügei kemen kelen kürgen elči ilegebei : kelen
kürgegülüged : Toγoril qayan ügüler-ün köbegün
Ĵöb keleǰü ileǰeǰüǰü : qamsay-a bida kemeged :
γutayar edür čerig-iyen [38a] čuyulǰaǰu : če-
rig egüskeǰü Toγoril qayan ödterlen ireǰü : Čing-
gis qayan : Toγoril qayan qoyar : Ĵürkin-ü Sača-
-beki Tayiču terigüten Ĵürkin-e keleleǰü ileger-
-ün erte edür-eče ebüges ečiges-i bidan-u bara-
ysan Tatar-i edüge ene qanaly-a-tur qamsay-a qam-
tu morilay-a geǰü ileǰeǰüǰü : Ĵürkin-i iregdeküy-
-eče (iremüi kemen) Ĵirγuyan edür küličeǰü (küli-
yen) yadaǰu : Činggis qayan : Toγoril qayan qoyar
qantu čerig egüskeǰü Ulǰa uruyı Ongging čingseng-
-luy-a qamsan ayısui-dur : Ulǰa-yin Qusiγu(n)-
-tu-sitügen Naratu-sitügen-e Tatar-un Megüǰin-se-

gültü Tatar tende qory-a barijuuyi : Činggis qayan
Toyoril qayan qoyar qoryolaısan Megüjin-segül-tü-
-yi tende alaıu mönggün ölegei tanatu könjile-yi i-
nu : Činggis qayan tende abuluı-a :

134. Megüjin-segül-tü-yi alaba ke-
men Činggis qayan : Toyoril qayan qoyar Ong-ging
čingseng-ün esergü odbai : Ong-ging čingseng Megü-
jin-segül-tü-yi alaıuyı kemen medeıü masi bayasču :
Činggis qayan-a čay-un törö [=čayud quru] ner-e ög-
be : Kereyid-ün Toyoril qayan-a ong ner-e ögbe :
[38b] Ong-ging čingseng-ün nereyidügseber (nere-
yidügsen) tendeče (tegün-eče) bolbai : Ong-ging
čingseng ügüler-ün : Megüjin-segül-tü-yi qabsaıu
alaısan tan-u Altan qayan-a öčimüi bi : egün-eče
yeke ner-e inu [=ıeu]-tau ner-e ögkü-yi Altan qa-
yan medetügei kemebe : Ong-ging čingseng tendeče
tedüi bayasču ičuba (qariba) : Činggis qayan .
Ong qayan qoyar . tende Tatar-i duliıu (tegsi) qu-
biyalduıu : abulčaıu ger-tür-iyen bayubai :

135. Nar-a-tu-sitügen-e bayuısan
nutuy-tur dayuliqui-tur (bayilduqui-tur) nigen
ničügün [=üčüken] köbegüken-i gegegsen-i bidan-u
(man-u) čerig-üd nutuy-ača olıu altan egemeg döreb-
čitü daııi torıan bulıan-ıyar dotarlayısan eligebči-
-tü köbegün-i abču ireıü Ögelen eke-de sauı-a (a-

sar-a) kemen ögbe : Ögelen eke ügüler-ün : sayın
kümün-ü köbegün aıuyı ı-e : nökor sayıtu kümün-ü
uruy bui ı-e : tabun köbegün-tegen degüü ııryudu-
yar köbegün bolıan Sigi-qutuı kemen nereyidču
eke asaraba : :

136. Činggis qayan-u ayuray Arya-
litu-naıur-tur bülüge : ayuray-tur qoçoruısan ta-
bin aran-i (kümün-i) qubčın [=qubčan] (degermečin)
tonoıuyı arban aran-i alaıuyı : ıürkin-e teyin
kıgdebei : kemen bidan-u (man-u) ayuray-tur qoço-
ruısad : Činggis qayan-a ııyabası : ene kelen (ü-
ge) sonosıyad [39a] ayımasču kilinglan ügüler-
-ün : ker eyın kıgden bülüge : bida Onan-u tün-
-tür qurımlaqui-tur : Belgetey-yın mürü mün kü
čabčıbai : ıokildıuy-a kemebesü : Quıurčın qatun :
Qoriıın qatun qoyar-i ičıyayı (qariba) ögbe : bi-
da tegün-ü qoyına erten-ü östen kistan bidan-u e-
čiges ebüges-i barıısan Tatar-i qabsan morılay-a
kemen ıürkin-i ııryıyan edür küličeıü (küliyeıü)
ese-gü iregdebei (irelüge) : edüge basa dayısun-
-tur sıqan : dayısun mün kü bolıuyı kemegeđ :
Činggis qayan : ıürkin-tür morılaba : ıürkin-i
Kerülen-ü Ködege-aral-un Doloyan-bolday-ud-ta bü-
küi-tür ıürkin-i dayulıbai : Sača-beki : Tayıču
qoyar čögen beyes-iyen dutayıbai : qoyına-ača a-

nu nekeĵü Tel-tü [=telegetü]-amsar-a güićeĵü Sa-
ča-beki : Tayiçu qoyar-i baribai : Činggis qayan
Sača-beki Tayiçu qoyar-a ügüler-ün : erte edür
bida yayu kemeldülüge kemebesü ; Sača-beki Tayi-
çu qoyar ügüler-ün : ügüleksen üges-tür-iyen ese
kürbe : üge maņu kürge kemeged üges-iyen medere-
ĵü tüsiĵü ögbei : üges-i anu mederegülĵü üges-tür
anu kürgen bütügeĵü mün tende gebei (alabai) :

137. Sača-beki : Tayiçu qoyar-i
bütügeged (alayađ) qariĵu Ĵürkin irgen köldeküi-
-tür Ĵalayir-un Tel[e]getü-bayan-u [39b] köbe-
gün Kümün-γoo-a Čilayun-qayiči Ĵeb(e)ke tede Ĵür-
kin-tür aĵuyu : [Kümün]-γoo-a Muqali buq-a qoyar
köbegün-iyen aĵul[ĵa]ĵu (abču ča) ügüler-ün :

bosoγ-a-yin čin-u

boγol boltuyai :

bosoγ-a-dača čin-u

bulĵibasu

borbi anu oγtal :

egüden-ü čin-u

emču boγol boltuyai :

egüden-eče čin-u

eyilbesü

eligned anu

edkeĵü gedkün

kemeĵü ögbe : Čilayun-qayiči Tüngge Qasi qoyar
köbegüd-iyer-iyen : basa Činggis qayan-tur aĵul-
ĵaĵu ügüler-ün :

altan bosoy-a-yi činu sakiĵu

atuyai : kemen ögbei bi :

altan bosoy-a-dača činu

anggida odbasu :

amin inu tasulĵu gedkün :

egüden-i činu

ergüĵü ögtügei . kemen ögbei bi :

örgen egüden-eče čin-u

öber-e odbasu :

örö inu nitulĵu gedkün

kemen Ĵeb(e)ke-yi Qasar-a ögbei : Ĵürkin-ü nu-
tuy-ača Boroyul neretü üçüken köbegün-i Ĵeb(e)ke
abču ireĵü Ögelen eke-te ögbe :

138. Merkid-ün nutuy-ača oluγsan
Küču neretü köbegün-i : Besüd-ün nutuy-ača oluγsan

Kökečü neretü köbegün-i : Tatar-un nutuy-ača olu-
ysan Sigi-qutuy-tu neretü köbegün-i : Jürkin-ü
nutuy-ača oluysan Boroyul neretü köbegün-i ede
dörben-i ger dotor-a teñiyer-ün Ögelen eke asara-
ba : köbegüd-tegen [4oa]

edür [=üdür] üjekü-yin nidün
söni sonosqu-yin čikin bolıyau :

kemen ger datora teñiyebai :

139. ede irgen-ü yosun Jürkin bo-
lurun : Qabul qayan-u doloyan köbegüd-ün aq-a
angq-a Ökin-barqay bülüge : köbegün inu Jorqatu-
-Jürki bülüge : Qabul qayan-u köbegüd-ün aq-a ke-
mejü : irgenügen datora-ača ilıyañu

eligen-tür sölsütü :
eregei-tür onci-tu

ayuşki düğüreng Jiruketü :
aman düğüreng ayur-tan

eres tutum

erdem-ten böke küčüten-i : ilıya-
ñu ögčü :

ayur-tan kiling-tan omoγ-tan Jorkimay kemegdeki :
teyimü teyimüd eyimü eyimün [=eyimüd] omoγ-tan
irgen-i Činggis qayan er-e-yin er-e töröñü doroyi-
yidañulñu : Jürkin omoγ-tan-ı ülidkebei (doroyi-
dañulbai) : tere ulus-i inu Činggis qayan öber-ün
emčü (dotoyadu) irgen bolıyabai :

140. nigen edür Büri-böke-yi u-
riñu : Belgetei qoyar-i abulduyuluy-a (barildu-
yuluy-a) kemebei : Büri-böke Jürkin bülüge : uri-
da Belgetey-yi örögelen yar-ıyan bariñu : öröge-
len köl-ıyer töidčü unañañu ülü ködelgen daruqu
bülüge Büri-böke . Belgetei qoyar-i abulduyulbai :
Büri-böke ülü ilaydaqu kümün unañu ögbe : Belge-
tei darun yadañu müredeñü sayari (köl) degere
yarču Belgütei ginčas kiñü Činggis qayan-i üje-
küi [4ob] -lüge : Činggis qayan ilügei (bebe-
kei)-ben Jıyuba : Belgütei uqa odqui degere inu
aıtalañu (bayitala) qoyar Jıaq-a inu solbin : ta-
tañu ögčü niruyun inu ebüdügleñü quyulñu alaba
[=ilebe] : Büri-böke niruyun-ıyan quyurañu ügü-
ler-ün : Belgetey-e ülü ilaydaqu bülüge : qayan-
-ača ayuñu arıyadan unañu arıyaqu (emiyekü) bolun
amin-tur-ıyan kürtebe bi kemeged ükübe : Belge-
tei niruyun inu quyur-a tatañu čirčü orkiyad yor-
čiba : Qabul qayan-u doloyan köbegüd-ün aq-a Ö-

kin-barqay bülüge : uday-a-du (ded) Bartan-bayatur
 bülüge : köbegün inu Yisügei-bayatur bülüge : te-
 gün-ü uday-a-du Qutuy-tu-mönggür bülüge : köbegün
 inu Büri-böke bülüge : barilduy-a Bartan-bayatur-
 -un köbegün-eçe alus : Barlay [=Barqay]-un omoy-
 -tan köbegüd-tür nököçejü bolun : Büri-böke ulus-
 -un böke bögetele : Belgetey-e niruyun-iyän qu-
 yuldaju ükübe

141. tegün-ü qoyına takiy-a Jil-a
 Qatagin-u Baqu-čorogi : Saljıyud-un Jirgidei-baya-
 tur : Dörben-ü Qaçıyın beki : Tatar-un Alči-Tatar
 Jali-buq-a : İkires-ün Tüge-maq-a : Qonggirad-un
 Dergek Emel Alqui : Torlos-un Čindan [=Čoyoy] Ča-
 yan : Naiman-u Buyıruy qayan : Merkid-ün Toytay-a-
 -beki-yin köbegün Qutu [41a] Oyirad-un Quduq-a-
 -beki : Tayičiyud-un Tarıutai-kiriltuy : Qodun-
 -örčeng : Monıol Ayuču-bayatur : terigüten edün
 qarin (ayımay) qamtudču Alqui (alaldıquı)-bulay-
 -a (čerig) čiyulju eyin kemen : Jajiradai Jamuq-a-
 -yi qayan ergüy-e kemen : ajıry-a gegü čabčın a-
 laju : /andayar aman abču/ tendече Ergün-e-müren
 uruyı negüjü Ken-müren Ergün-e-tü čidququ /siri/-
 [=sinay-a]-yin ayı nuıyuda (nuıyuda) Jamuq-a-da
 kür-qa (qayan ner-e) ergübei : qayan ergüged bida :
 Činggis qayan : Ong qayan qoyar-dur morilay-a ke-

meldübei : morilay-a kemeldügsen-i Torlos-un Qo-
 ridai : Činggis qayan-a Gürelgüde büküi-dür ene
 kelen (üge-yi) kürgen irebei : ene kelen kürču
 ireged : Činggis qayan • Ong qayan-a ene kelen
 kürgen ilegebei : Ong qayan ene kelen kürgegu-
 lüged : Ong qayan čerig egüskeju ödterlen ireju :
 Činggis qayan-tur kürču irebe :

142. Ong qayan-i iregülüged :
 Činggis qayan • Ong qayan qoyar qamtudču : Jā-
 muq-a-yin esergü inu morilay-a : kemeldüju Ke-
 rülen-müren uruyı morilar-un : Činggis qayan ber
 Altan : Qučar : Darıtai yurban-i manglai yabuyl-
 bai : Ong qayan • Senggüm • Jaq-a-gambu • Bilge-
 -beki : yurban-i manglai yabuylbai ede manglay-
 -ača uruyısi-da basa qarayul [41b] ilegeged :
 [Enegen-] güyiletü-de nigen sayurin qarayul tal-
 biba : tegün-ü čıyan-a Čegčer-e nigen sayurin qa-
 rayul talbiba : tegün-ü čıyan-a Čiqurqu-da nigen
 sayurin qarayul talbiba : bidan-u manglai Altan •
 Qučar • Senggüm tan Edüküy-e kürču bayuy-a : ke-
 meldün büküi-tür : Čiqurqu-da talbiysan kümün
 ayulčaıu ireju : dayın (dayısın) ayısıquı kemen
 kelen kürgen irebe : tere kelen ireged : ülü ba-
 yun dayın kü esergü kelen abuy-a kemen yabuylju
 kürülčeju kelen abču ken buyu kemen asaybai : Jā-

muq-a-yin manglai Mongγol-ača Ayuču-bayatur :
Naiman-u Buyiruy qayan : Merkid • Toγtay-a-be-
ki-yin köbegün Qutu : Oyirad-un Quduy-a : ede
dörben Jamuq-a-yin manglai yabuju : bidan-u mang-
lai teden-tü ungsilduju (ügüleldüju) jilda bol-
daju (nigen küriy-e bolju) manayār qadqulduy-a
kemeju ičuju γool-tur neyilen qonobai :

143. manayārsi yabuylju kürülče-
ju Köiten bayilduju doroyssi degegsi iqurildun
jübsiyerelčen büküi-tür : mün Buyiruy qayan :
Quduy-a qoyar jada meden bayildun ajuyu : jada-
laqu bolun jada inu urbaju mün degere jada bolji-
yu (kürcü) : mün yabun yadaju nuras-tur quladayad
tengri-de ese tayalaydaba bida kemege butaraju-
yui :

144. [42a] Naiman-u Buyiruy qa-
yan Alta-yin ebür Uluy-tay Jorin qayačan ködel-
bei : Merkid-ün Toγtoy-a-beki-yin köbegün Qutu
Selengge Jorin yabubai : Oyirad-un Quduq-a-beki
oi temečen Sigsiy Jorin ködelbei : Tayiči-γud-un
Ayuču-bayatur Onan-müren Jorin ködeljüğü : Ja-
muq-a öber-iyen kür-qa (qayan) ergügsen irgen-i
duliγad (dayayulun) Ergün-e-müren Jorin qarin kö-
deljüğü : Ong qayan Ergün-e uruyu Jamuq-a-yi ne-
kebe : Činggis qayan Onan jüg Tayičiyud-un Ayuču-

-bayatur-i nekebe : Ayuču-bayatur ulus-tur-iyān
kürüged ulus-iyān durbegülju ködelüged (yabuyl-
-un) Ayuču-bayatur Qodun-örčeng Tayičiyud Onan-
-u činaji eteged Olqud-turay-tur [=fülegüd turas-
tan] čerigüd-iyen jasaju qadqulduy-a kemen jasa-
ju bayijuyui : Činggis qayan kürüged Tayičiyud-
-luy-a qadquldubai : masi ekegerün (ergigülün)
qadqulduju jilda boldaju (küriy-e tataju) mün qad-
qulduysan yajar-a sitüldüju qonobai : ulus ba dūr-
beju ayisur-un mün tende čerigüd-lüge qamtu küri-
yeleju qonobai :

145. Činggis qayan tere qadqul-
duysan -tur sujijasubān silürteju (sibkerču) či-
sun töridkebesü ülü bolun anduriγdar-un [42b]
naran singgegülün mün tende sitüldüju bayuju bög-
legsen čisun-i jelm-e simin simin amaban čisudaju
jelm-e kümün-i ülü itegen sakilduju sayuju söni
düli boltala böglegsen čisun-i amabar-iyān dügü-
reng asqaγad jalgiγad : söni düli nöğčibesü Čing-
gis qayan dotorayān sergüju ügüler-ün : čisun ay-
ču masi berke umdayasumi bi kemebe : tendeče
jelm-e malay-a γutusun degel qubčasun-iyān bügü-
güde-yi tayilju γayča dotoγaji-tai čuraman niču-
gün sitüldüju bükü dayin dotoγur güiju /üjebesü/
činan-a küriyelegsen irgen-ü tergen-tür niyuju

[=unuŋu] ösüg eriŋü yadaŋu dürber-ün gegün-iyen
 ülü saŋan talbiŋsan aŋuŋu : nigen yeke bürigesü-
 tei taray tergen-eče inu abču ürgüŋü irebe : ŋa-
 yur-a odur-un ireged kümün-e ese üŋegdebei : teng-
 ri kü ibegdebei ŋ-e : taray bürige-tü-yi abču i-
 reged mün ŋelm-e öbesüben kü usun eriŋü abčiraŋu
 (abču) taray ŋiyur-a-ŋu qayan uuŋulyaba : yurban-
 -ta amuŋu uuŋu qayan ügüler-ün : ditora minu nidün
 geyibe kemeged : öndüyiŋü sayutala edür čayiba :
 tere sayuŋsan orčün ŋelm-e-yin simin simin bög-
 legsen [43a] čisun asqāŋsan orčün yaŋar-a namur-
 qan (amabar) bögelŋigsen-i : Činggis qayan üŋeŋü
 ügüler-ün : ene yayun bolumu : qola asqābasu yam-
 bar aŋuŋu kemebe : tendeče ŋelm-e ügüler-ün čima-
 -yi anduriŋdar-un (ami čiquladar-un büküi-tür)
 qola odbasu čimača alŋiyaquy-ača ayuŋu : yayaraŋu
 ŋalgiqu-yi ŋalgiŋad asqāqu-yi asqāŋad anduriŋu
 (yayariŋu) kebeli-tür minu kedüi oroba kemebe :
 Činggis qayan basa ügüler-ün namayi eyimün bolŋu
 kebten bögetele ničügün yekin güiŋü oroba či :
 bariŋdabasu namayi eyimü-yi (eyin kebtüküi) ü-
 legü ŋiyaqu bülügey-üü či kemebe : ŋelm-e ügüler-
 -ün minu sedkil eyin buyu : ničügün odur-un : ker-
 ber bariŋdabasu bi tan-a oroŋu irekü duratu bülü-
 ge : tegün-i minu medeŋü namayi bariŋu alay-a ke-

men qubčasun bügüde-yi tayilŋu yaŋča dotaŋaŋi
 tayiluy-a edügü-y-e mültü aldayulŋu irebe bi ke-
 mekü bülüge : namayi ünün bolŋaŋu qubčasun ögčü
 asaraqü bülüge : bi morin unuyad üŋetele edüi
 ŋayur-a ülegü (türgen) irekü bülüge : bi teyin
 sedkiŋü qayan-u angŋaysan sedkil-i örüsügei (a-
 muŋulsuyai) kemen nidün qara (üŋelte) oduluy-a
 bi kemebe : Činggis qayan ügüler-ün : edüge ya-
 yun ŋ-e kemekü : erte edür yurban [43b] Merkid
 ireŋü Burŋan-qaldun-a-du yurban-ta qučiŋulqui-
 -tür amin-i minu nigen-te abču yaruluy-a či : e-
 düge basa angŋaŋu [=aŋču] büküi čisun-i amaŋar
 simiŋü amin-i minu ŋalŋabai či : basa angŋaŋu
 andurin büküi-tür amin-iyen küčireŋü dayisun kü-
 mün-tür nidün qara oroŋu umdayan yarıŋaŋu amin-i
 minu oroŋulbai : ede yurban tusa-yi čin-u sed-
 kil ditora atuyai kemen ŋarliŋ bolba :

146. edür geyin barabasu sitül-
 düŋü qonoŋsan čerig-üd söni böged butaraŋuŋui :
 küriyelegsen irgen küngken (tayilun) ülü čida-
 qun kemen küriyelegsen yaŋar-ača ese ködelŋüğüi :
 durbegsed ulus-i ičuyay-a kemen . Činggis qayan
 qonoŋsan yaŋar-ača morilaŋu durbekün irgen-i iču-
 qun [=içuŋan] (qariŋul-un) yabuŋui-tür : dabaŋan
 deger-e nigen ulayan degel-tü em-e kümün Tömüŋin

köke kürü keürü :

qal kemegsen yaĵar-a :

qara kürü

qamqaru dobtulĵu ögsü

kemebe : Činggis qayan ügüler-ün : dayisun-a ya-
buysan kümün alaysan-ıyan dayisurqaysan-ıyan
bey-e-ben niyuĵu kele-ben bucaĵu ayu (ügülüyü) :
mün bürin kemebesü : morin alaysan-ıyan dayisur-
qaysan-ıyan ülü bučan mün ĵiĵan buyu : ĵiryuya-
dai neretü aĵuyu : ĵebelekü ama čayan qula-yi
minu aman niruyun inu qarbuysan-u tula ĵebe ke-
men nereyidčü ĵebeley-e čimayi kemen : dergede
minu yabuu kemen ĵarliy bolba : ĵebe Tayičiyud-
-ača iregsen yosun teyimü bülüge

CHAPITRE V

148. Činggis qayan tede [45a]

Tayičiyud-i uruy-un uruy-a kürtele ünesü-ber ke-
yisken kiduba : ulus irgen-i anu ködelgeĵü ireĵü
Činggis qayan Quba-qay-a ebülĵebe

149. [51a] tegün-ü qoyina Ničü-

gün-baĵarin-u [51b] Sirgetü ebügen Alay Nayay-
-qa [=Nayaya] köbegüd-lüge-ben : Tayičiyud-un no-
yan Tarĵutai-kiriltuy-i oyilaĵu büküi-tür öštü kü-
mün bülüge : kemen morin [=morilan] ülü čidaqu
Tarĵutay-yi bariĵu tergen-tür unuyulĵu Baĵarin-u
Sirgetü ebügen Alay Nayay-qa köbegüd-lüge-ben :
Tarĵutai-kiriltuy-i bariĵu ayisuqui-tur : Tarĵu-
tai-kiriltuy-un degüü-ner köbegüd inu buliyaĵu a-
buy-a kemen güičeĵü ireĵügüi : köbegüd degüü-ner-
-i inu güičeĵü ireküi-lüge : Sirgetü ebügen bosun
yadaqu Tarĵutay-yi tergen degere unayulĵu gedergü
degere inu aĵtalan saĵuĵu : kituy-a yaryaĵu ügü-
ler-ün : köbegüd degüü-ner činu čimai buliyaĵu a-
bur-a irebei : čimay-yi ese daki alabasu qayan-i-
yan yartaba kemen alaqu : alabasu daki mün kü a-
laydaqu bi : mün ele üküküi-türiyen dere abun ü-
küsü kemeged : degere inu aĵtalaĵu yeke kituy-a-

-bar-ıyan qoyolai inu oytolur-a kirküi-dür : Tar-
yutai-kiriltuy yeke dayu-bar degüner köbegüd-tür-
-ıyen qayılaǵu keler-ün : Sirgetü namayı alan
buyu : alan barabasu ükügsen bui : amin ügei
bey-e-yi minu abču odču yayu kiküi ta : namayı
alay-a edügüy-e [52a] ödter qarıdgun : Tömüǵin
namayı ülü alaqu : Tömüǵin üçüken çay-tur :

nidün-tür-ıyen yaltu :
niyur-tur-ıyan genel-dei bülüge :

eǵen ügei nutuy-tur qoçorçu amui kemen abura od-
ču abču ireǵü

suryabasu
surqu metü bui : kemen
qarin [=sonin] örö [-ürı'e] jirü-
ken : metü
suryaǵu suryan söyün yabuluy-a :

ükügülbesü
ükügülün yadaqu (çıdaqu) bülügey-
-üü bi : edüge
oi inu oroǵu amu :

sedkil inu
senggereǵü amu kemegdemüi :

Tömüǵin namayı ülü üküǵülkü köbegüd degüü-ner
minu ödter qarıdgun : Sirgetü namayı alay (ala-
qui) üdereǵüǵüi (oyıratuba) kemen yeke dayubar
qayılaba : köbegüd degüü-ner inu ügüleldür-ün :
eçige-yügen amin aburay-a kemen irebei bida :
Sirgetü ebügen eçige-yi bidan-u üküǵülbesü : qo-
yosun amin ügei bey-e inu yayun kikü bida : mun-
da alay-a edügüy-e ödter qarıy-a kemeldüǵü qarı-
ba : tedeni ireküi-tür ayulçaysad Alay Nayaya
tan irebei : tedeni iregüliged ködelǵü ayısır-
-un (ireküi) ǵayura Qudqul-nuyu-da (nuyud-da)
kürbesü Alay Nayay-a ügüler-ün : bida ene Tar-
yutay-yi bariǵu kürbesü : Çinggis qayan bidanı
tus qayan-ıyan yartaǵu iregsen yayun itegel (ü-
gei)-ten arad ede : bidan-tur basa [52b] ker
nököçekün nököçel ügegün arad buyu : tus qayan-
-ıyan yartaysan aran-ı mökörigülüdkün (mayu bol-
yadqun) : kemen mökörigüldeki bida : munda Tar-
yutay-yi talbiǵu ilegeǵü bida beyes-ıyen : Çing-
gis qayan-a küçün öǵgüre irebei ba kemeǵü oduy-
-a : Taryutay-yi bariǵu ayısulaysi kemebesü :
tus qayan-ıyan tebçin yadaǵu üǵged ker üküǵülkü

kemeged talbiŋu ilegeŋü ba küčün ögsü kemen ire-
 bei kemey-e kemebe : Nayay-a-yin ene üge ečiges
 köbegüd jöbsiyeldüŋü Taryutai-kiriltuy-i Qudqul-
 -nuyu-[d]ača talbiŋu ilegeŋü mün Sirgetü ebügen
 Alay Nayay-a köbegün-lüge-ben irebesü yekin kü-
 mün ireŋü kemebe : Sirgetü ebügen Činggis qayan-a
 ügülerün : Taryutai-kiriltuy-i bariŋu ayisur-un
 jiči tus qayan-ıyan üjeged ker ükügülkü kemeŋü
 tebčın yadaŋu talbiŋu ilegeŋü Činggis qayan-a
 küčün ögsü kemen irebe kemebe : tegün-tür Čing-
 gis qayan ügüler-ün : tus qayan-ıyan Taryutai-
 -kiriltuy-i yartaŋu iregsen bögesü : tus qayan-
 -ıyan yartaysan aran-i tan-i yayun yarıyaydaqu
 bülüge : tan-i uruy-ıyar mökörigülkün (doroyida-
 yulqun) bülüge : ta tus qayan-ıyan tebčın yaday-
 san sedkil tan-u [53a] jöb bui : kemen Nayay-a-
 -yi soyorqaba :

150. tegün-ü qoyına Činggis qayan-
 -tur Kereyid-ün Jaq-a-gambu Tersüd-te büküi-tür
 nököčer-e irebe : tere iregsen-tür : Merkid qad-
 quldura irebesü Činggis qayan Jaq-a-gambu qoyar
 qadqulduŋu icuyabai (darubai) : tende Tümen-tübe-
 gen Olan-dongqoyid butaraysan Kereyid irgen ber
 Činggis qayan-tur oroŋu irelüge : Kereyid-ün Ong
 qayan böged : urida Yisügei-bayatur-tur sayitur

qanılıysan-dur : Yisügei-bayatur-luy-a anda ke-
 meldügsen aŋuyu : anda kemeldügsen yosun inu
 Ong qayan ečige-yügen Qurčaqu-s-buyiruy qayan
 degüü-ner-ıyen alaqu-yin tula : Kür qayan abay-
 -a-luy-a-ban bulya (dayisun) bolulčaŋu : Qara-
 yun-qabçal siryulduŋu Jaŋun kümün yarču : Yisü-
 gei-bayatur-tur irebesü : Yisügei-bayatur nama-
 yi [=ımayı] (tegün-i) öber-tür-ıyen irgedeŋü (i-
 rebe kemen) öbesüben čerig morılaŋu Kür qayan-i
 Qasin Jüg üldelü irgen oryon-i inu Ong qayan-a
 abču öggügsen-ü tula : tende anda bolulčabai te-
 re :

151. tegün-ü qoyına Ong qayan-u
 Erke-qara aq-a-tayan alaydar-un buruyudču odču
 Naiman-u Inanča qayan-tur oroŋuyı : Inanča čer-
 rig-üd ilegeŋü : jiči Ong qayan yurban [53b] ai
 balıad bitün Joriŋu [=yorčiŋu] : Qara-kitad-un
 Kür qayan-tur oduysan aŋuyu : tendeče bulya-a bo-
 lun Uyiud-un Tangyud-un balıad dayarin tabun
 imay-a sirgüleŋü (adıyulan) sayaldaŋu (sayıŋu) :
 temegen-ü čısun qanaŋu ideged yadaŋu : Küsegür-
 -nayur-a irebesü : Činggis qayan urida Yisügei-
 -bayatur-luy-a anda kemeldügsen yosuyar Tayai-
 -bayatur Sügei-jegün qoyar-i elči ilegeged Kerü-
 len-ü terigün-e Činggis qayan öbesüben esergü odču

ölösçü turuĵu irebei : kemen Ong qayan-i qubçi-
yur qubçiĵu küriyen ditora oroĵulĵu teĵigebe :
tere ebül ĵerge-ber negüĵü Quba-qay-a-yi ebül-
ĵebe :

152. tende Ong qayan-u degüü-ner
noyad ügüledür-ün : ene qayan aq-a bidan-u

ügegün aburitu :

ümekei elige

ebüridçü yabuyu :

aq-a degüü-yi baraba : Qara-kitad-tur oroba : u-
lus-i ĵobaĵaba : egün-i ker kikün bida : erte e-
dür kemebesü doloyan nasutu-yi Merkid irged dayu-
liĵu odçu qara alay esigen daqu emüskeĵü Selengge-
-yin Buyura-keger-e ayu[r]-tu nödübe-kü (terigül-
be kü) Qurçaqus-buyiruy qayan eĵige inu ĵiçi Mer-
kid irgen-tür : ayulĵu köbegün-iyen tende aburaĵu
irebesü : basa Tatar-un Aĵai qayan arban [54a]
yurban nasutu büküi-tür eke selte-yi dayuliĵu od-
çu temeged-iyen aduyulayulan yabuqui-tür : Aĵai
qayan-i qoniçi abuyad irebei ĵ-e : basa tegün-ü
qoyına Naiman-aça ayuĵu buruyudçu : Sartayul qa-
ĵar-a Čui müren-e Qara-kitad-un Kür qayan-dur od-
bai ĵ-e : tende nigen on ülü dayusun ĵiçi dayisun

ködelĵü : Uyiĵud-un Tangĵud-un yaĵar-iyar bitüĵü
yaburun yadaĵu tabun imayan-i sirgüleĵü saĵan
temegen-ü čisum qanaĵu ideĵü : yaĵca soqor qali-
yun mori-tai yadaĵu : Tömüĵin-tür irebesü : qub-
çiĵur-i qubçiĵu tebčigebei ĵ-e : edüge Tömüĵin
köbegün-tür teyin yabuĵsan-iyen umartaĵu

ümekei elige

übürleĵü yabumu

ker kikün bida kemeldübei : eyin ügüledüksen ü-
ges-i Altan-aşuy Ong qayan-aça ayalyulaĵu Altun-
-aşuy ügüler-ün : bi ber ene ey-e-tür orolduluy-a
kü : ĵiçi qayan-iyen čimayi tebčin yadaba kemeĵü :
tende Ong qayan Ilyaburi [=El-qutur Qulbari] Alin-
-tayisi tan degüü-ner-iyen nuĵum [-noyad]-iyen ba-
riĵulĵuyui : degüü-ner-eče ĵaq-a-gambu buruyudçu
Naiman-tür oroĵuyui : tedeni ber-iyer [=bariyas]
selte (iyer) [ger-tür] oroĵulĵu (küsigülĵü) :
Ong qayan ügüler-ün : Uyiĵud Tangĵud-un yaĵad-iyar
ayisuqui-tür yayu kemeldülügei [54b] tan-u metü
yayu sedkikü kemen niĵur-tur inu nilbuĵu bariyas-
-i anu talbiĵulba : qayan-a ele nilbuydaba kemeĵü :
ger-tür ele bükün aran (kümün) bügüdeger bosçu
nilbuĵuyui :

153. tere ebül ebülgejü bülüge :
 :: noqai jil-un namur inu Činggis qayan Čayan-
 -Tatar Alči-Tatar Dutaγud-Tatar Aruqai [=Alqui]-
 -Tatar tede Tatar-tur Dalan-nemürges-e qadquldu-
 qu-yin urida : Činggis qayan Jasay ügüleldür-ün :
 dayisun kümün-i darubasu olja-tur buu bayiya :
 darun barabasu tere olja bidanuyai bui j-e : qu-
 biyaldum j-e : bidan-u nökor kümün-e içuyayda-
 basu terigün-ü dobtuluysan yaγar-a ekegerüy-e :
 terigün-ü dobtulyan-tur ese ekerügsen kümün-i
 mökorigülüy-e kemen Jasalaldubai : Dalan-nemürges-
 -e qadqulduju ködelgen daruju Ulqui-silgegčid-e-
 če ulus-tur anu neyilegüljü dayulibai : Čayan-Ta-
 tar : Alči-Tatar Dutayun-Tatar . Aruqai-Tatar .
 erkin irgen-i tende muqudqaju Jasay ügüleldügsen
 üges-tür Altan : Quçar . Daritai . yurbaγula ü-
 ge-tür-iyen ülü kürün olja-tur bayijuyui : üge-
 -tür-iyen ese kürbe kemen Jebe . Qubilai qoyar-
 -i [55a] ilegejü oljalaysad aduyun yaγuba [-ya-
 yu ke] abuysad-i : bügüde-yi abqayulba :

154. Tatar-i muqudqaju dayulin
 baraγu ulus irgen anu ker kikün kemen : Činggis
 qayan yeke ey-e uruy-iyar-iyen yaγča ger-tür oro-
 ju eyetüldübei : erte edür-eče Tatar irgen ečiges
 ebüges-i bidan-u baraysan bülüge : ečiges ebüges-

-ün ösil ösiγü kisas kisaγu čigün-tür üliγü kidu-
 ju alaγu öggüy-e ülidtele kiduy-a : ülegsed-i
 boyoliduy-a : jüg jüg qubiyalduy-a kemen ey-e
 baralduju ger-teče yarbasu Tatar-un Yeke-čeren
 Belgütey-eče yambar ey-e eyetüldübei kemen asay-
 basu : Belgütei ügüler-ün tan-i bükü bügüde-yi
 čigün-tür üliγü kiduy-a kemeldübei kemejügüi :
 Belgütey-yin ene üge-tür Yeke-čeren Tatar-tur-
 -iyan tungγay talbiγu : qorayuljuγui : qorayuluγ-
 san Tatar-un bidan-u čerigüd egegerükün (ergičen
 irejü masi ečülgebei) bolun masi samsiγuyui : qo-
 rayuluysad Tatar-i jobaγu oroγulju čigün-dür ülid-
 ken kiduqui-tur : Tatar ügüleldür-ün : kümün tutum
 qančun-tur-iyen kituy-a qančulaγu : dere abun ü-
 küy-e kemeldüjügüi : masi kü samsiyaγuyui (erüs-
 tejigüi) : tedüi Tatar-i čigün-tür üliγü kidun
 baraγu : tende [55b] Činggis qayan Jarliγ bol-
 ba : bida uruy-iyar-iyen yeke ey-e baralduysan-i
 Belgütei Jiγaqu-yin tula : bidan-u čerig-üd masi
 samsibai (erüstebei) : egün-ü qoyina yeke ey-e-tür
 Belgütei buu orotuyai : ey-e baraldutala γadan-a
 bükün-i Jasatuyai : Jasay-un keregür qulayai qudal
 üile-ten-i Jarγulatuyai : ey-e barabasu umdan u-
 uysan qoyina Belgütei terigüten tende orotuyai ke-
 men Jarliγ bolba :

155. tende Tatar-un Yeke-čeren-
 -ü ökin Yisügen qatun-i Činggis qayan abuba : ta-
 ̄yalaydar-un Yisügen qatun ügüler-ün : nadača ege-
 č̄i Yisüi neretei nada-ača deged (deger-e) qayan
 kümün-e Jokiqui ajuyui ĵ-e : sayi kürgen kürege-
 len bülüge : edüge man-a [=may-a] ene bodul̄yan-
 -tur qamiyasi yorčibai kemebe : ene üge-tür Čing-
 gis qayan ügülerün : egeči činu čima-a-ača sayin
 bögesü erigülĵü abčirabasu (abču irebesü) : egeči-
 -yügen irebesü ĵayilaĵu ögküy-üü č̄i kemebe : Yi-
 sügen qatun ügüler-ün qayan soyurqabasu egeči-yü-
 gen ele üjebesü : egeči-tegen ĵayilasu kemebe :
 ene üge-tür Činggis qayan ĵarliĵ tungyaĵu erigü-
 lebesü ögtegsen kürgen-lüge-ben oyilaĵu yabuquy-
 -yi bidan-u čerigüd ĵolyaĵuyui : er-e inu dutaya-
 ĵuyui : Yisüi qatun-i abču [56a] ireĵügüi : ten-
 de Yisügen qatun egeči-yügen üjged urida ügüleksen
 üge-tür-iyen kürün bosču sayuysan sayurin-tur-ıyan
 sayulyaĵu : mün obesüben doora sayuĵuyı : Yisügen
 qatun-u üge-tür adali boldaĵu Činggis qayan oyin-
 -tur-ıyan oroĵulĵu : Yisüi-qatun-i abču ĵerge-tür
 sayulyaba :

156. Tatar irgen-i dayulin baraĵu
 nigen edür Činggis qayan yadan-a sayuĵu umdalalda-
 qui-tur Yisüi qatun Yisügen qatun-u dumda sayuĵu

umdalaldun büküi-tür : Yisüi qatun yekede segü-
 resülebe : tende Činggis qayan dotora-ban sedkiĵü
 Boyorči Muqali tan noyad-i uriĵu ügülerün : ta ede
 ele č̄iyuluysad kümün-i kü öbere ayımay ayımay ba-
 yilyaydaqun : öber-eče busu ayımay-un kümün-i ö-
 bere bolıyan tegüskegdekün kemen ĵarliĵ bolba :
 tedüi ayımay ayımay-ıyar-ıyan bayıbasu : nigen
 ĵalayu gürmele kümün ayımay-ača öbere bayıba č̄i
 yayun kümün kemen asaybasu : tere kümün ügülerün :
 Tatar-un Yeke-čeren-ü Yisüi neretei ökin ögteksen
 kürgen bülüge bi dayisun-a dayulıydar-un ayuĵu bu-
 ruıudču yabuĵu bülüge : edüge amurlıbai ĵ-e :
 kemen sedkiĵü ireĵü olan aran (kümün) dotora yayı
 taniqu [56b] kemeĵü yabuluy-a kemebe : ene ü-
 ge-yi Činggis qayan-a öčibesü : qayan ĵarliĵ bo-
 lurun : mün kü dayisun sedkiĵü : oyorčay bolĵu
 yabuĵıyı : edüge yayı görere (kürgere) ireĵügü :
 ene metüs-i č̄igün-tür ülibei : yayun sayaramui :
 nidün eč̄in-e gegdekün kemebe : tedüi kü mökörigül-
 be (mayı bolıyaba) :

157. tegün-ü qoyına mün noqai
 ĵil-a Činggis qayan : Tatar irgen-tür morılayısan-
 -tur : Ong qayan : Merkid irgen-tür morılaĵu
 Toıtay-a-beki-yi Barıuĵin-töküm ĵüg üldeĵü Toı-
 tay-a-yin yeke köbegün Tögüs-beki-yi alaĵu :

Toytay-a-yin Qatuy-tai Čayalalun [=Čayalun] qoyar qatud inu abču : Qudu Čilayun qoyar köbegün : irgen selte-yi duližu (oljalaju) : Činggis qayan-a ese ögbe :

158. tegün-ü qoyına Činggis qayan Ong qayan qoyar Naiman-u Küčügüd-ün Buyiruy qayan-tur morilaju : Uluy-tay-un Soyoy-usun-a büküi-tür kürču Buyiruy qayan bayildun yadažu Altai daban ködelbe : Soyoy-usun-ača Buyiruy qayan-i nekežu Altai dabaŷul-un Qum-singir Ürünggü uruyu üldežu yabuqui-tur : Yedi -tabaluy [=tubluy] neretü noyan inu qarayul yabužu bidan-u qarayul-a üldegdežu : ayulan ögede [57a] dutaŷaqui bolun olang-ıyan tasuraju tende bariluy-a : Ürünggü uruyu üldeged Qiŷil-baš-nayur-a güičežu Buyiruy qayan-i tende muqudqaba (ečülgebe) :

159. tendeče Činggis qayan . Ong qayan qoyar qarižu ayisuqui-tur Naiman-u qadqulduyči Kögsegü-sab[a]ray Bayidaray-belčir čerig ŷasažu Bayidaray -belčir čerig . ŷasažu qadqulduqu bolun ažuıu : Činggis qayan . Ong qayan qoyar qadqulduy-a kemen čerig ŷasažu kürču ŷilda boldažu (küriy-e tatažu) manaŷar qadqulduy-a kemen ŷerge ŷasažu qonoba : tende Ong qayan bayidal-tur-ıyan Ʒal-ud tülegülžu : söni böged

Qara-segül ögede ködelžüğü :

160. tende ŷamuq-a Ong qayan-luy-a qamtu ködelžu yabur-un : Ong qayan-a ŷamuq-a ügülerün : Tömüŷin anda minu urida-ača Naiman-dur elči-tü bülüge : edüge ese irebe : qayan qayan

anu [=aql] qayıruŷana bui ŷ-e :

aŷıraqu bildayur anda minu buyu :

Naiman-tur odčuıui ŷ-e oroqu bolun qoçorba kemežuğü : ŷamuq-a-yin tere üge-tür : Uručiçitai [=Ub-çiqtai] Gürin-bayatur ügülerün : ŷisuridču yekin teyin siluyı (sidurıu) aq-a degüü-yi olgin (qayajayul-un) ügüleyü či kemežüğü :

161. Činggis qayan söni mün tende qonožu [57b] qadqulduy-a kemebesü edür geyigülüged üŷebesü : Ong qayan bayidal-tur-ıyan Ʒal ügei boldažu : ede-či namayı-yi (minu) : tülesin [=tülesilen] ažuıu kemeged tendeče ködelžu : Eder Altay-yin belčir-ıyer ködelžu : tere ködelügseber ködelžu ŷayari-keger-e bayuba : tende Činggis qayan Qasar qoyar Naiman-u tubud-i uŷan aran-a esse toıoluısan-i (güiçegsen-i)

162. Kögsegü-sabraı Ong qayan-u qoyına-ača nekežu Senggüm-ün em-e köbegün irgen

orxon selte-yi d[a]uliŋu abču : Ong qayan-u Tel-
getü-amasar-a büküi-tü ŋarim-ud aduyun idegen-i
d[a]uliŋu abuyad qariŋuyui : tere qoyor [=soyor]
(ŋabsar)-tur Merkid-ün Toŋtay-a-yin Qudu Čilayun
qoyar köbegün tende bürün irge(n)-ben abuyad qa-
yaçaŋu : ečiŋe-tür-iyen neyilen Selengge uruyu
ködelŋüŋü :

163. Kögsegü-sabray-a dayuliyda-
ŋu (daruydaŋu) : Ong qayan . Činggis qayan-tur
elči ileger-ün : Naiman-a irgen orxo(n)-ban em-e
köbegü(n)-ben dayuliydaba bi : köbegün-ečegen
dörben külüg-üd-i čin-u yuyiŋu ilegesüŋei bi :
irgen orxon-i minu aburaŋu ögtüŋei kemeŋü ilege-
ŋüŋü : Činggis qayan tende Boyorči . Muquli .
Čilayun-bayatur : ede dörben külüg-üd-iyen čerig
ŋasaŋu ilegebe : ede dörben [58a] külüg-üd-i
kürkü-yin urida Ulayan-qud-ta Senggüm bailduŋu
bolun : morin-dayan yuyuydaŋu [=yuya qaydaŋu] ab-
taqu bolŋu büküi-tür ede dörben külüg-üd kürčü
aburayad irgen orxon em-e köbegün bügüde-yi abu-
raŋu öŋbei : tende Ong qayan ügüler-ün : erte
sayin ečiŋe-de inu ene metü odun baraysan ulus-
-iyan aburaŋu ögtebe : edüŋe basa köbegün odun
baraysan ulus-i minu dörben külüg-üd-iyen ilege-
ŋü aburaŋu ögtebe : ači qariyulqu-yi tengri ya-

ŋar-un ibegel medetüŋei kemeŋed :

164. basa Ong qayan ügülerün :
Yisüŋei-bayatur anda minu odun baraysan ulus-i
minu nigen-de aburaŋu öŋbe : Tömüŋin köbegün e-
düŋe basa oduysan ulus-i minu aburaŋu öŋbe : ede
ečiŋe köbegün qoyar odun baraysan ulus-i nada qu-
riyaŋu öggür-ün : ken-ü emün-e quriyaŋu öggün ŋo-
bamui : bi ber edüŋe

ötelbe : namayi ötelŋü

ündüd-te qočidču :

qaldud-ta yarbasu :

qamuy ulus-i minu ken medekü :

degü-ner minu aburi ügegün bui : yača köbegün
minu üŋei sitü yača bui : Tömüŋin köbegün-i
Senggüm-ün aq-a bolyaŋu qoyar köbegüd-tü bolŋu
amusuyai kemeŋü : Činggis qayan-luy-a : Ong qa-
yan Tuŋula-yin qara tün-e quriŋu ečiŋe köbegün
[58b] kemeldübei : ečiŋe köbegün kemeldükü yo-
sun urida erte edür Yisüŋei-bayatur ečiŋe-lüŋe
Ong qayan anda kemeldügsen-yosuyar ečiŋe köbegün
kemeldükü yosun eyin üŋe ügüleldür-ün : olan da-
yisun-tur ayulur-un qamtu-bar : [ayuluy-a] oroy-

-a görögesün-tür abalar-un : nigen-e kü qamtu
abalay-a kemeldübei : basa Činggis qayan : Ong
qayan qoyar ügüleldürün : bida qoyar nayidaba-
su

sidütü moyay-a
sidürtebesü :
sidürgen-tür buu oroy-a :
sidü-ber amabar olulčaŷu bisirey-e :

ar[al]γ-a-tu moyay-a adartabasu :
adur̄yan-tur inu buu oroy-a :
amabar sidüber olulčaŷu bisirey-e :
kemen

teyin üge barilduŷu amarayalin yabubai : ::

165. tegün-ü qoyina amaray degere
dabqur amaray boluy-a : kemen Činggis qayan sedki-
ŷü Joči-ta Senggüm-ün döi Čayur-beki-yi yuyur-un :
Senggüm-ün köbegün Tusaya-ta bidan-u Qoŷin-beki-
-yi aralŷin öggüy-e kemen yuyubasu : tende Seng-
güm öber-iyen yekeŷilen sedkiŷü ügülerün : bi-
dan-u uruy teden-tür odbasu alun-a bayiŷu ege[ne]-
gte qoyimar-a qar[al]qu aŷuyu : teden-ü uruy ma-
dur irebesü qoyimar-a saŷuŷu alun-a qaran aŷuyu :

kemen öber-iyen yekeŷilen [59a] sedkiŷü bidan-
-i doromŷilan ügüleŷü Čayur-beki-yi ülü öggün
ese taŷalalduŷuyui : tere üge-tür Činggis qayan
dotorayan Nilq-a-senggüm-tür duur-a qoçorčiŷui
kemen sedkibei :

166. teyin duur-a qoçoraysan-i
Jamuq-a uqaŷu : yaqai ŷil-un qabur ŷamuqa : Al-
tan . Quçar . Kirdaqubai [=Qardakidal] . Ebüge-
ŷin . Noyakin . Sögegedei . Toyoril Qačiŷun-beki
. ede bolun nigen ey-e-ten bolŷu negüŷü odçu ŷe-
ŷeger-ündür-ün kerüde Berke-eled-te Nilqa-senggüm-
-tür odçu ŷamuq-a olgin ügüler-ün : Tömüŷin anda
minu Naiman-u Tayang qayan-tur keletü (kelekü) :
elči-tü buyu : aman inu eçige köbegün kemeŷü a-
mu : aburi inu öber-e buyu itegeŷü amu ta ese u-
qabasu tan-a yaŷu bolqu : Tömüŷin anda-tur mori-
labasu bi köndelen-e oroldusu kemeŷügüi : tende-
çe Altan Quçar qoyar ügülerün : ba Ögelen eke-yin
köbegüd-i

aq-a-yi alaŷu

degüü-yi tebçiŷü :

öggüy-e kemeŷügüi : Ebüŷegin Noyakin Kirdaq[il]-
dai [=Qartayad] ügülerün :

yar inu yartaŋu :
köl inu köldeŋü

ögsügei kemebe : Toŋoril ügüler-ün aryača (ar-
yalay-a) kemebesü odçu Tömüŋin-ü ulus-i abuy-a
ulus-ıyan abtabasu : ulus ügegün bolbasu yakıqun
tede kemeŋügi : Qačıyun-beki ügülerün [59b]
Nilq-a-senggüm köbegün čimayi yayun sedkibesü
urtu-yin üjügür-e : gün-ü irayur-a kürülčesü keme-
ŋügi :

167. ede üges ügüleŋüljü: Nilq-a-
senggüm ečige-tür-ıyen Ong qayan-tur tedeger ü-
ges Sayıqan-tödögen-ıyer ügüleŋü ilegeŋügi : ede-
ger üges ügüleŋdeŋü Ong qayan ügülerün : köbe-
gün-i minu Tömüŋin-tür yekin teyin teyin mayu
sedkimü tengri-te ülü tayalaydaqu bida : Jamuq-a
yabuday (qudal olgiyan) keletü bülüge : ğöb-üü
tab (buruyu)-uu ügülen buyu kemen ese tayalaŋu
ilegeŋügi : basa Senggüm ügüleŋü ilegerün : a-
matu keletü kümün ügülen bögetele yekin ülü bi-
siregdekü kemen : ğiçi kümün-e ügüleŋü ilegedeg
yadaŋu öbesüben bey-e-ber odçu ügüler-ün : bel
čimayi edüi büküi-tür bidan-i yayun-a ber ülü
bolyan buyu : ene ber qayan ečige čimayi

čayan-a čačabasu :
qara-ta qaŋabasu :

Qurčaqus-buyıruy qayan ečige-yin činu : ğoban edüi
quriyaŋu aysan ulus-i čin-u manayu medegülkü ügei
ken-e ber yekin medegülkü kemeŋügi : tere üge-
-tür Ong qayan ügülerün : čaqa (nilq-a) köbegü(n)-
-ben tebčıŋü : eŋige [t]ıruy (töröl) imayari
(eyimü) bolŋu mayı sedkibesü ker ğokıqui : tengri-
-te ülü tayalaydaqu bida kemeŋügi : tere üge-tür
köbegün inu Nilq-a-senggüm mayulaŋu [60a] egü-
den orkiŋu yarčuyı : ğiçi köbegün-yügen duran qa-
yiralaŋu urıŋu iregüljü : Ong qayan ügülerün :
tengri-te man-i [-may-a] tayalaydaqu-uu bida kö-
begün-i ker tebčısü kememü : ta čidan ele üiled-
kü-ben ta mededkün kemeŋügi :

168. tendeče Senggüm ügülerün mün
lü bidan-u Čayur-beki-yi yuyun bülüge : edüge
buyulŋar ider-e iredkün kemen edür bolŋaŋu urıŋu
iregüljü tende bariy-a kemeldüküi : ğ-e kemen ey-
-e baralduŋu : Čayur-beki-yi öggüy-e buyulŋar i-
der-e iredkün kemen ilegebei : urıdaŋu (urin ğa-
labasu) Činggis qayan arban aran (kümün) ayısır-
-un (odurun) ğayura Menglig ečige-yin ger-tür qono-
basu : tende Menglig ečige ügülerün : Čayur-beki-

-yi yuyubasu mün lü bidan-i doromjilaşu ülü ög-
gün bülüge : edüge ker buruyuy-a buyuljar ide-
re kemen urişuyui : öber-iyen yekeşilekün aran
buruyuy-a (qudal-iyar) ögsü kemen uriqun bülü-
ge : şöb-üü tab-uu sedkil bui : köbegün uqaşu
odqu bui : qabur bolba : aduyun bidan-u turqan
bui : aduyun-iyen teşigesügei kemen siltaşu i-
rey-e kemeşü ülü odun : Buqatai : Kiçiyutai [=Ki-
ratai] qoyar-i buyuljar ider-e ilegey-e kemen
ilegeşüğü : Çinggis qayan Menglig eçige-yin
ger-teçe ger-tegen qaribai : Kiçiyutai [=Kira-
tai] Buqatai qoyar-i [6ob] kürküi-lüge sereg-
debe bida manayar erte bosçu [büçijü] bariy-a ke-
meldüşü

169. teyin (erte) bosçu [=bü-
çijü] bariy-a kemen barilduysan-i : Altan-u degüü
Yeke-çeren ger-türriyen ireşü ügülerün : manayar
erte Tömüjin-i bariy-a kemeldübe ene üge-yi Tö-
müjin-e kelen kurgesgen kümün-i ele yambar bolya-
ydaqu kemeşüğü : teyin ügüleküi-dür em-e inu A-
laqud [=Alaq-id] keleler-ün : tere delem-e üge
çinu yayun bolumu : aran (kümün) ba ünemsiyegüjei
kemen teyin keleküi-tür : aduyuçi inu Badai sün
kürger-e ireşü ene üge-yi sonosçu qariba : Badai
yarçu nökor aduyuçi Kisiliy-a Çeren-ü ügüleksen

üges ügüleşüğü Kisiliy ügüler-ün : bi qarişu u-
qasuyai kemeşü ger-tür odçuuyi : Çeren-ü köbegün
Narin-kegen yadan-a sayuşu : sumud-iyen ürün sa-
yuşu ügülerün : tuyar bida yayu kemeldülügei ke-
leben abtaqun : ken-ü aman idqaqun kemeşüğü :
teyin kemegeşü Narin-kegen basa aduyuçi Kisiliy-a
ügüler-ün : Merkid-tei-çayan aman-çayan keger qo-
yar-i barişu abçu ir-e uyaşu ene söni erte morila-
su kemeşüğü : Kisiliy yorçişu Baday-a ügüler-ün :
tuyar-un keleşin-ü [=kele çinu] (ügüleğçi) mayad
bolba : edüge bida qoyar Tömüjin-e kelen kürgen
yorçiy-a [6la] kemen üge baralduşu : Merkid-dei-
çayan Aman-çayan keger qoyar morid-i barişu ire-
şü uyaşu üdesi böged qonin [=qoş]-tur-iyen oroşu
nigen quray-a-ban alaşu isiri-ber-iyen bolyaşu :
söni-te yorçişu /Çinggis/ qayan-a söni kürçü ger-
ün umara-aça Badai Kisiliy qoyar ügülerün : Ye-
ke-çeren-ü ügüleksen üges /kiged/ köbegün inu Na-
rin-kegen sumud-iyen ürün sayuşu ügüleksen üges-
i : Merkid-tei-çayan Aman-çayan keger qoyar ay-
ta barişu uy-a kemegsen üges bügüde-yi ügüleşü
ögbei : basa Badai Kisiliy qoyar ügüler-ün : Çing-
gis qayan soyurqabasu ariyal ügei bui : büçijü
bariy-a kemen üge baralduba kemebe :

170. [61a] teyin ügüleǵǵü :

Činggis qayan : Badai . Kisiliy qoyar-un üges bisireǵü söni böged dergede bükün itegel-ten-e kelen kiged (ügüleǵü) könggelen keüked-iyen [=yay-ke-ben] gegged buruyuyılan söni böged ködelbei : Mayu-ündür-ün kerü-ber ködelür-ün : Mayu-ündür-ün kerüde Uriyangqadai Ĵelm-e-qoo-a-yi iteǵü qoyına-ban čayduyulsun (čayduyul manul) bolyasun (bolyan) qarayulsi (qarayulsun)-iyan talbiǵü ködelǵü tere ködelügseber manaǵarsı edür düli naran gelbeyigülüged Qalqaçın-eled-te kürčü üderin (üdelen) bayubai : üderidčü [61b] bayuyad büküi-tür : Alčiday-yin aduyun aduyulaysad Čigitei . Yadir qoyar ügülerün : Ĵüil-e Ĵüil-e (Ĵölge)-tür ayta-ıyan aduyulan yabuqui-tür : qoyına Mayu-ündür-ün ebür-ıyer Ulayan-buryad (buryasun) dayarin ayisuqui (ireküi) dayisun-u to-yosun-i üjeǵü dayin kürbei (dayisun kürčü irebei) kemeǵü ayta-ıyan üldeged ireǵü dayin kürbei kemeǵeǵü üjebesü Mayu-ündür-ün ebür-ıyer Ulayan-buryad dayarin to-yosun yarču : Ong qayan tere nekeǵü ayisun (ıren) aǵuyı kemeǵü : tende

Činggis qayan to-yosun-i üjeced : ayta-ıyan bariyuluyad ačiyalaǵu morilabai : tedüi ese üjebesü genen bülüge : tere ayisuqui-tür : Ĵamuq-a Ong qayan-luy-a qantu ayisulčan aǵıyü : tende Ong qayan Ĵamuq-a-ača asayčuyı : Tömüǵin köbegün-tür qadqulduqun metüs ken bui : kemen asaǵbasu Ĵamuq-a ügüler-ün : tede Uruyud Mangyud kemekü irgen bui : tede irgen inu qadquldumui Ĵ-e :

to-yoriqı tutum töb [=toi] Ĵokıqı :

degelkü [=derelkü] tutum

dem Ĵokıqı :

üčügüken-eče ildü Ĵida-tür daduyısan irgen tede qarayčiyud (qara) alayčiyud (alay) tuy-tan bui : tede serel-ten irgen bui Ĵ-e kemeǵüǵüi : tere üge-tür [62a] Ong qayan ügüler-ün : teyin bögesü bida teden-tür Ĵirgin-bayatıd-ıyan Qadan [=Qaday]-i tusıyaldun Ĵürgin [=Ĵirgin]-bayatıd-ıyan dobtulǵay-a : Ĵirgin-ü geǵige Tümen-tümeǵen-ü köbegün Načın [*Ačiy]-sirun-i dobtulǵay-a : Ačiy-sirun-u geǵige Olan-donggiyad bayatıd-i dobtulǵay-a : Donggiyad-un geǵige Ong qayan-u mingyan turıyud-un geǵige uduıd-un : Qori-silemün-tayısı dobtultuyai : mingyan turıyud-un geǵige bida yeke yool dobtuluy-

-a kemeĵüğü : basa Ong qayan ügülerün : Ĵamuq-a degüü bidan-u çerig-i či Ĵasa kemeĵüğü : tere üge-tür Jamuq-a öber-e bultayildaĵu [=böldeyid-čü] (ončoyılan) yarču nököd-tür-iyen ügülerün : Ong qayan ene çerig-iyen namayi Ĵasa kememüi : anda-tur bi qadqulduĵu yadan yabuluğa : ene çerig-i namayi Ĵasa kememüi : Ong qayan nada-ača dülete činaru čay-tu nökör buyu anda-tur kele oroyuluy-a: anda qatayujituyai kemeĵü Ĵamuq-a dorayun Činggis qayan-tur kele oroyulĵu ügüleĵü ilegerün : Ong qayan nada-ača asayba : Tömüĵin köbegün-tür qadqulduqun metüs ken bui : kemen asaybasu bi ügülerün : Uruyud Mangyud-i tumbilan (sereltei kemen) ügülebe : minu üge-tür mün Ĵirgin [62b] bayatud-iyen manglayılan Ĵasaldubai : Ĵirgin-ü geĵige Tümen-tümegen-ü köbegün Ačiy-sirun-i kemeldübei : Tümegen-ü köbegün Ačiy-sirun-u geĵige Olan-Donggiyad-i kemeldübei : Donggiyad-un geĵige Ong qayan-u mingyan turyud-un Qori-silemün-tayisi-yi kemeldübei : tegün-ü geĵige mün Ong qayan-u yeke yool çerig-iyen bayisu kemeldübei : basa Ong qayan ügülerün : Ĵamuq-a degüü ene çerig-i či Ĵasa kemen namayi <-yi> tüsin ügülebei : egüber uqabasu čay-tu nökör buyu : çerig-iyen Ĵa-

saldun yayun čidaqu : erte anda-tur bi qadqulduĵu yadan yabuluy-a : Ong qayan nadača čay-tu [=činaru] aĵuyu buu ayu : qatayujai kemeĵü ilegebei :

171. ene kelen (üge) iregülüged : Činggis qayan ügülerün : Uruyud-un Ĵurčidei či yayun kememü manglayılan čimayi <-yi> Ĵasaba kemebe : Ĵurčidey-yin urida Quyildar ügülerün : anda-yin emüne bi qadquldusu : mön-e qoyına öne-čin köbegün-i minu asaraquy-yi medetügei kemebe : Ĵurčidei ügülerün : Činggis qayan emüne bi Uruyud Mangyud-iyar qadquldusu kemeĵüğü : teyin kemeged Ĵurčidei Quyildar qoyar Uruyud Mangyud-iyen : Činggis qayan-u [63a] emüne Ĵasaĵu bayiba : bayiqui-luy-a dayin Ĵirgin manglayılaĵu kürču irebe : ireküi-lüge Uruyud Mangyud esergü dobtulĵu Ĵirgin-i darubai : daruĵu ayisuqui-tur Tümen-tümegen köbegün Ačiy-sirun dobtulba : dobtulĵu Ačig-sirun-tur Quyildar qaĵdaĵu qadan-tur bayuĵiyu : Mangyud Quyildar-un degere egerčigüi [=egegerčügüi] (ergičebei) : Ĵurčidei Uruyud/-iyar-iyen/ Tümen-tümegen-i darubai : daruĵu ködelgeĵü ayisuqui-tur : Olan-Donggiyad esergü dobtulba : Ĵurčidei basa Donggiyad-i daruba : daruĵu ayisuqui-tur Qori-silemün-tayisi mingyan turyud-iyar dobtulba : Ĵurčidei basa Qori-silemün-tayisi-yi içuyaĵu (qa-

riyul-un) daruĵu ayisuqui-tur : Ong qayan-ača e-
y-e ügei Nilq-a Senggüm esergü dobtulqu bolun :
enggeske qačar-ıyan qaydaĵu Senggüm mün tende
unaĵuyui : Senggüm-i unaydaĵu Kereyid bögüdeger
Senggüm-ün degere egerčü [=egegerčü] (ergičejü)
bayıbai : eyin [=ani] daruĵu singgeküi naran
quburi (dalda) tasin büküi-tür bidanuyai egerčü
(ergičü) Quyıldar-i unaysan yaĵar-ača yara-tu-
-yi abuyad yarču qarıĵu Činggis qayan-tur bidan-
uyai Ong qayan-ača qadqulduysan yaĵar-ača qaya-
čaĵu [63b] üdesi-de ködelĵü qayačan qonobai :

172. bayıĵu qonoĵu edür geyigü-
lüged bügedkebesü (bürıdkebesü) : Ögedei • Boroĵul •
Boyorčı ede yurban ügei aĵuyu : Činggis qayan ü-
gülerün : Ögödei-lüge itegel-dei Boroĵul • Boyor-
čı qoyar qoçorču aĵuyu : be üküĵü yaĵu qayačaĵun
tede kemebe : bidanuyai söni-de aytas-ıyan bari-
ĵu qonoĵu : Činggis qayan ügülerün : qoyına-ača
bidan-u nekeĵü irebesü qadqulduy-a kemen ĵasaĵu
bayıba : edür geyin bolıyaĵu üĵebesü qoyına-ača
nigen kümün ayisuqui : kürčü irebesü Boyorčı a-
ĵuyu : Boyorčı-yi kürčü iregülüged : Činggis qa-
yan ügülerün : möngke tengri medetügei kemeĵü
ebčigüben mököledbe (deledbe) : Boyorčı ügülerün :
dobtulqui-tur morin-ıyan qaydaĵu yabuĵan güiĵü

yabuqui-tur : mün Kereyid-ün Senggüm-ün degere
egerčü (ergičejü) bayin büküi qoyor (ĵabsar) čö-
le-tür : ačiy-a-tu morin ačiy-a-ban kelbeyigül-
ĵü [-kebeligülĵü] bayin bükü-yi ačiy-a inu oytal-
ĵu : inggirčay (qangyal)-tur unuĵu yarču : bi-
dan-u qayačaĵu (salĵu) yaruysan mör-ıyer möškin
yabuĵu : mör olĵu edüi irebe bi kemebe :

173. basa qorum-ud atala basa
nigen kümün ayisuqui kürčü ayisuqui-tur doora i-
nu üĵebesü : köl-ıyen unĵilĵaĵu yaĵča kümün metü
buyu : [64a] iren barabasu Ögedey-yin qoyına-
-ača Boroĵul aman-u ĵabaĵi-bar čisun čuburiĵulĵu
kürčü irebe : Ögedei qubčisu [-suĵiyasu]-ban su-
mun-a tustaĵu čisun anu aydar-un Boroĵul bögleg-
sen čisun-i simiĵü ĵabaĵin-ıyar čisun čuburiĵul-
ĵu irebe : Činggis qayan üĵejü nidün-eče-gen nil-
busun čuburiĵulĵu duran inu alĵiyayad yal ödter
tülegülüdkün kemeĵü yal tüleĵü qalaĵu daĵayulun
Ögedey-e umdan öggügülĵü dayisun irebesü qadqul-
duy-a kemeĵü bülüge : Boroĵul ügülerün : dayisun-
-u tojosun činaysi Maĵu-ündür-ün ebür-ıyer Ulayan-
-buryad-un /ĵüg/ tojosun urtu-ta yarču činaysi
yerčıbai kemebe : Boroĵul-un tere üge-tür irebesü
qadqulduĵun bülüge : dayin buruyulan ködelbesü
bida čerig-ıyen ĵübsıyerčü qadqulduy-a kemeĵü kö-

delbei : ködölür-ün : Ulqui-silegejin [-silügel-jin] ögede ködölüged Dalan-nemürges kürbei :

174. qoyına-aça Qadağan-daldur-
qan em-e köbegün-ečegen qayačan irebe : (irejü)
Ong qayan-u üge kemen ügüler-ün : Ong qayan kö-
begü-ben Senggüm-i üjejü manayar [-učumayar] eng-
geske qačar-ıyan oytalun [-unatala] qaydaju de-
gere inu egegürčü (ergičeju) tende üküjügi
[-ügülejügi] :

ılaydaqu [-ıluıadqu] metü-tür

ılaydaba [-ıluıadba] :

qalqu metü-tür

qalqu bolun : [64b]

qayıran köbegün-ü minü

qačar-tur

yadayusun qadaba :

köbegün-ü amin-i arasun [-erüsün] (alyaçılan)
dobtuluy-a kemebesü : tegün-tür Açıy-sirun ü-
gülerün : qayan bütügei (teyimü busu) ečin-e
bükü köbegün : engker-ün [-erir-ün] ilbüsün [-el-
besün] jal[a]m-a kılı : ebür [-abuı] ba-bui ke-
men : enerin [-erin] jalbarıbai bida : edün tö-

rön baraysan köbegün Senggüm-i yaryay-a [-a-
saray-a] : Mongyol-un olangkin Jamuq-a-luy-a
Altan Qučar-luy-a bida-tur bui : Tömüjin-lüge
dayıjıju yaruysan Mongyol qamıy-a odqun : tede

uuta [-morin unuyutan]

modun <-ı> nemüreten (qorya) bolbai :

teden-i ese irebesü odcu : morin Jundayul (qomo-
yol) metü qormayılajı abčıraquın (açıraquın) J-e
bida tedeger-i kemebe : Açıy-sirun-u ene üge-tür
Ong qayan ügülerün : J-e teyin bögesü köbegün al-
Jayıjai köbegün-i ülü dengselgen asaradqun keme-
ged : qadqulduysan yaJar-aça qarın içubai keme-
be :

175. tendeče Činggis (qayan) Da-
lan-nemürges-eče Qalq-a uruıu ködölür-ün : toy-a
toyalalduju toyalabasu qoyar mingyan Jırıyuan
Jayın arad bolbai : nigen mingyan yurban Jayın
arad Činggis qayan-luy-a Qalq-a-yin öröne-ji
eteged-ıyer negübei : nigen mingyan yurban Jayın
Qalq-a-yin Jegin eteged-ıyer Uruıud Mangyud ne-
gübei : teyin negüju [65a] ayısuıui-tur görö-
gesün-e abalan yabuıui-tur Quııldar yaras-ıyan
anaıy-a edügüye : Činggis qayan idqabasu ülü

bolun : görögesün-tür dobtulqu bolun <görögesün-
-tür dobtulqu bolun> ügderejü nögöibe : tende Čing-
gis qayan Qalq-a-yin uruyu [=Ormuju]-yin Keltegei-
-qada-da Quyildar-un yasun inu talbiyulba :

176. Qalq-a-yin Buyir-nayur-tur
čidququ iĵayur-a Or-mel ten [=Terge Emel ten]
Qonggirad bui : kemen Ĵurčidey-yi Urujud-iyar i-
legerün :

Le reste du § 176 manque.

Les paragraphes 177-185 font défaut.

CHAPITRE VII

186-197. Ces paragraphes manquent dans
le texte de l'Altan tobči.

(bürelgen) talbibai [=talabai] : /boyda eñen/
 ǰürčidey-yin nököge tusa inu ene buyu ǰ-e kemen :

198-207. Ces paragraphes manquent dans le texte de l'Altan tobči.

208. Le début du paragraphe manque. Vers la fin du paragraphe on lit:

alalduqui edür
 amin-ıyan öregsен-ü tula :

üküldüküi edür
 ölümlęsen-ü tula :

[65a] ǰürčidey-yi ündür ayula-yin nemüre metü sedkiǰü yabuqu bülüge bi ;
 tere odçu Balǰun-a-nayur usular-a kürbei ǰ-e :
 ǰiči Balǰun-a-nayur-ača morilar-un : ǰürčidei
 Arqai-qasar qoyar-i alginčilaǰu (öberčileǰü) Kereyid-tür morilaǰu tengri yaǰar-a kücü nemegdeǰü Kereyid irgen-i muqudqaǰu (ečüngeǰü) d[a]ulibai (olǰalabai) : erkin ulus üküčildüǰü [=ongǰaldaǰu] (alalduǰu) Naiman Merkid čiraban (ǰir Jebes) quyuraǰu bayildun yadaǰu busangyaǰabai ǰ-e (tarqabai) :
 Merkid Naiman-i busangyaqu (tarqayaqui) qoyor (ǰabsar)-tur : Kereyid-ün ǰaq-a-gambuu qoyar ökid-ün siltayabar : öberün qariy-a-tu ulus-tur-ıyan tumta [=tumtaya] aysan aǰuyu : nököge-te dayisun bolun qayačaysan-i ǰürčidei odçu arǰ-a-bar ǰaq-a-gambuu-yi qayačaysan baraysan-i yartaǰu bariǰu bütügeǰügüi (alaǰuyui) ǰ-e : tere ǰaq-a-gambuu-yin [65b] ulus-i nökögete (qarin) ülidken

Činggis qayan Ibaq-a-beki-yi ǰürčidey-e soyurqaǰu öggürün : [Ibaqa-da ügüler-ün] čimayi (ǰyi) aburi üile [=üligel] čegeǰi : činu öskül-tür üǰesküleng-tei maǰui ese kemebe bi :

köl-i čin-u sibari-tai :
 kölösun čin-u ünür-tei

ese kemebei ǰ-e bi :

ebür-tür köl-tür oroysan :
 ǰerge-tür ǰergelen sayıysan

čimayi-yi ǰürčidey-e soyurqar-un : yeke törö-yi sedkiǰü ǰürčidey-yin

qadqulduyan edür
qalq-a boluysan-u tula :

dayisun kümün-tür
dalda boluysan-u tula :

qayaçaysan ulus-i
qamtudqaȳsan-u tula :

butaraysan ulus-i
bütügeldügsen-ü tusayin tula :

uridu törö mingyan Uruy-ud-ıyan či medeĵü ülegü
(yabu) aqu či kemen ĵarlıy bolba :

törö-yi sedkiĵü čimayi (-yi)ögbe : mön-e qoyi-
na minu uruy bidan-u oro sayuĵu : ene metü tu-
sa kigsen törö-yi sedkiĵü minu üge busu ülü
bolyan uruy-un uruy kürtele : Ibaq-a-yin üli-
ger [=oro] buu tasultuyai kemen ĵarlıy bolba :
basa Ibaq-a-ta ügülerün : Ĵaq-a-gambuu ečiĵe čı-
nu imada [=čimada] (nadur) Asig-temür-bayurči
Alčiy-bayurči qoyar [66a] Ĵayun yeren ulus ög-
čü bülüĵe : edüĵe Alčiqai [=Alčiy] irgen Ĵayun-
-i abču odču öñür-ün sayin-ıyan ende • inĵes-e-
čegen Asig-temür-bayurči-ta nigen Ĵayun talbiĵu
yorči (od) kemebe : basa Činggis qayan Ĵurčidey-
-e ügülerün : Ibaq-a-tur nigen Ĵayun-i-tu öĵbe :

209. [66a] Qubilay-a ügüleriñ :

küčütü-yin küjügin :

böke-yin bögsen bütügedübe či :

ede Qubilai . Ğelm-e Sübegetei . Ğebe . ta dörben sudaqan [=noqas]-iyan (töröl-iyen) sedkigsen (sanaşsan)-tür Ğaruju [=Ğoriyulju] ilegebesü kü :

kür kemegsen-tür

kürü kemkel-ün :

yal kemegsen-tür

qada qayal-un :

čeügen čilayun-i č[e]ürü :

čegel usun-i nitul-un ögbei Ğ-e :

ta Qubilai . Ğebe . Ğelm-e : Sübegetei : ta dörben ünən [=noqas]-iyen Ğorişsan yaĞar-a ilegeju : Boyorči . Tolai [=Muqali] . Boroyul . Čilayun-bayatur ede dörben külüg-üd-iyen derge-tegen a-

bubasu : qadqulduqun [=qadqulduyan] edür bolbasu Ğurčidei . Quyildar qoyar Uruyud Mangyud-iyar-
-iyan uduridqan [=uridayan] bayiyulbasu büki sedkil-iyer [=iyen] amuqu bülüge bi kemebe :
Qubilai čerig-ün üile bügüde-yi [66b] qayal-ju [=aqalaju] (ilyaju) ülegü (medekü) aqu kemen soyurqaju Ğarliy bolba : Bedügün-ü moĞirqay-un tulay-yi [=tula bi] mayulaju yabuju mingyan-i
<imada (nadur)> ese ögbe či : imada Ğöb bui Ğ-e : čimaluy-a mingyalaju eyetüldüju yabuıdaqu kemebe :
basa mön[e] qoyına Bedügün-i uqad ta

210. basa Činggis qayan tenge-dei [=Genigedei] Ibo-a-da [=İnan-a] ügüler-ün :
ta Boyorči Muqali : terigüten noyad-ta Dödei :
Doqolqu tan . čerbin ene [Qunan] qara söni kürkü gendü čino-a : gegegen edür qara keriy-e bolju : negüküi-tür ese negügsen [=ünjıgsen] : nögčiküi [=ünjiküi]-tür ese nögčıgsen [=negügsen]

bulγ-a kümün-lüge

büsi (busud-un) niyur ese Ğubči-şsan (urbayşan) :

öštü kümün-lüge

öbere niyur ese jubci-
ysan (urbaysan) :

Ibo-a [=Qunan] Köke-čos qoyar-ača ey-e ügegü
buu üiledüdkün kemen Jarliy bolba : köbegüd-ün
minu aq-a Joči bui J-e : Ioo-a [=Qunan] Geniges-
-iyen terigülejšü Joči-yin door-a tümen-ü noyan
boltuyai kemen Jarliy bolba : Ibo-a [=Qunan] .
Köke-čos . Degei . Üsün ebügen . ede dörben ü-
Jegsen-iyen ülü niyun : sonosuysan-ıyan ülü qab-
čiqun tede bui J-e :

211. basa Jelm-e-te ügüler-ün
Jarčiyudai ebügen kögürge-ben ügürčü Jelm-e ne-
retei ölögei-tei ene Buryan-qaldun-a-ača bayuşı
irejšü Onan-u Deligün-bolday-a [67a] namayi tö-
röküi-tür bulyan ölögei [=nelkei] ögčü bülege :
tere nököčegsen-ber

bosoγ-a-yin boyol :
egüden-ü emčü (Jaruča)

bolbai J-e : Jelm-e-yin tusa olan bui J-e :

töröküi-lüge töröldügsen :
ösküi-lüge ösülčegsen :

bulyan ölögei [=nelkei] iJayur-tu öljeyi-tü qu-
tuy-tu Jelm-e yisün endel-tür aldabasu : eregü-
-tür buu orotuyai kemen Jarliy bolba :

212. Toluy-a [=Tolun-a] ügüler-
ün : ečige-eče köbegüd öbere mingyan ber medekü
bülüge či : ulus quriyatala ečige-teče öbere ji-
gür bolun Jügeldüjšü [=Jigtüldüjšü] ulus quriyal-
duysan-u tula čerbi ner-e ögbei J-e (eJen noyan)
: edüge öberün oluysan Jögegsen-ıyer-ıyen öbere
mingyan bolju : Turıud-tur eyetüldüjšü ülegü (me-
dekü) aqu či kemen Jarliy bolba :

213. basa Önggür-bayurči-tur Jar-
liy bolurun : yurban Toqurayud : tabun Tarıud
Mengge-tü-kiy-a[n]-u köbegün či Önggür Čangsiyud :
Bayayud-ıyar atuyai : nigen küriy-e bolju či :
Önggür

budang-tur es-e tögeribei J-e či :
bulγ-a-tur ese qayačabai J-e či :

noyitan-a nobsilduşı :
köyiten-e köbsildüjšü yabubai J-e či :

edüge yambar soyurqal abqu kemebesü : Önggür ü-
güler-ün : soyurqal songyuyulbasu : Bayayud aq-a

[67b] degüü minü qari tutum-tur bura tara bui :
 soyurqabasü Bayayud-yügen çiyul̄yasuyai kemebesü
 ğ-e teyin bögesü aq-a degüü-yügen çiyul̄yağu çï
 mede : mingyan-i kemebe (mede) : basa ğarlıy bo-
 lurun : Önggür Boroyul qoyar bayurçin barayun
 ğegün eteged-ün qoyar bayurçin idegen tügeger-ün :
 barayun eteged bayiysad sayuysad-a : ğegün eteged
 ğergelegsen aysan-a ülü dutayul-un : ta qoyar-i
 teyin tügegebesü minü qoyolai ülü quçin sedkil a-
 muyu : edüge Önggür Boroyul qoyar morılağu yabuğu
 olan kümün-e tügegedkün kemen ğarlıy bolba : sa-
 yuri sayur-un yeke tüsürge-yin barayun ğegün e-
 teged idege bisilyan [=basayalağu] (çinan) sayud-
 qun : Tolui tan-lüge tüblen sayutuyai kemen sayu-
 rin ğiyağu öğbe :

214. Boroyul-a ügülerün : eke mi-
 nu Sigi-qutuy : Boroyul . Küçü . Kökeçü . ta dör-
 ben-i irgen-ü nutuy-aça

köser-eçe olğu

köl-tür-iyen dürüğü

köbegüçilen asarağu teğiyer-ün :

küğügün-eçe tan-u tatağu

kümün-lüge saçayü bolyağu :

egem-eçe tan-u tatağu
 ere-lüge saçayü bolyağu :

köbegün-tegen nadur nökör bolyasu kemen teğige-
 bei ğ-e : teğiyegsen açi [68a] eke-te ba nadur
 tusa qariyulbai ta :

qadqulduqui dayisun-tur [=qurdun a-
 yan-tur]

qoçosun ese qonoçulbai

sitüldüğü büküi dayisun-tur

silün ügei ese qonoçulbai ğ-e çï

basa ebüges eçiges-i baraysan östü kiş-tu Tatar
 irgen-i doroyidayulğu ösil ösin kisał kisał Ta-
 tar irgen-i çigün-tür üliğü ülidken kidüküi [=ki-
 duquil]-tur alaydar-un Tatar-un Qargil-sira oçor-
 çay bolun yarçu : ğiçi yadağu ölösçü oroğu ireğü
 eke-tür ger-te sayi erigülsün (erigülün) buyu bi
 kemebe : sayi erigülsün bögesü tende sayu kemeg-
 değü : öröneği iseri-yin üğügür-e sayuğu büküi-
 -tür : Tolui tabun nasutu yadan-a-aça oroğu ire-
 ğü ğiçi güiğü yarçu odun bükü-yi : Qargil-sira
 bosuyad köbegüken-i suyu-tur-ıyan qabçiğu yarçu

yabuǰu ayisur-un (iren) kituy-a-ban temtülǰü ju-
yulun yabuqui-tur Boroyul-un gergei Iltai [=Al-
tani] eke ger-ün dotora bülüge : eke qayilaǰu kö-
begün baraba kemeküi-lüge Iltai eke ger-teče uda-
yaraldun (daru-dayan) güiǰü yarulçaǰu : Qargil-
-sira qoyına-ača güiçeǰü sibilger inu bariǰu nö-
köge yar-iyar-iyar qituy-a [68b] jujulun büküi-
-tür : yar-i inu bariǰu tataqui-luy-a qituy-a-ban
aldaǰıyü : ger-ün umar-a ğetei . ğelm-e qoyar mu-
qulǰir [=muqlar] qara üker ğemlen alaǰu büküi-
-tür : Iltay-yin dayun-tur ğetei . ğelm-e qoyar
süke qituy-a bariǰu : nudurya-iyar ulayadaǰu gü-
iǰü ireǰü Tatar-un Qargil-sira-yi süke qituy-a-bar
mün tende alaǰuyü : Iltai . ğetei . ğelm-e yur-
ban . köbegüken-ü amin aburaysan juldu (ǰöb-iyen
ǰergečen) temeçeldübesü : ğetei ğelm-e qoyar ügü-
lerün : man-i ügei bögesü ödter güiçeǰü ese alaba-
su Iltai em-e kümün (yayaqikü) bülüge : köbegü-
ken-ü amin-dur qoor ülegü (ülü) kürkü (kürgekü)
bülügey-üü : ğil-tu [=juldu] ğöb manuyai bui ğ-e
kemebe : Iltai ügülerün : minu dayun ese sonosba-
su ta ker öçikün [=irekün] bülüge : namayi güi-
çeǰü sibilger inu bariǰu qituy-a jujuluyusan yar
inu tataǰu qituy-a ese aldayan bögesü : ğetei
ğelm-e qoyar-i kürçü iretele köbegüken-ü amin-tur

qoor ülegü kürgekü bülügey-üü kemebei ügülen ba-
rabasu : ğil-tu [=juldu] Iltay-yin bolbai : Boro-
yul-un gergei Boroyul-tur nököge ğigür bolun To-
luy-yin amin-tur tusa bolba : basa Boroyul Kere-
yid-lüge Qalqal(a)ǰid-alus [=eled] qadqulduqui-
-tur Ögedei qoyisiban [=suǰiyasuban] sumun-a [69a]
tustaǰu unbasu : Boroyul degere bayuldaǰu (bayun)
ayuyusan čisun inu amayar-iyar simiǰü : söni qaya-
čilduǰu [=qonolduǰu] manayarsi morin-tur unuyulǰu
sayun yadaqu-yi sundalaǰu : Ögedey-yin qoyına-ača
teberijü böglegsen čisun-i inu simin simin : aman-
-u ğabaǰin-iyar ulaǰaydaǰu Ögedey-yin amin-i ese
kürgeǰü ireǰü bülüge : eke-yin minu ğobaysan ači
qoyar köbegüd-ün minu amin-tur tusa bolbai ğ-e :
Boroyul nadur nököçeǰü

darbayan urıy-a-tan

dayun-tur dem-eče ese qoǰidabai ğ-e :

Boroyul yisün endel endebesü buu aldatuyai /eri-
güü-tür buu orotuyai/ kemen ğarlıy bolba :

215. basa ökin uruy-tayan soyur-
qal ügegüy-e [=öggüy-e] kemebe :

216. basa Üsün ebügen-e ügülerün :
Üsün Ibo-a [=Qunan] . Köke-čos . /Degei/ ede dör-

ben üjēgsen sonosuysan-ıyan ülü nıyūn . ülü qab-
čin Jııyan aqun bülüge : Mongyol-un törö noyan
mör beki bolqu yosun ajuyu : Baıarin aq-a-yin
uruy bülüge : beki mör bidan-u dotora degere-e-
če beki mör Üsün ebügen-tür boltuyai : beki er-
gürün

čayan aṽta unuyulju :
čayan degel emüskeju

sayurin-u degere
sayulju :

degedü ene siren-tür sideju takin atuyai kemen
jarliq bolba :

217. basa Činggis qayan [69b]

Quyildar anda qadqulduyan-dur amin-ıyan örejü
urida aman negegsen tusa-yin tula uruy-un uruy-a
inu kürtele önečid-ün abliq-a (alba) abun atuyai :
kemen soyurqal jarliq bolba :

218. basa Čayan-yoo-a-yin köbegün
Narin-toyoril-a jarliq bolurun : ečige činu Ča-
yan-yoo-a minu emüne kičigeju qadqulduqu bolun
Dalan-baljud-ta qadqulduqui-tur Jamuq-a-ta alay-
daluy-a : edüge Toyoril ečige-yügen tusayin tula :

önečid-ün abliq-a abun atuyai kemegeju : Toyo-
ril ügülerün : soyurqabası Negüs aq-a degüü qa-
rı tutum bur-a tara bui : Negüs aq-a degüü-yü-
gen čiyulyasuyai kemebesü : [Činggis qayan] Jar-
liq bolurun : teyin bögesü Negüs aq-a degüü-yü-
gen čiyulyajü čı uruy-un uruy kürtele mingyan-i
medeju ülegü (ejelekü) aqu kemen jarliq bolba :

219. basa Torıyan-sıra-ta jarliq
bolurun : namayi(-yi) üçüken čay-tur Tayičiyud-
un Tarıutai-kiriltuy aq-a degüü-te egerigdeju
barıydabası : tende aq-a degüü-tegen nayıdayda-
mu (ılaydamu) kemen Torıyan-sıra Čılayun Čımbai
köbegüd-türıyen Qadaıyan neretei ökin-tegen asa-
rayulju niyuju aju namayi(-yi) talbiju ilegebei
j-e ta : tere tusayin sayin-i [70a] čin-u sed-
kiju : qara söni jегüdün-tür : gegen üdür čege-
jin-dür sedkiju yabubai j-e bidan-i [=bi ta j-e]
: edüi [=nadur] Tayičiyud-ača udayan irebei j-e
ta : edüge bi tan-i soyurqasu yambar soyurqal ta-
yalaqun ta kemebe : Torıyan-sıra Čılayun Čımbai
köbegüd-ıyer-ıyen bolun ügülerün : nutuy darqa-
lası Merkid-ün yajar Selengge-yi nutuylaju dar-
qalası kemebei : basa busı soyurqal qayan-u jar-
liq medetügei kemebei : tegün-dür qayan jarliq
bolurun : Merkid-ün yajar-i Selengge-yi nutuyla-

ǰu darqalaǰad uruy-un uruy-a kürtele qorçilayulǰu
 ötöglegülǰu darqalaǰu : yisün endel-tür ereǰü-tür
 buu orotuyai kemen ǰarliǰ bolba : basa Čilayun
 Čimbai qoyar-un ügüleǰsen : üges-i sedkiǰü ker
 aydaqu [=qandaqu] : Čilayun Čimbai ta qoyar eǰü-
 ge sedkil-iyen ügüledkün ügülekü bögesü dutayuban
 yuyuu bögesü ǰayur-a kümün-e buu kelegülüdkün :
 öber-ün beyes-iyer amaǰar nadur öbesüben sedkigsen-
 -iyen keledkün : dutayu-yuyan öbesüben yuyudqun
 kemen ǰarliǰ bolba : basa Torǰan-sira . Badai
 Kisiliǰ ta qoyar tarǰud [=darqad] basa darqalar-
 -un : [7ob]

olan dayisun-tur [ayulǰu]
 olǰa olbasu oluysabar abudqun :
 oroǰ-a görögesün-tür abalabasu
 alaysabar abudqun

kemen ǰarliǰ bolba : Torǰan-sira kemebesü Tayiči-
 yud-un Tödöge-yin aran aǰuyu ǰ-e : Badai Kisi-
 liǰ qoyar kemebesü : Čeren-ü aduyučı aǰuyu ǰ-e :
 eǰüge minu turuy qorçilayulǰu öteglegülǰu darqala-
 lan ǰirǰadqun kemen ǰarliǰ bolba :

220. basa Nayay-a-ta ügülerün :
 Sirgetü ebügen Alay Nayay-a köbegü-lüǰe-ben ta

Tarǰutai-kiriltuy-i bidan-tur bariǰu ayisur-un :
 ǰayur-a Qudqul-nuyu-da kürčü tende Nayay-a ü-
 gülerün : tus qayan-iyen ker tebçijü bariǰu od-
 qu bida kemeǰü tebçin yadaǰu talbiǰu ileǰeǰü :
 Sirgetü ebügen Alay Nayay-a köbegün-lüǰe-ben
 ireǰü tende Nayaya-bildayur ügüler-ün : tus qa-
 yan-iyen Tarǰutai-kiriltuy-i ǰartaǰu ayisur-un :
 ǰiči tebçin yadaǰu talbiǰu ileǰeǰü bi : Činggis
 qayan-a kücü öǰgür-ün irebei : tus qayan-iyen
 ǰartaǰu irebesü tus qayan-iyen ǰartaysad arad
 mön-e qoyına ker itegegedkün ede kemeküi bülü-
 ge : qayan-iyen tebçin yadabai kemebesü tede tus
 qayan-iyen tebçin yadaysan yosu yeke [71a] tö-
 rö-yi sedkiǰügüi kemen üǰe inu ǰöbsiyen čü nigen
 üile-tür tüsiy-e kemelüǰe : eǰüge Nayay-a tüb-ün
 tümen-i medetüǰei kemen ǰarliǰ bolba : naiman
 sirǰ-a morin-i nekeküi-tür naran-i kiltus kiǰü
 ǰarqui čay-tur učaraǰu : nasun büri küčüben öǰbei
 kemen eǰüge Boyorči-ta barayun ǰar-un tümen-i
 medegülbei : dayisun-i darulčaysan olǰa-yi oro-
 yul(ul)čaysan : morin-iyen del degere naran ǰar-
 yaǰu : segül degere budang talbiǰu dayisun-u
 mör-i töǰorigülǰü : esen mendü abču ireǰsen ǰa-
 layir-tay-yin sayin Muqali küčün öǰgüǰsen olan
 bui kemen : güi-ong čingseng tayisi čola öǰču

ǰegün yar-un tümen-i medegülbei :

221. ǰebe Sübegetei qoyar öberün
oluysan ǰögegsen-beriyen mingyalatuyai kemebe :

222. basa Degei . qoniçi-ta büg-
dügüli çiyulyaǰu mingyan-i medegülbe :

223. Küçügür moçida irgen dutay-
daǰu endeçe tendече qubçiǰu ǰerge-teçe [=ǰadaran-
-aça] Muluqalaqu ǰüg-iyer nököçelügei : Küçügür
Muluqalaqu qoyar nigen-e mingyalaǰu eyetüldüǰü
aǰdaqun kemebe :

224. ulus bayiylulçaysan-i ǰögel-
dügsed-i [=ǰobolduysad-i] anu mingyad-un noyad
bolǰaǰu mingy-a mingyalaǰu mingyad-un noyad ǰayud-
-un noyad arbad-un noyad-ta tümed-ün [71b] no-
yad-ta soyurqal ögtekün metüs-e soyurqal-i ögçü
soyurqal ǰarliy bolqun-a bolǰu : ǰarliy bolurun :
urida nayan kebtügülsü-tü dalan turqay-ud . ke-
sig-ten-tü bülüge : edüge möngke tengri küçün-
-tür : tengri yaǰar-a küçün auy-a nemegeǰü :
kür ulus-i soyurqaydaǰu yayça ǰiluy-a-tur-iyen
oroyluysan-tur edüge nadur kesig-ten turqay-ud
mingyad-aça ilǰaǰu oroyludqun (yabuyludqun) :
kebtügül qorçin turqay-ud oroylurun : tümen dü-
gürgen oroyludqun kemen ǰarliy bolba : basa ke-
sig-ten oroyluqui-tur ǰarliy bolba : mingyad

mingyad-ta tungqayar-un (ilyan) bidan-tur kesig-
-ten-i oroylur-un (yabuyl-un) tümed-ün mingyad-
-un ǰayud-un noyad-un köbegüd düri-yin kümün-ü
köbegüd-i oror-un (yabuyl-un) erdem-üd-ten sil
sayitan bidan-u dergede yabuqun metüs-i oroyl-
tuyai (yabuyltuyai) : mingyad-un noyad-un kö-
begüd anu : arban nököd-tü nigen degüü-yi daǰa-
yulǰu iretügei : ǰayud-un noyad-un köbegüd-i a-
nu oroylur-un tabun nököd-tü nigen degüü-yi
daǰayulǰu iretügei : arbad-un noyad-un köbegüd-i
anu düri-yin kümün-ü köbegüd-i oroylur-un ǰur-
ban nököd-tü [72a] nigen degüü-yi daǰayulǰu
iǰayur-un kü mingyan ulay-a küçü ǰasaǰu iretügei :
bidan-u dergede yabuylqun-i böked-ün [=bökel-
-ün] mingyad-un noyad-un köbegüd-te arban nököd
iǰayur-un mingyan ǰayun-aça qubçiǰu (qubilaǰu)
ögtügei : eçige-yügen öggügsen qubi kesig böge-
sü bey-e yad (yar)-iyar oluysan ǰögegsen er-e
aǰta kedüi bögesü inu emçü : qubi-aça anggida
bidan-u kemleksen kem-iyer qubçiǰu (qubilaǰu)
teyin ǰasaǰu : ǰayud-un noyad-un köbegüd-te ta-
bun nököd bolyan arbad-un noyad-un köbegüd-te
düri-yin kümün-ü köbegüd-te ǰurban nököd mün
yosuyar emçü : qubi-aça anggida mün teyin qubçi-
ǰu ögtügei (qubilaǰu) kemen ǰarliy bolba : ming-

ʔad-un ʔayud-un arbad-un noyad olan kümün bidan-
 -u ene ʔarliʔ kürgegülüged sonosuyad bürün : da-
 baqun arad aldaltan (gem eregüü-tü) boltuyai :
 bidan-tur keseg [=kesig] oroqun (yabuqun) aran
 bultariʔu ülü bolqun bidan-u dergede yabuqui-ban
 berkesiyebesü : busu kümün-i oroyulʔu tere kümün-
 -i eregüleʔü nidün-ü eçin-e qola ʔaʔar-a ilegey-e
 kemen ʔarliʔ bolba : dotona bidan-u dergede ya-
 buʔu surulçasu kemeʔü irekün arad-i buu idqatuyai
 kemebe :

225. qayan-u ʔarliʔ boluy(a)sa-
 bar [72b] mingyad-un ʔayud-un arbad-un noyad-un
 köbegüd-i mün kü ʔarliʔ-un yosuyar ilʔaʔu ʔar-
 ʔaʔu ireʔü [urida] nayan kebtegül bolba : te-
 güni naiman ʔayun bolyabai : naiman [ʔayun] de-
 gere mingyan dügürgetügei kemebei : kebtegül oro-
 qun-i buu udaʔatuyai [=idqatuyai] kemen ʔarliʔ
 bolba : kebtegül-i Yeke-negürin aqalaʔu : mingyan
 medeʔü atuyai kemen ʔarliʔ bolba : urida dörben
 ʔayun qorçin-i ilʔabai : ilʔaʔu qorçin-i ʔelm-e-
 -yin köbegün Yisün-töge aqalaʔu Tügey-yin köbegün
 Bügidei tan-luy-a eyetüldüʔü atuyai kemebe : tur-
 qay-ud-luy-a qorçin keseg [=kesig] kesig-tür o-
 roldur-un : Yisün-töge nigen keseg [=kesig] qor-
 çin-i aqalaʔu orotuyai : Orad-tan [=Oruyday] ni-

gen keseg [=kesig] qorçin-i aqalaʔu orotuyai :
 Albalan <Albalan> [=Lablaya] nigen keseg [=ke-
 sig] qorçin-i aqalaʔu orotuyai : qo(o)r aysa-
 quy-a turqay-ud keseg keseg [=kesig kesig] qor-
 çin-i teyin aqalaʔu oroyultuyai : qorçin-i ming-
 yan dügürgeʔü Yisün-töge aqalaʔu atuyai kemen
 ʔarliʔ bolba :

226. urida Egüle-çerbi-luy-a
 oroyan turqay-ud degere mingyan dügürgeʔü ; Bo-
 yorçi-yin uruy-aça Egüle-çerbi medetügei keme-
 be : nigen keseg [=kesig] turqay-ud mingyan-i
 Muqali-yin uruy-aça Buq-a medetügei kemebe :
 Ilügey-yin uruy-aça [73a] Alçidai nigen ming-
 yan turqay-ud-i medetügei kemebe : nigen mingyan
 turqay-ud-i Dödei-çerbi medetügei kemebe : ni-
 gen mingyan turqay-ud-i Doqolqu-çerbi medetügei
 kemebe : nigen mingyan turqay-ud-i ʔurçidey-yin
 uruy (töröl)-aça Çanai medetügei : nigen [ming-
 yan] turqay-ud-i Alçi-yin uruy-aça Ayutai mede-
 tügei kemebe : nigen mingyan turqay-ud-i Arqai-
 -qasar nigen mingyan ilʔaʔsan bayatud-i medeʔü
 olan edür turqay bolʔu altan amin minu sakitu-
 yai : qadqulduyan edür urida bayiʔu bayatud bol-
 ʔu qadquldutuyai kemen ʔarliʔ bolba : mingyad
 mingyad-aça ilʔaʔu iregsed naiman mingyan tur-

qay-ud bolba : mingyad mingyad-ača ilyaŋu iregsed
naiman mingyan turqay-ud bolba : kebtægöl qorçin-
-luq-a qoyar kü mingyan bolba : tümen kesig-ten
bolba : basa ŋarliy bolurun : bidan-u čayada (či-
nadu) tümen kesig-ten-i bökeleŋü yeke yool bolun
atuyai kemebe :

227. basa ŋarliy bolurun : turqay-
-ud dörben kesig-üd-ün etügölekün [=ötögölekün]-i
tüsir-ün : Buq-a nigen keseg [=kesig] kesig-ten-
-i medeŋü kesig ŋasaŋu orotuyai (yabutuyai) Alči-
dai nigen keseg [=kesig]-i medeŋü kesig-ten-i ŋa-
saŋu orotuyai : Dödei-čerbi nigen keseg [=kesig]
kesig-ten-i medeŋü ŋasaŋu orotuyai : Doqolqu-čer-
bi nigen keseg [=kesig] kesig-ten-i ŋasaŋu [73b]
orotuyai : kemen kesig oroqui ŋarliy tungyayar-un
(ileger-ün) kesig oror-un kesig-ün noyan öber-
-tür-iyen kesiglegsən kesig-ten : bütögeŋü [=bü-
güdkeŋü] kesig oroŋu yurban qonolduŋu yegüdketü-
gei : kesig-tü kümün kesig oyarabasu tere kesig
oyarayşan kümün-i yurban beriyes süitügei (güb-
sitügei) : mün kesig-tü nököge kesig oyarabasu
doloyan beriyes süitügei : mün kümün bey-e yad
(yar) ebeçin ügei kesig-ün noyad-ača ey-e ügegü
mün kesig-tü yurban-ta kesig oyarabasu : yuçin
doloyan beriyes süidked bidan-tur yabuqui-ban ber-

kesiyen aŋuyu : eçin-e qola yayar-a ilegey-e kemen
ŋarliy bolba : kesig-üd-ün noyad öteges yutuyar
kesig-tür ene ŋarliy kesig-ten-e sonosuyad ese
sonosqabasu kesig-üd-ün öteges aldal-tan boltu-
yai kemebe : ŋarliy sonosuyad bürün : dababasu
ŋarliy-un yosuyar kesig oyarabasu kesig-üd-ten
aldal-tan boltuyai kemen ŋarliy bolba : kesig-üd-
-ün öteges endebe [=aqalaydaba] ele kemen saçayun
oroşşan minu kesig-ten-i nadača ey-e ügegü buu
ŋasaŋdaqun ŋasaŋ köndebesü nada ŋiyadqun mökör-
göldekü (alayulqu) yosutu bögesü bida mökörigü-
lüyü nisiydaqun (göbsigdekün) yosutu bögesü kebt-
göl-ün [74a] nisiqun ŋ-e alabai [=aqalaba] ele
kemeŋü saçayun kesig-ten-i minu öber-ün yar köl
kürgeŋü : beriy-e beriyedebesü beriy-e-yin qa-
riyu beriy-e kü : nidury-a[n]-u qariyu nidury-a-
-bar qariyultuyai kemebe :

228. basa ŋarliy bolurun : yada-
yadu mingyad-un noyad-ača minu kesig-tü degere
bui ŋ-e : yadayadu ŋayud-un arbad-un noyad-ača
minu kesig-tü-yin köteçi degere bui ŋ-e : kesig-
-ten-tür yadayadu mingyalıy-ud saçayun bolŋu deng-
geçen minu kesig-ten-tür kereldübesü : mingyalıy-
-ud-un kümün-i eregülüy-e (ŋasaŋlay-a) kemen ŋar-
liy bolba :

229. basa ĵarlıy bolurun : kesig-
 -üd-ün noyad-a ĵarlıy tunḡāyār-un qorčın turqay-
 -ud kesig oroĵu edür-ün yabudal ĵüg ĵüg mör mör-
 -tür-iyen yabuĵu : naran-u yaltay-a kebtægül-e
 ĵayılaĵu yadan-a yarču qonodqun : bidan-tur söni
 kebtægül qonotuĵai : qorčın-tur qoyar bayurčın-i
 ayay-a saba kebtægül-e daĵalĵaĵu [=taĵalĵu] odtu-
 ĵai : yadan-a qonoysan qorčın turqay-ud bayurčın :
 bidan-i silü idetel-e kirüge (ködöge)-tür sayuĵu:
 kebtægül-tür kelelčeĵü (ügüleĵü) silü iden baraba-
 su qorčın qo<o>r-tu[r] turqay-ud-tur-ıyan bayur-
 čın ayay-a saba-tur-ıyan daĵalĵatuyai [=taĵaral-
 dutuyai] : [74b] kesig mün mün ene q[a]uli-bar
 teyin kitügei kemen ĵarlıy bolba : naran singgegsen-
 -ü qoyına ordo-yin qoyınayun (qoyin-a) urıdayun
 (emüne) ketügelĵen yabuqu kümün-i : kebtægül bari-
 ĵu qonoĵu : manāyār kebtægül üges-i inu asaĵtuyai :
 kebtægül kesig yegüdkeldür-ün : bey-e [=belge] anu
 toĵolaĵu [=taĵulĵu] oroĵu iretügei : yegüdkeĵü yar-
 qun-a kebtægül toĵolaĵu [=taĵulĵu] yarču toĵolaĵu
 [=taĵulĵu] oroĵu odtuyai kemebei : kebtægül söni
 ordo orčın kebtęü egüden daruĵu bayıysan qoyına
 kebtægül söni oroqun aran-i ekid (terıgün) anu
 dalbaru (qay-a) mürüs (müren-tür) anu bayutal-a
 (kürtele) čabčiĵu oĵortaqun (orkıydaqun) yaĵaral

(yaĵaraqun) keleten aran irebesü kebtægül-tür kelele-
 ĵü ger-ün umara-ača kebtægül-lüge qamtu bayıĵu ke-
 lelegültügei kemebei : kebtægül-eče deger-e sayu-
 ri ken ber buu sayutuyai : kebtægül-eče kelen ügei
 ken ber buu yabutuĵai : kebtægül-ün degegün ker
 ber buu orotuĵai : kebtægülün ĵaĵayun ken ber buu
 yabutuĵai : kebtægülün toĵ-a buu asaĵtuyai : kebtę-
 gülün degegün yabuqun aran-i kebtægül barıtuĵai :
 ĵaĵayun yabuqun aran-i kebtægül barıtuĵai : toĵ-a
 asa[γ]qun kümün-i kebtægül tere edür unuysan aĵta e-
 megel qaĵayār-tu-yi emüsügsen qubčasun [75a]
 selte-yi kebtægül abtuyai : kemen ĵarlıy bolbai :
 Elčıgıdei itegel-tü bögetele ĵilda (ĵergečen) keb-
 teĵülün degegün yabuqu bolun kebtægül ber bari-
 luĵ-a :

CHAPITRE X

230, basa jarliq bolurun :

egületei söni

erüketei ger-i minu

egeren (ergiçen) kebteju

oron-tur nuta untayulju : qan [=ene]

oron-tur kurgessen

ötegüs kebtegül minu :

odu-tai söni

ordo ger-i minu

orçin kebteju :

oron dotora ese untaysan [=oçjadqay-
san]

öljei-ten kebtegül minu :

ündür oron-tur kürgebe .:.

siyuryan boroyon-a

silgüdken büküi jüsken-e [=jügen-e]

çidqun büküi qura-ta :

si[[l]]tesütei ger minu orçin

çirim ülü kin bayiju

Jirüken amuyuluysan

çing sedkil-tü [kebtegül] minu :

Jiryalang-tu oron-tur kürgebe :

ibul-un büküi dayisun dotora :

erüge [=irge]-tei ger-i minu orçin

irmes ülü kin idqaju bayiysad

itegel-ten kebtegül minu :

uyils-un qo(o)r

ubis kiküi-tür (ürbidkeküi)

udal ügei bayidaltan

uriyarqun kebtegül minu

qud [=qutan qor]

qubis (qudqulaqui) kiküi-tür :

qoçid ese bayiysan :

qurdun yabudal-tan kebtegül minu :

öljei-ten kebtegül-i minu :

öteges kebtegül kemedkün :

Egüle-çerbi-luy-a oroysan dalan turqay-ud-i ye-
kes turqay-ud kemedkün : Arqay-yin [75b] baya-
tud-i öteges bayatud kemedkün

Yisü[n]-töge Bügidei tan qorčın-i
yebes qorčın kemedkün

kemen ĵarlıy bolba :

231. yeren tabun mingyad-ača minu
bey-e čayada (sıdar) amalan [=emčülen] ilyaĵu i-
regsed tümen [emčü] kesig-ten-i minu : mön-e qo-
yına minu oro sayuysan köbegün [uruĵ-un] uruĵ-ud-
-ta minu ede kesig-ten-i geriyes metü sedkiĵü ülü
gemürigülün sayitur asaradqun : ede tümen kesig-
-ten-i minu ertekid [nendügüd] (erten-ü) qutuĵ-tan
kemeĵü ülegü (ülemĵi) aydaqı kemebe:

232. basa ĵarlıy bolurun : ordo-
-yin čerbi ökid-i ger-ün köbegüd temegečın üker-
čın-i kebtegül basayalaĵu (tobčılaĵu) ordo ger
tergen-i asaratuyai : ayay-a saba kebtegül kü asa-
ratuyai : bidan-u undan idegen kebtegül kü daru-
yalatuyai : ödken miqa-yi kebtegül daruyalalaĵu bol-
yatuyai : undan idegen qoor qomsa bolbasu daru-
yalaysan kebtegül-eče eriy-e kemebei : qorčın idegen
undan tükeger-ün : daruyalaysan kebtegül-eče ey-e
ügei buu tükegetügei kemebei : ordo ger-tür oro-
qu yarqu-yi kebtegül ĵasatuyai : egüden-tür kebte-
gülün egüden-eče ger čayada (ĵiqada) bayıtuyai :
kebtegül-eče qoyar kümün oroĵu tösürge barıtuyai

kemebei : kebtegül-eče nutuĵčın yabuĵu ordo ger
bayulıyatuyai kemebei : bidan-i sibayulan [76a]
abalan yabuqui-tur kebtegül bidan-luĵ-a abalal-
dun yabutuyai : ger tergen-tür ĵarım-ud-ıyan
čaylaĵu talbituyai kemebei :

233. basa ĵarlıy bolurun : bidan-
-u bey-e čerig ese yarbasu kebtegül bidan-ača
anggida čerig buu yartuyai kemebei : eyin kemegü-
lüged ĵarlıy dabaĵu kebtegül-i nayıdaĵu : čerig
yarıyad čerig medekü čerbi aldal-tan boltuyai
kemen ĵarlıy bolba : kebtegül-i čerig ker ülü yar-
yaqui kememüi ta : kebtegül minu altan amin saki-
mu : sibayulan abalan yabuqui-tur ĵobaldumui :
ordo ger qadayalalduĵu negüküi-tür örüg-tür ger
tergen asaramui : minu amin sakiĵu qonoqu kilbar-
-uu : ger tergen yeke ayuruĵ [negüküi-tür] saki-
qui-tur [=sayuqui-tur] asaraqı kilbar-uu : teyin
dabqur qaıas qaıas yabudal kemeĵü bidan-ača ang-
gida öbere čerig buu yabutuyai kemeküi inu teyi-
mü bui ĵ-e kemeĵügüi :

234. basa ĵarlıy bolurun : Sigi-
-qutuĵ-luĵ-a kebtegül numu quyay ĵebe asaraĵu tü-
gegeldütügei : aıtas-ača ačıraĵu ögesin ačılĵu ya-
butuyai kemebei : kebtegül-eče čerbin-luĵ-a ayu-
rasu tügegeldütügei kemebei : qorčın turqay-ud-

-un nutuγ ĵiγar-un Yisü[n]-töge Bügidei tan qor-
 čin Alčidai Egüle Aγutai [76b] tan turqay-ud
 ordo-yin barayun eteged yabutuγai : Buq-a Dödei
 Doqolqu Čanai tan čerbi ordo-yin ĵegün eteged
 yabutuγai : kebteγül ordo ger tergen-ü barayun
 ĵegün eteged yabutuγai : Arqay-yin bayatud ordo-
 -yin urida yabutuγai kemebei : kebteγül ordo ger
 tergen asarayad ordo-yin dergede barayun ĵegün
 eteged yabutuγai kemebei : bürin kesig-ten tur-
 qay-ud-i ordo orčın ordo-yin ger-ün köbegüd-i a-
 duyučın temegečın ükerčın qoničın-i ordo ger-ün
 [=dar-un] Dödei-čerbi uqajū atuyai kemen tüsigül-
 be : Dödei-čerbi darun aju : ordo-yin qoyına-ača

qoγ abču

qomoγul tüleĵü yabutuγai

kemen ĵarlıy bolba : ::

235. [85b] basa Qubilai noyan-i
 Qarluy-ud-tur čayurayulba (čeriglegülbei) : Qar-
 luyud-un Arslan qayan Qubilai-tur elsen ireĵü-
 güi : Qubilai noyan Arslan qayan-i abuyad ireĵü
 boyda Činggis qayan-tur ayulĵaba : ey-e [=es-e]
 bulyalduba kemen Arslan-i soyurqajū Al[a]γ-a-beki-
 -yi ögbe : Qarluyud-un Arslan-tur Alay-a-beki-yi

ögčü egüskeküi-tür boyda Činggis qayan soyun ĵar-
 liy bolurun :

236. [86a] basa Sübegetei ba-
 yatur-i temür tel[e]getü Merkid-ün Toγtay-a-yin
 Qudu Čilayun terigüten köbegün-i inu ayan čayur-
 laju (mordajū) Čui-müren-e güičeĵü muqudqajū
 (daruju) irebe : ::

237. basa Ĵebe Naiman-u Külüg
 [=Küčlüg] qayan-i nekeĵü Sariy-γoola [=qun-a]
 güičeĵü Külüg [=Küčlüg] qayan-i muqudqajū ire-
 be ::

238. Uyiγud-un Iduqud boyda Čing-
 gis qayan-dur elči ilegeĵüğü : Abırq-a [=Adkiray]
 Darbai qoyar elčın-iyer öčiĵü ilegerün :

egülen arilju

gegen [=eke] naran üĵegsen metü

möyilsün qayılajū

müren usun oluγsan metü :

boyda Činggis qayan-u ner-e aldar sonosču masi
 bayasba : qayan soyurqabasu

altan büse-yin qorgis-ača

al degel-ün ürtesün-eče olbasu :

dabtayar köbegün činu bolju küču [86b] ögsü :
kemen öčijü ilegejügi : tere üge-tür boyda Činggis qayan soyurqaju ügüleju ilegerün öki öggüy-e
dabtayar köbegün boltuyai : altan mönggün subud :
tanas dardas . način . torγod abuyad Iduqud ire-tügei kemeju ilegebesü Iduqud soyurqaydabai kemen
bayašču altan : mönggün subud tanas . torγod . način . dardas . ayurasun abuyad ireju : Iduqud .
boyda Činggis qayan-a ayuljaba : Iduqud-i soyurqaju : Al-altun-beki-yi ögbe : ::

239. basa taulai jil-a Joči-yi
barayun yar-un čerig-üd-iyer oy-yin irgen-tür
morilayulbai : Buq-a yaJarčilaju odba : Oyirad-un Quduq-a [87a] -beki tümen Oyirad urid elsen
oroju irebe : ireju Joči-yi uduridču tümen Oyirad-tur yaJarčilaju Singsing [=Siysid]-tur
orojulba : Joči Oyirad . Buriyad : Baryud : Ubsus [=Ürsud] . Qabsay [=Qabqanas] Tumbas [=Tubas]-
-i oroquluyad tümen Qirgisud-tur kürbesü Qirgisud-un noyad Yedi:-inal Aldi-er(-e) Örbeg-digid-ün
noyad elsen (eyetün) oroju čayan šongqor čayan aytas qara bulağan abuyad ireju Joči-ta ayuljaba :
Sibir Kešdim Bayid Tuqas Teleng Tögöles Tas Baĵi-

gid-ača inaysi-da oy-yin irgen-i Joči oroqulju
Kirisud-un tümed-ün mingγad-un noyad oy-yin irgen-ü noyad-i abuyad : ireju boyda Činggis qayan-tur
čayan šongqor čayan aytas qara bulağan-iyar ayuljaba : Oyirad Quduq-a-beki-yi uytun urida elsen
(eyetün) tümen Oyirad-iyar udurid-un irebe kemen : Jarliy soyurqaju köbegün-e inu Inalči-ta Sečeyigen-i
ögbe : Inalči-yin aq-a Törölči-te Joči-yin ökin Qoluyiqan-i ögbe : sutu boyda Činggis qayan
Joči-yi soyurqaju ügülerün : köbegüd-ün minu aq-a Joči či ger-teče sayi yarču mör sayitu : oduysan
yaJar-a er-e ayta-yi [87b] ülü sirgiyan : ülü Jobayan ölĵei-tü oy-yin irgen-i oroqulju irebe či :
irgen čimada ögsü kemen Jarliy bolba : ::

240. basa Boroqul noyan-i Qori-tümed irgen-tür
čayurlayulba (čerig mordayulba) : Tümed irgen-ü noyan Dayidaqul-soqor ükübesü em-e
inu Botoqui-taryun Tümed irgen-i medeju ajuyu : Boroqul noyan kürču yurban aran yeke čerig-ün urida
yabur-a odču üde jilda uqamsar berke oi-dur orum-iyar yabuqun bolun (yabun atala) qarayul inu
qoyinayun dermedteju (genedte) orum boyoju Boroqul noyan-i bariju alajuju : [88a] Tümed irgen
Boroqul-i alaba kemen medeju : boyda Činggis qayan masi kilinglaju öbesüben morilan tuqurbibasus Bo-

yorči Muqali qoyar bayilyan idqabası . Jiči Dör-
 betei Dörbei-doysin-i tüsijü ilegerün : çerig
 yadayun-a [=qatangyuy-a] jasaju möngke tengri-yi
 jalbariju Tümed irgen-i oroyulun sori kemen Jar-
 liy bolba Dörbei çerig Jasar-un urida çerig-üd
 yabuqu qarayul-un sayuqu [=saququ] mör orum sü-
 bes-tür : oytaryu ibegel sakiyulju ulayan buq-a-
 -yin yabuysan mör-lyer çerig-üd Jasaşulur-un :
 toy-a-tu kümün jirüken yadabası nisiquy-a er-e-
 -tür arban müsüd ergügülju süke uli kirüğe cügü-
 çi ere-yin Jer Jebseg Jasaşulju ulayan buq-a-yin
 yabuysan mör-dür bayıysan modun-i oytal-un çabçi-
 ju kirügedegülju mör bolşaju : aşulan degere yar-
 basu Tümed irgen-ü erüke degere-eçe gerüd-tür
 [=gened] qurimlan sayuqui-dur daulibai (dobtobai)
 :

241. urida Qorči-noyan Quduq-a-
 -beki qoyar Tümed-e bariydaşu Botoqui-taryun-dur
 aşuju : Qorči-yin bariydaşu yosun Tümed irgen-ü
 ökin yoyas-tan yučin em-e abtuşai kemen Jarliş
 boluşsan-tur : Tümed irgen-tür ökin abqu kemen
 [88b] odqu bolun urida elseşsed (eyetüşsen) ir-
 gen Jiči bulş-a (dayişun) bolşu Qorči-noyan-i
 barişuju : Qorči Tümed-e bariydaşuju : kemen boy-
 da Çinggis qaşan medeşü oy-yin irgen-ü yabudal

Quduq-a medemü j-e kemeşü ilegebesü : Quduq-a-be-
 ki basa bariydaşuju : Tümed irgen-i oroyulun ba-
 rabası : Boroyul-un yasun-u tula : Jaşun Tümed-i
 ögbe : Qorči-tur yučin ökin ögbe Quduq-a-beki-de
 Botoqui-taryun-i ögbe :

242. [89a] sutu boyda Çinggis
 qaşan Jarliş bolşu eke-de köbegüd-e degüü-ner-e
 irgen ulus ömçi öggüy-e kemen öggür-ün : ulus qu-
 rıyan yabuysan [=Jobaşsan] eke bui j-e : köbegün-
 -ü minu aq-a Joçi bui j-e : degüü-ner-ün minu
 nilq-a Odçigin bui j-e : kemeşü eke-de Odçigin-u
 qubi-luy-a tümen irgen-i eke odşan degüü qoyar-a
 ögbe : eke çimadçu ese dongyodba : Joçi-da yişün
 mingşan irgen ögbe : Çayaday-a naiman mingşan ir-
 gen ögbe : Ögedey-e tabun mingşan irgen ögbe :
 Toluy-a tabun mingşan irgen ögbe : Qasar-a dörben
 mingşan irgen ögbe : Alçiday-a qoyar mingşan ir-
 gen ögbe : Belgetey-e nigen mingşan tabun Jaşun
 irgen ögbe : Darıtay-a Kereyid-lüğe bolulçaba ke-
 men nidün-ü eçin-e eçüdkey-e kemeşü : Boyorçi
 Muqali Sigi-qutuş yurbaşula duradşar-un [89b]
 şal-ıyan şönögekü metü : öber-ün ger-ıyen ebdeki
 metü : şayin eçige-yin çinu gerıyes abaş-a çinu
 qoçorçu amu : ker tebçikü ese uşaşsan-tur bütügei
 (barıtuşai) : şayin eçige-yin çinu nilq-a nutuş

üni butarayulçaju atuyai : kemegdejü qabar-aça
üni senggetele [=qangsitala] qaγas kelelegdejü
j-e : teli kemen sayin ečige-yi sedkiju Boyor-
či : Muqali Sigi-qutuγ ede γurban-u kelen-tür
amurliba j-e :

243. eke-de Odčigin-e tümen ir-
gen ögčü noyad-aça Kücü : Kökečü : Jungsoi Qor-
yasun : dörben-i tüsibe (ögbe) : Jöči-de Qunan
Mönggür Kete γurban-i tüsibe : Čayadai-tür Qa-
radur [=Qaračar] Möngke Iduγudai γurban-i tüsi-
be : basa jarliγ bolurun : Čayadai kečegü buyu :
Köke-čos üde manāγar dergede aju : sedkigsen-i-
yen kelelen atuyai kemen jarliγ bolba : Ögedei-
-tür Ilüge . Degei qoyar-i tüsibe : Tolui-tür
Jedei . Bala qoyar-i tüsibe : Qasar-tür Jebke-yi :
Alčidai-tür Čayurqay-i tüsibe : ::

244. [94b] Qongqotan-u Menglig
ečige-yin doloyan köbegüd bülüge : doloyan-u dum-
dadu Kökečü Teb-tengri bülüge : doloyan Qongqotan
Qasar-i ömeregü jančiba : Qasar doloyan Qongqo-
tan-a jančiydaba kemen boyda Činggis qayan-a sö-
gödbesü : boyda Činggis qayan : busud-a kilingla-
ju ayur [=aqui] dumda kelelekü bolun qayan kiling-
laju Qasar-tür ügülerün : amidu-da ülü ilaydaqy-
-aça bülüge či : yekin ilaydaba či kemebesü : Qa-

sar nilbusu aldayad bosču yorčiju Qasar muγuyi-
laju γurban edür ese irebe : Teb-tengri boyda
Činggis qayan-a ireju : möngke tengri-yin jar-
liγ qayan-i jiyān eyin ügülerün : nigen-te Tömü-
jin-i ulus barituyai kememü : nigen-te Qasar-i
kememü ese nendübesü medege ügei bui j-e kemeg-
dejü /kemen jančiba bi/ : boyda Činggis qayan
morilaju mün söni Qasar-i barir-a odbasu : Kücü
Kökečü qoyar Qasar-i barir-a odba kemen /eke-de/
jiyaγuyui : eke medeged söni böged udayaran (ya-
yaran) čayan temegen köljü qarayutai tergetei
söni dülin yorčiju naran uryuqui-luy-a kürbesü
boyda Činggis qayan Qasar-un qančun-i uyaγu ma-
lay-a büse inu abču üge inu asaγun büküi [95a] -
-tür eke inu kürčü boyda Činggis qayan geyegčü
(sočin) eke-deče emiyebe : eke ayurlaju kürčü ter-
gen-eče bayuyad : eke öbesüben Qasar-un uyaysan
qančun-i tailju talbiγad malay-a büse inu Qasar-
-a ögčü : eke kilinglaju ayur-iyān darun yadaju
jabilan sayuju : qoyar köken-iyen γaryaju ebüdüg
degegün bisayariγulju : öber-iyen üjebesü kökeg-
sed (kökegsen) köked (kökö) tan-u ene bui ede ya-
dayun [=qadalun dayun ?] qarbisun-iyān /küilsün-
-iyen tasulaysan/ : Qasar yekibe : Tömüjin ene
nigen köken-i minu baraqu bülüge : Qaçiyun Odči-

gin qoyayula bolju nigen-i [ülü] baraqu bülüge :
Qasar bürün qoyar büri köken-i minu baraju çege-
ji minu mayui [=ayui] bolqu bülüge : çegeji er-
dem-tü Qasar minu qabu kücü erdem-tü-yin tula :

qarbucaju yaruysan-i

qa[r]buju oroqulqu bülüge :

oyčadču yaruysan-i

ontudču oroqulqu bülüge :

edüğe dayisun kümün-i muqudqaba (ečülgebe) keme-
ju Qasar-i üjen yadamui ta kemebe : eke-yi amur-
liyulun baraju boyda Činggis qayan ügülerün :
genedte ireküi-lüğe

ayuqu ber ayuba

ičikü ber içibe bi

kemeju içuy-a bida kemen içubai : eke-te ülü me-
degül-ün ečinegün Qasar[-un] [95b] irgen-iyen
abču mingyan yurban jayun irgen dayljiaba : eke me-
dejü tere sedkil-iyer ödter dötölegesen yosun te-
yimü bülüge ... [96a] Jalayirtai Jebke tegün-e-
če söljiju [=qulaji] Baryujin oron jüg buru-

yudba :

245. tegün-ü qoyina yisün keleten :
Teb-tengri-tür quriju Činggis qayan-u kirüge (ger)-
deče Teb-tengri-dür [96b] quriqu bolbai : teyin
quriqui-tür Temüge Odčigin-a qariy-a-tan irgen Teb-
-tengri-tür odčuyui : Odčigin-noyan oduysan irge-
-ben yuyur-a Soqor(- a) neretü elčín-iyen ilegeju-
güi : Teb-tengri Soqor elči-te ügülerün : Odčigin
ta qoyar elči-ten (sayin) boljuyui kemeju : Soqor
elči-yi inu askiju yabuyan emegel inu ürgügülju
qariyuljuyui : Odčigin Soqor elči-ben askiydaju
yabuyan ilegegeju : manayarsi Odčigin öbesüben
Teb-tengri-tür odču ügülerün : Soqor elčín-iyen
ilegebesü askiju yabuyan ilegejugüi : bi irge-ben
yuyur-a irebe kemegeju (kemebesü) : doloyan Qong-
qotan : Odčigin-i endeče tendeče qayaju : Soqor
elčín-iyen ilegekü činu jöb-tü /buyu/ kemen : ba-
riqui tusquy-ača kigderün (alaydaqun-ača) ayuju
Odčigin-noyan ügülerün : elči ilegekü minuyai bu-
ruyu kemejugü : doloyan Qongqotan ügülerün : bu-
ruyu bögesü namančilan sögöd kemen Teb-tengri-
-yin qoyina-ača sögödkejugüi : irgen-iyen ba ese
ögteju Odčigin manayarsi erte Činggis qayan-i
bosuy-a edüi oron dotora büküi-tür oroju ayilañad
sögödču ügülerün : yisün keleten irgen Teb-tngri

[97a] čiyulju nada (minu) qariy-a-tan irgen-iyen
<-ben> Teb-tengri-deče yuyur-a Soqor neretü elči-
-yi ilegelüge : Soqor elči-yi minu aškiju yabuğan
emegel ürgügülju ilegegedju : bi öbesüben yuyur-a
odbasu : doloğan Qongqotan endeče tendeče qaḡajju
namančilayulju Teb-tengri-yin qoyina-ača sögödke-
gülbe kemen uyilaba : Činggis qayan-i dongyodduy-
-a edügü-e (ügülekü-yin urida) Börte üjin oron
datora öndeyju sayuju könjilen jiq-a-bar ebčigü-
-ben tüidčü Odčigin-i uyilaqu-yi üjeju nilbusun
aldayad ügülerün : yakiysan Qongqotan teden-i u-
rida Qasar-i ömöglejju [=ömöreju] jančiqu : edüge
basa ene Odčigin-i yekin qoyina-ačayan sögödkemü
yambar yosun bülüge : bel čimayi-yi ene metü bü-
küi-dür čigöd (köbegüd) narad metüs degüü-ner-i
čin-u /eyin/ oyisulaldumui : ünen ber mön-e qo-
yina

negülen metü bey-e čin-u

negüs odbasu :

nedkel metü ulus čin-u

ken-e medegülkün tede :

toli [=tulu] metü bey-e činu

tulbas odbasu :

tün [=tuyal] metü ulus-i činu

ken-e medegülkün tede čigöd narad metü degüü-ner-
-e činu eyin oyisulaldumui j-e :ede aran yurban üçüked
sirjud-i (nilqas-i) minu mandutala yayun medegülüm
[97b] tede yakiysan Qongqotan bülüge : degüü-ner-
-iyen teden-e teyin kigülju ker üjeju amu či keme-
ged : Börte üjin nilbusun aldaba : Börte üjin-ü
ene üge-tür Činggis qayan Odčigin-a ügüler-ün :
Teb-tengri edüge irekü bui : čidaquy-ača ker ber
üiledbesü či mede kemebe : tegün-tür Odčigin bosuyad
nilbusun arčiyad yarču yurban bökes-i beledčü bayi-
ba : qurumud atala Menglig ečige doloğan köbegüd-
-lüge-ben ireju doloğan büri oroju Teb-tengri tü-
sürge-yin barayun eteged sayuqui-luy-a Odčigin Teb-
-tengri-yin jiq-a inu bariju öčüğü-tür namayi-yi
namančilayulun bülügei či sorilduy-a kemeju : jiq-
-a inu bariju egüden jüg čirbei : Teb-tengri Od-
čigin-ü esergü jiq-a inu bariju barilduba : Teb-
-tengri-yin malay-a barilduqui-tur yolumtan-u te-
rigün-e unaba : Menglig ečige malay-a inu abču
ungsiju [=ünüsčü] (yasıyudan) ebür-tür-iyen düri-
be : Činggis qayan ügülerün : yarču böke küču-ben
temečeldüdkün kemebe : Odčigin Teb-tengri-yi čir-

čü yarur-un egüden bosoy-a edügü-e aljur-a [=ja-
yur-a] urida [98a] beledügsen yurban bökes e-
sergü Teb-tengri-yi bariyad čirčü yarču niruyun-i
inu quyulju : jegin eteged-ün terged-ün üjügür-
-e oyorču : Odčigin oroju ügülerün : Teb-tengri
namayi-yi namančilayulun bülüge : sorilduy-a ke-
mebesü ülü bolun aryalajju kebtümü čay-tu nökor
ajjuyu kemebesü : Menglig ečige uqaaju nilbusun al-
dayad ügülerün :

dayir etügen-ü

danglasun-u tedüi büküy-eče

dalai müren-i yoroqan-u tedüi büküi-
-tür

nököčebe bi : kemeküi-lüge doloyan [lire jiryu-
yan] Qongqotan köbegüd inu egüden-tür bosču [=bo-
soju] yolumta toyorin bayiju : qančün-ıyan simali-
yaydarun : Činggis qayan gerelju (ger) siqaydaju
(siqam) : yayan yaruy-a kemeged yarqui-luy-a :
Činggis qayan-i orčin qorčin turqay-ud toyorin
bayibai : Teb-tengri-yi tergen-ü üjügür-e niru-
yun-i quyulju oyoroysan-i Činggis qayan üjeju
nigen bor-a qosiliy abčirayulju Teb-tengri-yin
degere inu talbiyulju edüge negüy-e kemeju tend-

eče negübei :

246. Teb-tengri-yi talbiysan qo-
siliy-un erüken tülifju egüden daruju aran (kimün)-
-iyar sakiyulbai : yutayar söni edür sira erüke
[98b] negüju bey-e inu yarčuuyu bolaybasu (baril-
dubasu) mayad Teb-tengri inu tende bolaydaba (a-
laydaba) : Činggis qayan ügülerün : Teb-tengri
degüü-ner-tür minu yar köl kürgesgen-ü tula de-
güü-ner-ün minu jayura oro ügei jinggüdeggen-ü
(qob ügüleksen-ü) tula : tengri-de ese tayalaj-
daju amin bey-e selte abču odbai j-e kemebe :
Činggis qayan Menglig ečige eke-yi tende dong-
yoddur-un köbegün-tegen aburi ülü idqan dengge-
čen sedkiki bolun : Teb-tengri-yin terigün-tür
kürbei ta : tan-u teyimü-yi uqaysan bögesü Jamuq-
-a Altan Qučar tan-u yosutan bolaydaqun bülü-
ge tan-i kemeju : Menglig ečige-yi dongyodču don-
gyoddun baraju jiči manajarsı ügüleksen-i üdesi
udarbasu üde-yin ügüleksen-i manajarsı udarba-
su : Jačiru [=ičere] may-a kemegdekün urida üge
baralduluy-a teli kemen soyurqaju jiči jalira-
ba : alus aburi-ıyan tatajsan bögesü : Menglig
ečige-yin uruy-tur ken denggečen bülüge : Teb-
-tengri-yi ügei boluyad Qongqotan-u čirai sib-

247. [lloa] basa satu boyda
 Činggis qayan qonin jil-a Kitad irgen-tür mori-
 labai : Vu-ju-yi abču Ünegen-dabay-a-bar dabažu
 Sön-ji-du [=Sön-dei-žu ?]-yi abču : Ĵebe Güigü-
 n[e]g bayatur qoyar-i manglai ilegebe : Čabčiyal
 kürčü : Čabčiyal dabay-a-yi bekilegdežü : tende
 Ĵebe ügüler-ün : man-i udužu ködelgežü iregülün
 [llob] tende soriy-a kemežü qaribai : qariyda-
 žu Kitad-un čerig-üd : nekey-e kemen čö[l]ge a-
 yula bütütele nekežü ayisui : Sön-ji-du-yin qosi-
 yun-a kürčü : Ĵebe qoyinayysi urban tusču dobtul-
 žu sundurču ayisuqun dayin-i darubai : Činggis
 qayan-u čerig daružu Kitad-i ködelgežü : qar-a
 Kitad-un Ĵurčid-ün Ĵuyin-ü er[e]kün (irgen) o-
 moqun čerig-üd-i daružu : Čabčiyal kürtele ün-
 žigü bayitala kidužu Čabčiyal-un qayaly-a Ĵebe
 abču dabay-a buliyaju dabažu : Činggis qayan Sir-
 -a degtür-e bayubai : Čungdu-yi egerežü (sakižu)
 qotad qotad balyasun-tur čerig-üd ilegežü : egere-
 gülbei (sakiyulbai) : Ĵebe Düngžu [-Dungčang] bal-
 yasun-tur kürčü egerežü abun yadažu qarižu : Ĵir-
 yuyan qonoy gedergü yažar-a kürčü : genedkežü Ĵi-
 čī qarın dutayan [-tatayad] yar kötel-ten söni

düliлдүжү genedte бүкii-түр күрчү Dүngжү balya-
sun-i abubai :

248. Јеbe Dүngжү balyasun-i abču
qariју irejү Činggis qayan-tur neyilebe : Čungdu-
-yi egeregder-ün (sakiyulurun) Altan qayan-u /ye-
ke/ noyan Ong-ging čing-seng qayan-a duradqar-un :
tengri yaјar-un Јayay-a čay yeke oro yegüdkeki
čay-i kürbei : Mongyol masi küčütei irejү bidan-u
erekün omoqun [llla] Qara-kitad-un Јүrcid-ün
Јuyin-ü erkid (ingen) čerig-üd-i daruју butarita-
la [=büreltele] kiduјууу : itegel-tü Čabčiyal-i
buliyaју abčiyui : edüge bida basa čerig-üd Јasa-
ју yaryabasu basa Mongyol-a daruydabasu qalaјar
balyad balyad-tur butaraјad tede Јiči bidan-a
qurayulbasu ülü bolun bidan-tur dayisun bolју ü-
lü nököčekün tede Altan qayan soyurqabasu Mong-
yol-un qayan-tur eteged [=edüged]-tür elsen eye-
tüy-e : ey-e-tür oroју Mongyol içubasu içuyсан-u
qoyına basa busu sedkil bida tende eyetüldüm Ј-e :
Mongyol-un ba er-e aјta yaјar egüskeјü [=egüsi-
yeјü] kölcürgemüi kemegdemüi qayan-a inu ökin
öggüy-e : altan mönggün ayursun ed čerig-üd-e
inu күndü-de yaryaju öggüy-e ene ey-e-tür man-u
oroqu ülegü-yi ker medegdekü kemen duradqabasu :
Altan qayan Ong-ging čing-seng-ün üge-yi Јöbsi-

yeјü eyin böged boltuyai kemen : elsen Činggis
qayan-a Güngјi neretei ökin yaryaju altan möng-
gün ayursun ed tavar čerig-ün kümün-e küču mede-
gülün dayaquy-ača Čungdu-ača yaryaju Činggis
qayan-tur Ong-ging čing-seng күrgeјü elsen ireg-
deјü : Činggis qayan ey-e-tür inu oroју qotad
qotad-tur egeren bayuysan [lllb] čerig-üd-i
qariyulју içuyabai : Ong-ging čing-seng Mo-ју
U-ју neretü qosiyun күртеle Činggis qayan-i üde-
јü qariba : ayur[alsun ed bidan-u čerig-üd da-
quy [=dayaquy]-ača ačiју kib-ud-iyar ačiy-a-ban
tataју yabubai :

249. morilaysan-tur Sansin [=Qa-
sin] (Šansi) irgen-tür yorčibai : Јoriју күrbe-
sü Sansin [=Qasin] : irgen-ü Burqan elsen (eyetün)
barayun yar činu bolју : küču ögsü kemen Čaya(n)
neretei ökin Činggis qayan-a yaryaju basa Burqan
ügülerün : Činggis qayan-u ner-e aldar-i sonos-
ču ayuју /alayai/ ba : edüge sülder-tü bey-e
činu күrčü iregdeјü : sülder-eče činu ayuba : a-
yuју ba Tangyud irgen barayun yar činu bolју kü-
ču ögsü kemebei : küču öggür-ün :

nünјi nutuy-tan

nödүgsen balyasun ger-tegen [-ten]

ulus

nököčeŋü :

qurdun ayan ayalaqui-tur :

qurča bulγ-a bulγalduqui-tur :

qurdun ayan-tur güičen yadamui ĵ-e :

qurčan bulγ-a-tur bulγaldun yadamu ĵ-e :

soyurqabasu ba Tangγud irgen

ündür deren [=deresün]-ü emüne [=ne-

müre]-te öskeŋü

olan temesün [=temeged] (tömösün) yar-

yaŋu sang [=qa] bolγaŋu ögsü :

örmege ŋekeŋü ayurasun bolγaŋu ögsü :

toyorqui [=oyorqu] sibayun surγayulŋu

sayıd-i inu kürgegülün asuyai kemen öcibeı : ügü-

leŋü [112a] üge-tür-iyen kürün Tangγud irgen-e-

čegen temesün [=temeged] (ayurasun) qubčıŋu (qu-

riyaŋu) dayun yadatala abčıraŋu (ačıraŋu) ögbe :

250. Činggis qayan tere morilay-

san-tur Kitad irgen-ü Altan qayan-i elsegülŋü (e-

yetügülŋü) olan ayurasun abču Sansin [=Qasin]

(Šansi) irgen-ü Burqan-i elsegülŋü olan tem[e]ged

(tömösün) abču : Činggis qayan qonin ĵil-tur tere

morilaysan-tur Kitad irgen-ü Ayutai Altan qayan-i
elsegülŋü (eyetügülŋü) : Tangγud irgen-ü Iluqu-

-burqan-i elsegülŋü Sayari-keger-e bayuba : ::

251. basa tegün-ü qoyına Čeugon-
-tur elsen (eyetür-e) ilegegsed Čubqan terigüten

olan elčın-i Kitad irgen-ü Ayutai Altan qayan-a
ĵedkügdeŋü (barıydaŋu) : sutu boyda Činggis qayan

noqai ĵil-a Kitad irgen-tür morilabal : elsen ba-
raŋu (eyetün baraŋu bögetele) Čeu-gon-tur ilegeg-

sen elčın-i yekin ĵedkükü (barıqu) bülüge kemen

morilar-un : Činggis qayan Tunggo[n]-amasar ĵoriŋu:

ĵebe-yi Čabčiyal-iyar bolγaba : Činggis qayan-i

Tunggo[n]-yin amasar-iyar bolba kemen Altan qayan

medeŋü : Ile • Qadaγu • Bögetür [=Öbögetür] γur-

bayula-yi čerig-üd medegülŋü čerig bögleŋü : ula-

yan degelen-i manglayılan ĵasaŋu Tunggon-yin ama-

sar-i temečen dabay-a buu dabayuludqun kemen : I-

le : Qadaγu : Bögetür γurbayula-yi čerig-üd [112b]

qurdulan ilegeŋüğü : Tunggon amasar-a kürbesü

Kitad-un čerig-üd yaŋar kemen daγaŋu irebe : Čing-

gis qayan Ile : Qadaγu : Bögetür γurban-luy-a ba-

yıldıŋu : Ile • Qadaγu-yi ködelgebel : Čigü [=Čü-

gü]-gürgen Tolui qoyar köndelen-eče dobtulŋu ula-

yan degelen-i içuyayŋu (daruyŋu) küröü Ile • Qadaγu-

-yi ködegelŋü Kitad-i ünĵigü bayıtala kidubai :

Kitad čerig-üd-iyen kiduŋu baraydabai : kemen Altan qayan medeŋü : Čungdu-tača yarču buruyud-un Nangging (Nan-ŋing)-balyasun-tur oroŋuyui : ülegsed čerig-üd-i inu turaŋu ükirün : ŋayura kümün-ü miq-a ideldüŋüi : Tolui Čigü-kürgen qoyar-i sayitur üiledbei kemen Činggis qayan Tolui Čigü qoyar-i masi soyurqaba :

252. Činggis qayan Qoi-sivu-yi [=Qosivu-yi] bayuyad Čungdu-yin Sir-a keger-e bayuba : ŋebe Čabčiyal-un qayaly-a ebdeŋü Čabčiyal-i bariysad čerig-üd-i ködelgeŋü ireŋü Činggis qayan-tur neyilebe : Altan qayan Čungdu-ača yarurun Qada neretü noyan-i liu-šiu bolyan tüsiŋü oduysan aŋuyu : Činggis qayan Čungdu-yin altan mönggün ed ayurasun yayun(-i) [-ke] toyoluyulur-un Önggür-bayurči : Arqai-qasar Sigi-qutuy [113a] yurbayula-yi ilegebe : ede yurban-i ayisui kemen : Qada neretü noyan esergü uytun alta-tai artai ayurasun bariyad Čungdu dotora-ača yarču esergü irebei : Qada-da Sigi-qutuy ügülerün : urida Čungdu-yin ed mün Altan qayanuyai aŋiyu ŋ-e edüge Činggis qayanuyai bui ŋ-e : Činggis qayan-u ed ayurasun ečinegün (dalda) yekin qulay(u)ču abčiraŋu (abču) öggümüi či : bi ülü abqu kemeŋü Sigi-qutuy ese abuba : Önggür-bayurči • Arqai-

-qasar abubai : ede yurban Čungdu-yin ed ayurasun yayu(n) ŋisun [=ked] toyolaŋu irebei : tedüi Činggis qayan Önggür • Arqai-qasar : Sigi-qutuy (ügülerün) yurbayula-ača : tan-dur Qada yayu ögbe kemen asayba : Sigi-qutuy ügülerün : alta-tai erdeni [-artai] ayurasun öggülüge : bi ügülerün : urida ene Čungdu-yin ed Altan qayanuyai aŋuyu ŋ-e : edüge Činggis qayanuyai bolbai ŋ-e : či Qada Činggis qayan-u ed ečinegün qulayču yekin öggümüi či kemeŋü ese abuba bi Önggür Arqai qoyar öggüsed-i inu abuluy-a kemebe : Činggis qayan Önggür Arqai qoyar-i masi dongyodba : Sigi-qutuy-i yeke yosun sedkiŋüi kemen masi soyurqaŋu : üŋekü-yin minu nidün : sonosqu-yin [113b] minu čikin bolŋu ülegü aqu či kemen ŋarliy bolba :

253. Altan qayan Nangging-tur oroŋu öber-iyen elsen mürgüŋü Tengri neretü köbegü(n)-ben ŋayun nököd-tü-yi Činggis qayan-tur turqay-ud boltuyai kemen ilegeŋüi : imada elsegdeŋü Činggis qayan icuy-a kemen Čabčiyal-iyar daban Qasar-i ŋegün yar-un čerig-üd-iyer dalai giŋin ileger-ün Beyiging balyasun-a bayuyad Beyiging balyasun-i elsegülŋü (ey-e-dür bolyaŋu) čayan-a ŋürčid-ün Vuqanu-yi daŋarin odču Vuqanu bulya-a (dayisun) sedkibesü ayuludqun : elsebesü (eye-

tübesü) inu balyasun-i inu dayarin Ula Naγu gi-
 ĵin (gesün) odču : Tayur-müren ögede dabaĵu ye-
 ke ayuray-tur neyilen iredkün kemeĵü ilegebe :
 Qasar-luy-a : noyad-un ĵurčidei Alči : Tolun-
 -čerbi ĵurban-i ilegebei : [Qasar] Beyiging-
 -balyasun-i oroyulĵu ĵurčid-ün Vuqanu-yi else-
 gülĵü (eyetügülĵü) mör-tür bükün balyasun-i o-
 royuluyad : Qasar Tayur-müren ögede ireĵü yeke
 ayuray-tur bayuĵu kü irebei : :-

254. [114b] basa Činggis qa-
 yan Sartayul irgen Uqun-a terigüten ĵayun el-
 čin-iyen ĵedküğdeĵü (bariydaĵu) alaydaĵu Činggis
 [115a] qayan ügüleriün : altan arĵamĵi-ban Sarta-
 yul irgen-e ker tasuldan bülüge ni kemen Uqun-a
 terigüten ĵayun elčिन-iyer ösil ösin kisal ki-
 san Sartayul irgen-tür Činggis qayan morilarun :

Le reste du paragraphe manque.

255. Ce paragraphe manque dans
 le texte de l'Altan tobči.

256. Tangγud irgen-ü Burqan-tur
 elči ilegerün : barayun ĵar činu bolsu kemelüge
 či : Sartayul irgen-e altan arĵamĵi-ban tasuldu-
 ĵu olulčan morilaba bi : barayun ĵar bolun mori-
 la kemen ilegebesü : Burqan-i dongγoduy-a edügü-
 -e urida Aša-gambu ügüleriün : küču yadan böge-

tele qayan boltala (bolqu) yayun kemeĵü čerig
 ülü nemen yeke üge ügüleĵüğü : tende Činggis qa-
 yan ügüleriün : Aša-gambu-ta : ker eyin ügüleğ-
 deki bülüge kemen : arĵa-ača edüi [=andur] bö-
 ged kelbes ĵoriĵu ilegebesü yayun berke bülüge :
 öbere may-a kümün-tür ĵoriĵu büküi-tür : ĵ-e
 dalai [=teli] möngke tengri-te ibegegdebesü :
 altan ĵiluy-a batu-da tataĵu irebesü tende may-
 -a boltuyai teli (oduy-a) kemeĵü :

257. taulai ĵil-a Sartayul ir-
 gen-tür Alai [=Arai!]-tala morilar-un : Činggis
 qayan qatun-ača Qulan qatun-i abun ayalar-un
 degüü-ner-eče Odčigin-noyan-i yeke ayuruy-tur
 tüsiĵü morilabai : Ĵebe-yi [115b] manglai ile-
 gebe : Ĵebe-yin geĵige Sübegetey-yi ilegebe :
 Sübegetey-yin geĵige Toqučar-i ilegebe : ede ĵur-
 ban-i ileger-ün : yadayun Soltan-u čaĵan-a ĵar-
 ču bidan-i kürgegülün qamsadqun kemeĵü ilegebe :
 Ĵebe tere odču Qayan-Melig-ün balyasun daĵariĵu
 ülü könden yadayun nöğčiĵüğü (yabubai) tegün-ü
 qoyina-ača Sübegetei mün yosuyar ülü könden nöğ-
 čiĵüğü : tegün-ü qoyina-ača Toqučar Qayan-Melig-
 -ün kiĵayar balyasun-i ayulĵu tariyačın-i dauili-
 ĵuyui (dobtolĵuyui) : Qayan-Melig balyad-iyen a-
 yulday-a kemen dayiĵin ködöldüĵü Ĵalaĵin [=Ĵalal-

din] <ber>-soltan-tur neyilejüğü : ĴalaĴin-sol-
 tan Qayan-Melig qoyar Ćinggis qayan-u esergü
 morilaĴuyui : Ćinggis qayan-u urida Sigi-qutuy
 manglai yabuĴu Sigi-qutuy-luy-a bayıldıĴu : Ĵa-
 laĴin-soltan Qayan-Melig qoyar Sigi-qutuy-i
 daruĴu Ćinggis qayan-tur kürtele daruĴu ayisu-
 qui-tur : Ĵebe Sübegetei Toquĉar Ĵurban ĴalaĴin-
 -(i)-soltan Qayan-Melig qoyar-un qoyina-aĉa o-
 roĴu ĴalaĴini daruĴu kiduyad : Buqar Semisked
 Ötörer [=Udarar] balyasun-tur anu [=ani] ülü ne-
 yilegölün daruĴu : Sin-müren-e kürtele üldeĴü
 yaburun : Sin-müren-tür [116a] čübtüscü (una-
 Ĵu) oroqun bolun Sartayul-ıyan tende Sin-müren-
 -tür sönügebei (baraydabai) Ĵ-e : ĴalaĴin-soltan
 Qayan-Melig qoyar amin-ıyan qoroıad Sin-müren ö-
 gedede dutayaba : Ćinggis qayan Sin-müren ögede
 yorĉiĴu Bedke<g>sen-i (güičegsen-i) dayuliĴu
 (daruĴu) odĉu : Eke-Ĵoroqan Gegün-Ĵoroqan kürge-
 Ĵü : Baruyan-keger-e bayuĴu : Ĵalayirtai Bala-
 -yi ĴalaĴin -(i)-soltan Qayan-Melig qoyar-i ne-
 kegölün ilegeĴü : Ĵebe • Sübegetei qoyar-i so-
 yurqaba : Ĵebe ĉi Ĵiryuyatai neretü bülüge : Ta-
 yiĉiyud-aĉa ireĴü Ĵebe bolbai Ĵ-e : Toquĉar-i
 Qayan-Melig-ün kiĴayar balyasun-i öberün durabar
 ayulĴu : Qayan-Melig-i dayiĴiyulba : Ĵasay bol-

yan (Ĵasaylaqu bolyan) kü mökorigölüy-e (doro-
 yidayuluy-a) kemen baraĴu Ĵiĉi ülü mökorigölün
 masi dongyodĉu : ĉerig medekün-eĉe inu eregüle-
 Ĵü (Ĵimelen) bayulıyabai (bayılyabai) :

258. tedüi Ćinggis qayan bara-
 Ĵun Ĵar [=Barula-keger]-aĉa qariĴu Ĵoĉi • Ća-
 Ĵadai : Ögedei Ĵurban köbegün-i barayun Ĵar-un
 ĉerig-üd-ıyer Amui-müren getülĴü Urunggeĉi-bal-
 yasun-a bayudqun kemen ilegebei : Ćinggis qayan
 öbesüben Öderer [=Udirar]-balyasun-a bayuba : Ĵo-
 ĉi Ćayadai • Ögedei Ĵurban köbegün öĉiĴü ileger-
 -ün : Ćinggis qayan ĉerig manu bügüde [=bügüdbe]
 Urunggeĉi-balyasun-a kürbe [116b] ken-ıyen ü-
 ge-ber yabuqun bolba kemen öĉiĴü ilegebesü : Ćing-
 gis qayan Ĵarlıı bolurun : Ögödey-yin üge-ber ya-
 budqun kemeĴü ilegebe :

259. tedüi Ćinggis qayan Öderer-
 -balyasun-aĉa üldeĴü Semisked-balyasun bayuba
 Semisked-balyasun-aĉa üldeĴü [=ködölĴü] Buqar-bal-
 yasun-a bayuba : tende Ćinggis qayan Bala-yi kü-
 liĉeĴü (küliyeĴü) Altan-Ĵoroqan-u niruyun-a Sol-
 tan-u Ĵusalang Ĵusaba :

Le reste du paragraphe manque.

260. Urunggeĉi-eĉe Ĵoĉi • Ćayadai
 Ögedei : Ĵurban köbegün Urunggeĉi balyasun-i oro-

yulju yurbayula irgen qubiyalduju : Činggis qa-
 yan-a qubi ese yaryajuuyi : ede yurban köbegün-
 -i bayuju irebesü : Činggis qayan Joči Čaγadai
 Ögedei yurban köbegün-i čimadču (buruyusiyaju)
 yurban edüd ese ayuljabasu : tende Boyorči . Mu-
 qali . Sigi-qutuy yurban öcirün : öcin meljen
 (edüi tedüi) aysad Sartayul irgen-ü Soltan-i do-
 royidayulju balyad-un irgen-i anu abubai : bida
 qubiyaju Urunggeči-balyasun-i qubiyalduju abuba-
 su : köbegün bügüde qayanuyai bui : tengri yajar-
 -a kücü nemegdejü Sartayul irgen-i edüi doroyida-
 yuluysan-tur ba olan er-e em-e činu [ll7a] ba-
 yasču erüju [*mayaiju!] amui : qayan yekin eyin
 kilinglaju amu : köbegün buruyui-ban uqaju ayuba
 j-e : qoyina-ıyan surtuyai : köbegün aburi-ıyan
 aysayujai [=alyasayujai] (ebderegüjei) soyurqa-
 basu soyurqaju ayuljayulsai Boyorči eyin kemen
 öcibesü : Činggis qayan Jaliraju Joči . Čaγadai .
 Ögedei . yurban köbegün-i ayuljayulju dongyod-
 dur-un :

öteges-ün üges örkidün

qaučın : üges-i qadaylaju [-qadalju]

bayıysan yajar-a : buyandun [=bayta] (buyan-ıyan)

aldatała : manglay-yin kölösün arčın yadatala .
 badaraju [=badarkiju] čimaliyar [=čimar-ıyar]
 (čimay-yuyan) söyüger (ükükü) duylıyan büküi-
 -tür (büküi kürtele kemebesü) Qongqor [=Qongqai]-
 -qorči Qorir-un [=Qongtaqar]-qorči [Čormayan-
 -qorči] öcirün : boro sibayun bauliy-a-tur yekin
 [=sayı] oroqu metü : köbegün sayı edüi qola [=a-
 yalan] surun (suryal) büküi-tür köbegüd-i singtal-
 -un men-e metü yekin eyin dongyodumui : köbegün
 ayuju sedkil-ıyen aysayujai [=alyasayujai] (yang-
 saran qariyujai) : naran singgeküy-e iruyar-tur
 [=uryuqu-da] kürtele dayın irgen bui : manı Tö-
 bed odud [=noqod] türıju [=tukirču] ilegebesü ba :
 tengri yajar-a kücü nemegdejü altan mönggün ayu-
 rasun ed tavar irgen oryon čimadu abčirasuyai (ab-
 ču iresügei) ali irgen kemebesü : ene öröne Bay-
 tad <Baydan> irgen-ü Qalibai-soltan kemkü bui :
 kememü : tegün-tür ba ayalasuyai kemen öcibesü :
 [ll7b] qayan soyoraju eden-ü üges-dür Jaliraju
 jöbsıyejü jarlıy bolurun : Qongqai Qongtaqar Čor-
 mayan yurban Adarkidai Qongqai . Dolonggirdai .
 Qongtaqar qoyar-i minu kürgede [=dergede] atuyai :
 Ötögedei Čormayan-i Baydad irgen-tür . Qalibai-
 -soltan-tur ayalayulba :

261. basa Indus irgen . Baydad ir-

gen qoyar-un Ĵayura Aru Maru Madařari irgen-ü .
Abtu-balyasun-tur Dörbetei . Dörben-doysin-i a-
yalayulba :

262. basa Sübegetei bayatur-i
. ümegsi . Qanglin Qibčayud : Orosud : Asud : Sa-
sud : Serkesüd : Keřmir : Bolor : Kerel : ede ar-
ban nigen [!] ayımay qarın irgen-tür kürtele İjil
Ĵayay usud-dan müren getülün Kiyua [=Kiyba] Men-
-kerm-e balyasun-tur kürtele Sübegetei bayatur-i
ayalayulba :

263. basa Sartayul irgen-i abun
baraĴu (ačıraĴu) Činggis qayan Ĵarlıy bolurum :
balyad balyad-tur daruyači talbiĴu Urunggeči-bal-
yasun-ača Yalavači Masqud ečiĴe köbegün qubi qo-
yar-a Qurumsi oboy Sartayul ireĴü balyasun-u yosun
törö-yi Činggis qayan-a ügüleĴü : yosun-tur (qoyar)
aldatała [=adalı] meden keleldüĴü köbegün-i inu
Masqud Qurumsi-yi bidan-u daruy-a-luy-a Buqar :
[118a] Semisgen Urunggeči Uda[n] Kařyar Üriyang .
Güsen-dari[l] terigüten balyasun-i medegülün sitü-
Ĵü [=tüsiĴü] ečiĴe-yi Yalavači abčıraĴu Kitad Čung-
du-balyasun medegülün abču irebei : Sartaytai kü-
mün-eče Yalavači Masqud qoyar-un balyasun-u törö
yosun-i čidaqu-yin tula : Kitad irgen-i sakiqul
irgen-i medegülün daruyas-luy-a tüsibe :

264. Sartayul irgen-tür doloyan
od yabuĴu : tende Ĵalayırtai Bala-yi küličeĴü bü-
küi-tür Bala Sin-müren-i getülĴü ĴalaĴın (-i)-
-soltan Qayan-Melig qoyar-i Indus-un yaĴar-a kür-
tele nekeĴü ĴalaĴın (-i)-soltan Qayan-Melig-i qo-
yar ĴobayaĴu [=Ĵabqajı] : Indus-un dumda kürtele
nekeĴü [=eriĴü] yadaĴu qariĴu : Indus-un kiĴayar
irgen-i d[a]uliyad (daruyad) olan irgen temeged
(ed ayurasun) abuyad ireĴüĴüi : tende Činggis qa-
yan qariĴu Ĵayura Ardis [=Erdis] ĴusaĴu doloduyar
on bolĴu : Činggis qayan Sartayul irgen-i abču
qariĴu ayısır-un : ordos-tur elčın-i ileger-ün :
Qorqoytai köbegün-i abuyad iretüĴei kemeĴü ile-
gebe : Udar dabay-a-bar dabaĴu ayısuqui-tur :
basa elčın ilegerün ; barayun köbegüd ödter ke-
meĴü ilegeĴeĴü ödter ködelüged : Činggis qayan-
-i Qara-Ĵayır neretü yaĴar-a büküi [118b] - tü
kürbei ; tende Činggis qayan köbegüd-te yisüle a-
čan deĴed öĴĴügsen Sartayul köbegüd aytas kiged
öĴbe : köbegüd yabuqun ülü toıolbasu Qubilai kö-
begün büĴüdeĴer yarču ireyü : Sartayul-un olĴas-
-ača Qubilai köbegün-tür yeke-yi inu öĴbe :
tendeče ködelüged takiy-a Ĵil-un namur Tuıyula-yin
qara tün-e (siıuy-a) ordos-tur bayubai : ::

265. [122a] tere ebül ebüljeju

Tangyud irgen-tür morilay-a kemen : sine toy-a
čerig toyolaju :

La suite fait défaut. On a toutefois la
fin du paragraphe :

[124a :] Činggis Alaša-yi joriju
kürčü Aša-gambu-lüge qadqulduju Aša-gambu-yi abču

term-e ger (čegm-e-tei)-tü

temegen ačiy-a-tu (tai)

irgen-i inu ünüsü-ber keyistele d[a]ulibai (dob-
tulbai) : erekün (eregüü) omoqun sayid Tangyud-i
kiduju : eyimü teyimü (edüi tedüi) Tangyud irgen-
-i čerig-ün kümün bariysabar oluysan-ıyan abudqun
kemen jarliq bolba :

266. Après plusieurs lignes omises
au début on lit :

[121a : 11] basa sutu boyda Činggis qayan Boyor-
či Muqali qoyar-a soyurqal öggür-ün : Kitad ir-
gen-eče tan-tur ese öggülüge : Kitad-un juyin ir-
gen-i Boyorči Muqali qoyar-tu sačayu qubiyaju a-
budqun : abču sayid köbegüd-i inu sibayun bariyul-

Ju dayayulju yabudqun : sayin ökid-i anu : öske-
ju emes-ıyen dayayulju qormai jasayulju yabudqun :
Kitad irgen-i Altan qayan-u inayud : itegel-ten
Mongyol-un ebüges ečiges-i baraysan Sartayčın
[=Qara-kitad !] juyin irgen ajuyu j-e : edüge mi-
nu eke-de yaltan ey-e [=itegelten] (üge nigen)
inayud Boyorči Muqali bui j-e : juyin irgen-i ta
qubiyaju abudqun kemen jarliq bolba : ::

267. Le texte du paragraphe
manque dans l'Altan tobči.

268. [125a] [Tangyud ulus-i
orojulju Siduryu qayan-i alaju Dörmegei-bayasun-
-i ebdejü Kürbeljin-yoo-a ratun-i abču :] Tang-
yud irgen-i uruy-un uruy-a kürtele muqali müs-
küli ügei bolyan abuyad : ...

Après une lacune de plusieurs lignes le
paragraphe se trouve terminé comme suit :

[126a] qorin qoyaduyar on ulayayčın yaqai [126b]
jil-tur jiran jiryuyan nasun-tur-ıyan doloıyan
sarayın arban qoyar-a tengri bolba : :

269-282. Le texte de ces parag-
raphes ne figure pas dans l'Altan tobči.

BIBLIOGRAPHIE

- W. H e i s s i g , Some Glosses on Recent Mongol Studies: *Studia Orientalia*, vol. XIX:4, 1-14. Helsinki 1954.
- W. H e i s s i g , Die Familien- und Kirchengeschichtsschreibung der Mongolen I. 16-18. Jahrhundert. *Asiatische Forschungen*, Band 5. Wiesbaden 1957.
- S. A. K o z i n , Sokrovennoe skazanie. Mongoljskaja chronika 1240 g. pod nazvaniem Mongyol-un niyuča tobčiyān. Juanj čao bi ši. Mongoljskij obedennyj izbornik. Tom I. Moskva-Leningrad 1941. Surtout pp. 321-397: Erten-ü qad-un ündüselegsen törü yosun-u jokiyał-i tobčilan Altan tobči kemeki orosiba.
- L. L i g e t i , Preklasszikus emlékek 3. Jüan- és Ming-kori szövegek klasszikus átírásban. [Monuments préclassiques 3. Textes des Yuan et des Ming en transcription classique.] *Mongol Nyelvemléktár* [Recueil des monuments de la langue mongole.] Vol. V. Budapest 1967, pp. 7-40. Spécimens choisis dans l'Altan tobči: §§ 104-126, 170-176, 209-220.
- L. L i g e t i , Histoire secrète des Mongols. *Monumenta Linguae Mongolicae Collecta I*. Budapest 1971.
- L. L i g e t i , Une ancienne interpolation dans l'Altan tobči: *Acta Orient. Hung.* XXVI, 1972, pp. 1-10.
- A. M o s t a e r t , Altan Tobči. A Brief History of the Mongols by bLo-bzañ bsTan-'jin. With a Critical Introduction by - . An Editor's Foreword by F r a n c i s W o o d m a n C l e a v e s. *Scripta Mongolica I*. Harvard-Yenching Institute. Cambridge-Massachusetts 1952.
- Š. N a c a g d o r ž , Altan tovč-ijn zochiogšijn tuchaj: *Šinžilēn Uchaan Technik* 1958, 1: 52-53.
- P. P e l l i o t , Un passage altéré dans le texte mongol ancien de l'Histoire secrète des Mongols: *T'oung Pao* XXVII, 1930, pp. 199-200.
- P. P e l l i o t , Deux lacunes dans le texte mongol actuel de l'Histoire secrète des Mongols: *Mélanges Asiatiques* [=Journal Asiatique], année 1940-1941, pp. 1-18.
- P. P e l l i o t - L. H a m b i s , Histoire des campagnes de Gengis khan. *Cheng-wou ts'in-tcheng lou*. Traduit et annoté par - . Tome I. Leiden 1951.

- A. S. P u č k o v s k i j , Mongoljskaja feodaljna-
ja istoriografija XIII-XVIII vv. Učenyje Za-
piski Instituta Vostokovedenija. Vol. VI,
1953.
- C. Š a g d a r , Altan tovč. Ulaanbaatar 1957.
- C. Ž. Ž a m c a r a n o , Mongoljskie letopisi
XVIII veka. Moskva-Leningrad 1936.
- C. Ž a m c a r a n o , The Mongol Chronicles of the
Seventeenth Century. Translated from the
Russian by R. L o e w e n t h a l. Göttinger
Asiatische Forschungen, Band 3. Wiesbaden
1955.
- N. P. Š a s t i n a , Lubsan danzan: Altan tobči ("Zo-
lotoe skazanie"). Perevod s mongoljskogo.
Vvedenie, komentarij i priloženija. Pamjatni-
ki pisjmenosti vostoka X. Moskva 1973.

Table des matières

Avant-propos	5
Chapitre premier.....	13
Chapitre II.....	36
Chapitre III.....	60
Chapitre IV.....	87
Chapitre V.....	107
Chapitre VI.....	128
Chapitre VII.....	137
Chapitre VIII.....	138
Chapitre IX.....	142
Chapitre X.....	162
Chapitre XI.....	187
Chapitre XII.....	196
Bibliographie.....	198

MONUMENTA
LINGVAE MONGOLICAE COLLECTA

- I. Histoire secrète des Mongols. Par Louis Ligeti. 265 pages. Budapest 1971.
- II. Monuments préclassiques. 1. XIIIe et XIVe siècles. Par Louis Ligeti. 294 pages. Budapest 1972.
- III. Monuments en écriture 'phags-pa. Pièces de chancellerie en transcription chinoise. Par Louis Ligeti. 170 pages. Budapest 1972.
- IV. Trésor des sentences. Subhāsitaratnanidhi de Sa-Skya pandita. Traduction de Sonom gara. Par Louis Ligeti. 143 pages. Budapest 1973.
- V. Les douzes actes du Bouddha. Arban qoyar jō-kiyangyui üiles de Čhos-kyi 'od-zer. Traduction de Šes-rab señ-ge. Par Louis Ligeti. 182 pages. Budapest 1974.
- VI. Histoire secrète des Mongols. Texte en écriture ouigoure, incorporé dans la Chronique Altan tobči de Blo-bzañ bstan-'jin. Par Louis Ligeti. 202 pages. Budapest 1974.

INDICES VERBORUM
LINGVAE MONGOLICAE MONUMENTIS TRADITORUM

- I. Monuments préclassiques. 1. XIIIe et XIVe siècles. [Première partie.] Par Louis Ligeti. 170 pages. Budapest 1970.
- II. Monuments préclassiques. 1. XIIIe et XIVe siècles. [Deuxième partie.] Par Louis Ligeti. 382 pages. Budapest 1972.
- III. Monuments en écriture 'phags-pa. Pièces de chancellerie en transcription chinoise. Par Louis Ligeti. 244 pages. Budapest 1973.
- IV. Trésor des sentences. Subhāṣitaratnanidhi de Sa-skyā pandita. Traduction de Sonom gara. Par Louis Ligeti. 339 pages. Budapest 1973.
- V. Les douze actes du Bouddha. Arban qoyar joki-kiyangyui üiles de Čhos-kyi 'od-zer. Traduction de Šes-rab sen-ge. Par Louis Ligeti. 514 pages. Budapest 1974.